d

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
9
17 M B
50

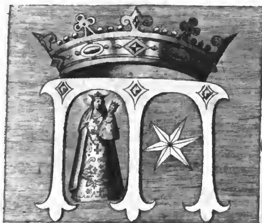
F. HENRICI SEDVLI,

Colleg. Rom. ex Ordine Minorum, Soc. Jesu.

DIVA VIRGO
MOSÆ-TRAIECTENSIS.

De Ciuitate Mosæ-Traiectensi, & Diuæ Virginis Imagine. De sacrarum imaginum antiquitate, vsu & fructu, ad sensum Ecclesiæ. De Supplicationibus siue Processionibus Ecclesiasticis, & nonnullis aliis ritibus priscis ac nouis. Admiranda à Diuæ Virginis imaginibus superioris ætatis. A Diuâ Traiectensi miracula æui nostri, ex fide scripta.

Catal. Inscript.

Bibl. Card. ANTVERPIAE, Bellarm.

EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.

M. DC. IX.

Nobilibus & Clarißimis

?RAETORIBVS, CONSVLIBVS, SENATVI

VRBIS MOSÆ-TRAIECTENSIS

F. Henricus Sedulius do & consecro.

IBRVM hunc meum, Ampliſſimi Viri, iure vobis offero: quia de veſtrâ Vrbe, pietate & miraculis agit ᛁIVAE VIRGINIS, quę apud vos eſt ι magnâ veneratione. Ciuitas veſtra ιeritò dilaudatur ab amœno ſitu, à :tuſtate, ab altis mœnibus, à conſpiιis templis, ab amplitudine, à rerum nnium copiâ, & rebus in bello for:er geſtis: ſed ea fragilia ſunt, incerta caduca. Vrbes vniuerſę vbi fuerint iquando quæretur, & exitij vario :nere tollentur. Quidquid longa

ſeries ſtruxit laboribus multis, vna dies diſſipat. Incrementa lentè videmus exire, in damnum feſtinari, nihil publicè ſtabile manere. Omnia humana, lanugo, vmbra, flos, aura, ludus, orbis quidam perpetuâ conuerſione omnia voluens; nunc ſtabilis, nunc rotans, nunc labilis, nunc fixus, anni temporibus, diebus, noctibus, mœroribus, voluptatibus, morbis & variis calamitatibus, ſecundiſque rerum ſucceſſibus; deniq; finis omnium puluis. Atqui religio & pietas ad omnia vtilis, promiſſionem habet vitæ, quæ nunc eſt & futuræ: à quâ remotos oculos numquã Vrbs veſtra habuit; niſi quòd illi, orbis exitio nati, tãtiſper ciuitatem inſederint, dum impietatis ſuæ pœnas exſoluiſſent. Religione vnicâ & verâ imbuti, hactenus floretis, etiam poſt tot ſtrages atque ruinas. Pronior etenim Deus in ſuos cultores: & nihil eſt, quod ita

nequeat

nequeat occaſui ſubiacere, quàm vera Religio; quâ nihil hominibus deſiderabilius, nihil ſanctius haberi debet: vt quæ ſola certò ducit ad veri Numinis aram & immortalitatem; ſine quâ pecus eſt omnis homo. Et verò ſcimus pleroſque haberi citra pietatem beatos in ſpeciem: à quibus tamen ipſa beatitas pluſquam cęlum à terrâ diſiungitur. Deum neſciūt, & diuitiis affluunt: honoribus florent, pollent poteſtate. Sed quid? altiùs attolluntur, vt cadant altiùs. Quemadmodum victimæ ſaginantur ad ſupplicium, & hoſtię coronantur ad pœnam: ita miſeri hîc bona ſua recipiūt, tandem æternis ignibus addicendi. Itaque nemo beatus dici poteſt extra veritatem proiectus. & nuſquam poteſt eſſe vera felicitas, vbi non eſt vera pietas. Quapropter nulla ſpes immortalitatis atq; beatitudinis homini poteſt eſſe reliqua, niſi profligatis

cunctis erroribus, Deum agnoscat, Deo seruiat, Deum colat vinculo pietatis obstrictus, vnicâ verâ Religione. Hanc tuetur, hanc amplectitur, huic præsidet ipse Deus: ex hac oritur nobis æterna salus; quæ detrectantibus erronibus, pecorũ ritu, non quà eundum est, sed quà itur pergentibus, denegatur. O mortalium omnium infelicissimos! quorum hîc pars maior; fatendum est: sed & peior, vti etiam est lata via ad interitum tritior, quæ maximè decipit. Errant porrò, errant; & aliis insana multitudo fit auctor erroris, tradito per manus errore plurimos præcipitante. Ab hoc liberi vos, clarissimi Viri, vt fortiter hactenus, cum bonorum laude, cum aliorum inuidiâ egistis; in arce Ecclesiæ pro Deo, pro fide, pro religione certantes, prompti paratique cum sanguine profundere vitã; quam stationem accepistis viui, tenete mortui.

Exegit

Exegit à me pietas Vrbis veſtræ multiuaria, ſed principaliter ſingularis illa ſtata & ſolemnis poſtridie Dominicæ Reſurrectionis, in DIVAE VIRGINIS honorem admiranda Supplicatio; cui, an vſquam terrarum alia comparari queat, neſcio; tum etiam, multa variaq́ue miracula, ab ipsâ Diuâ, & ad ipſam, plurimùm ipsâ Supplicationis die patrari viſa; hæc ipſa ſcribere, & prudentiæ veſtrę dedicare. Quidquid igitur, Viri nobiles, Viri prudentes, hoc operis eſt; ſi quo id animo vobis offero, benignè accipitis, gratiam retuliſtis. Antuerpiæ, ex noſtrâ cellulâ, v. Idus Martias, ∞.IↃC. IX.

RAIECTVM ad Moſam, Leodicenſis Antiſtitis, vnà etiam Brabantiæ Ducis, pietate, modeſtiâ, armis viriſque nobilem vrbem, cùm veniſſem pro ratione muneris: accepi multa ad Deiparæ Matris imaginem, quæ in cœnobio noſtro Fratrum Minorum eſt, facta miranda; & inter ea, necdum fuiſſe, qui ſtilo prouulgaret. Itaque lubens Dei gloriæ, & Diuæ Virginis honori id operis ſuſcepi: inquiſiui, collegi, ſcripſi; non dubioſa, ſed ea dumtaxat, quæ diligenter examinata in publicis conſeſſibus, teſtibus firmata ſunt & iurata. Omnia non licuit: quia & hîc quoque, quod Eccleſiæ lumen in re tali; *Miracula vbicumque fiunt, ibi ſciuntur vix à totâ ipsâ ciuitate, vel quocumque commanentium loco: nam pleramque etiam ibi pauciſſimi ſciunt, ignorantibus ceteris, maximè ſi magna ſit ciuitas. & quando alibi aliiſque narrantur, non tanta ea commendat auctoritas, vt ſine difficultate vel dubitatione credantur,*

Auguſtin. lib. 22. de Ciu. Dei. c. 8.

dantur, quamuis Christianis fidelibus à fidelibus indicentur.

Et verò nihil hîc de mendacio adſcriptum, ſed quæ certa ſunt commemoro. Inquirant, quibus ſua ſalus curæ & cordi eſt, credent. Sin autem: nihil mirum. *Solent oculis clauſis denegare, qui non credunt factum eſſe, quod nolunt.* Clauſos oculos habent, ne in his Veritatis lumen adſpiciant. *Apud prophanas mentes, nulla res præclara fidem inuenire poteſt.* Et cur non credunt? *Quia etiam ſub Moſe, quando etſi non talia, plurima tamen ſunt facta miracula; nihilominùs poſt illa omnia, poſt voces, poſt tubas, poſt tonitrua, poſt fulgura, & vitulum fabricauerunt, & Beëlphegor initiati ſunt. ita & hi ipſi qui aderant, cùm vidiſſent Lazarum reſuſcitatum, tam longè tamen à credendo ei, qui hoc ipſum operatus fuerat, refugerunt, vt ipſum quoque interficere ſæpè conati ſint. Quando enim anima ingrata fuerit ac praua, morboque inuidiæ oppreſſa, nullo omnino horum ſuperatur; vt è regione voluntas bona, vnà cum fide omnia ſuſcipit, nec admodum indiget ſignis iuuari.*

Hier. adu. Lucifer. c.4.

Gre. Naz. Orat. in funere frat.

Io. Chryſ. Hom. 13. in Matth.

Ioã. 11. 47.

Dei Diuorumque hostes, Sanctorum negant miracula, perduelles Catholicæ Religionis: quæ cùm miraculis adstruitur, hæc contemptum eunt; vt arma, quibus illi sternuntur, nobis eripiant. *Nulli dubium, verba virtuti cedere*, prauas doctrinas prodigiis & miraculis. Facessat impia malignitas, & cęcitas imperita. Nam quid? *Soli Deo honor & gloria*, inquitis: non Sanctis, non icunculis istis. Audite; Soli Deo honorem damus, vt omnium bonorum fonti: sed is quia in Sanctos deriuat, etiam illos adspectu diuinitatis colimus; non vt deos, sed vt qui Deum sibi pietate conciliauerunt. Scimus quid ad Heli Sacerdotem ipse Deus; *Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum.* Itaque *ego filij gloriam cum matre, non tam communem dico, quàm eamdem.* * *Nec est dubium, quidquid in laudibus matris proferimus, ad filium pertinere: & rursum, cùm filium honoramus, à gloriâ matris non recedimus.* Deus in homine colitur, & homo in Dei religione honoratur; addo etiam, & adoratur. Porrò solius Dei honor, quem

Amb in 1. cap. ad Ro. *Non erubesco Euāgelium.*

1. Tim. 1. 17.

1. Reg. 2. 31.

Arnold. Carnoten. De laudib. Mariæ.

* Ber. Ho 4 super Missus est.

quem isti prætendunt, Dei iniuria, & orbis interitus est.

De miraculis Diuæ Virginis magni viri haud pœnitenda scripserunt: sed etiam ista inuenerunt sacrilegium. Sed quemadmodum qui fontes obstruunt, alibi fortiùs vident erumpere: ita aduersus inuidos istos, veritatis antagonistæ violentiùs repugnant. Quos mihi ius sit in hoc itinere sequi, etsi non eodem gradu. Verùm cùm mihi, quæ veterum Catholicorum sententia, & sensus de sacrarum cultu imaginum, aduersus Nouatores sit apertè declarandus; & nonnulli ritus Ecclesiastici, in illâ nostrâ celeberrimâ Supplicatione (quam infrà describimus) hactenus in laudem Dei genitricis vsurpati, asserēdi videantur: quod mihi solemne est, *lubenter, vbi mihi congruere video, verba Sanctorum assumo: quò vel ex vasculorum pulchritudine gratiora fiant, quæ in his Lectori apposuerim*. Christi testimonio, *Vinum vetus melius est.*

Cap. 21.

Ber. Ser. 3. super Missus est.

Luc. 5, 39.

Ceterùm ego, cum illustri Scriptore, *obsecro eos qui lecturi sunt, vt fidem dictis adhi-*

Sulpit. Seuer. de vitâ S. Martini.

adhibeant; neque me quidquam nisi compertum & probatum scripsisse arbitrentur: alioqui tacere, quàm falsa dicere, maluissem. Et licet maligni, nos quoque cum Diuâ Virgine quàm maximè oderint; tamen *illud facilè confido, omnibus sanctis opusculum istud gratum fore. De cetero, si quis infideliter legerit, ipse peccabit. Ego mihi conscius sum, me rerum fide, & amore Christi impulsum, vt hæc scriberem, manifesta exposuisse, vera dixisse: paratúmque, vt spero, habebit à Deo præmium, non quicumque legerit, sed quicumque crediderit.*

Indid.

PHY-

PHYSIOGNOMIA
D. VIRGINIS MARIÆ.

ORES, formæ & staturæ eius modus talis (vt inquit Epiphanius) fuit. Erat in rebus omnibus honesta & grauis, pauca admodum eaque necessaria loquens, ad audiendum facilis, & perquàm affabilis, honorem suum & venerationem omnibus exhibens. Staturâ mediocri: quamuis sint, qui eam aliquantulum mediocrem longitudinem excessisse dicant. Decenti dicendi libertate aduersus homines omnes vsa est, sine risu, sine perturbatione, & sine iracundiâ maximè. Colore fuit frumentum referente, capillo flauo, oculis acribus, subflauas & tamquam oleæ colore pupillas in eis habens. Supercilia ei erant inflexa, & decenter nigra. Nasus longior, labia florida, & suauitate verborum plena. Facies non rotunda & acuta, sed aliquanto longior; manus simul & digiti longiores. Erat denique fastus omnis expers, simplex, minimeque vultum fingens, nihil mollitiei secum trahens, sed humilitatem præcellentem colens. Vestimentis, quæ ipsa gestauit, coloris natiui contenta fuit; id quod etiamnum sanctum capitis eius velamen ostendit. &c.

Niceph. Callist. lib. 2. hist. Eccles. cap. 23.

In Divæ Virginis Mosæ-Traiectensis Miranda à R. P. Henrico Sedvlio descripta.

INSIGNES *pietate viros, virtutibus, arte,*
Ingenio, meritis, doctrinâ, viribus, armis,
Moris erat quondam statuis ornare dicatis;
Viuat vt æternum per postera sæcula nomen.
Olim sic fertur magnum decorasse Platonem
Rex Ponti: meritis sic Scæuola, Clœlia, clari
In patriam, dicto pariter celebrantur honore;
Effigiemque sui Demosthenis Attica tellus
Exhibet, ingenti fabricatum mole colossum.
En tibi, Virgo parens, vasti per climata mundi
Christicolæ statuas gratanti pectore passim
Constituunt, titulos, altaria, templa, domosque:
Quòd genus humanum tantis sit honoribus auctum,
Ereptumque malis per te, veneranda supremi
Sponsa Dei, Regina poli, genitrixque Tonantis!
O quam te memorem Virgo! Quis carmine claudat
Tot benefacta tuo merito mortalibus ægris
Præstita, continuis tot iam labentibus annis?
Traiectum vel certè vnum testatur abundè,
Pluribus auxilium miseris ibi Virgo beata
Vt præstet, sacram Francisco adeuntibus ædem.
Sedulus ista stylo dulci Sedulius, ecce,
Describit: placido tu, Diua, hæc suspice vultu.
Perlege Lector ouans: nam pòst legisse iuuabit.

F. Gulielmus Spoelbergius ex Ordine Minorum, Guardianus Mechliniensis, canebat.

PAV-

PAVLVS PP. V.

NIVERSIS Christifidelibus præsentes litteras inspecturis Salutem & Apostolicam benedictionem. Ad augendam fidelium religionem, & animarum salutem, cælestibus Ecclesię thesauris piâ charitate intenti: Omnibus vtriusque sexus Christifidelibus verè pœnitentibus & confessis, ac sacrâ Communione refectis, qui Ecclesiam Fratrum Ordinis Minorum sancti Francisci de Obseruantiâ, Ciuitatis Traiectensis, Leodiensis Diœcesis, in secundo festo Paschatis Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi à primis vesperis vsque ad occasum Solis Festi huiusmodi, singulis annis deuotè visitauerint, & ibi pro Christianorum Principum concordiâ, hæresum extirpatione, ac sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces effu-

effuderint; Plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus: præſentibus ad ſeptennium tantùm valituris. Volumus autem, vt ſi aliàs Chriſtifidelibus dictam Eccleſiam viſitantibus aliquam aliam indulgentiam perpetuò vel ad tempus nondum elapſum duraturam conceſſerimus, præſentes nullæ ſint. Datum Romæ apud S. Marcum, ſub annulo Piſcatoris, die XXIII. Iulij, M. DC. VII. Pontificatus noſtri Anno tertio.

Scipio Cobellutius.

F. HEN-

F. HENRICI SEDVLI, ex Ordine Minorum,

DIVA VIRGO MOSÆ-TRAIECTENSIS.

CAPVT I.

Affectus noster aduersus Deiparam Virginem, cum illius inuocatione verbis sanctorum Patrum.

IRACVLA scripturus Diuæ Traiectensis, cùm à Numine, prisco pioque ritu, principia capienda sint, *inhabitatorem eius inuoco Spiritum sanctum: vt, qui illi virtutes largitus est, mihi ad narrandas eas sermonem tribuat, vt facta dictis exæquentur.* Verùm id quis poterit pro eius dignitate? *quippe quæ tanta sit, vt vniuersa quæ mundi ambitu continentur, cum illius dignitate comparari non valeant. Si enim Apostolus Paullus de aliis Sanctis verè asserit; Quibus dignus non erat mundus: quid de Deiparente Virgine cogitare nos par est, quæ vniuersos suo splen-*

Hieron. Hilarion.

Basil. Epis. Seleuc. ser. de Annuntiat. B. Mariæ.

Heb. 11. 38

ſplendore tantum excedit, quantum Sol reliqua aſtra? Sed licet metus deterreat, tamen quia animus adhortatur: certi, munera non manu æſtimari ſed mente; tum etiam, quid ſcribere fas ſit, non quemadmodum, in primis diſpiciendum eſſe; cùm facere ſcribenda nequeamus, conabimur legenda ſcribere.

2. Te igitur Diua Virgo ſecundùm Deum adeuntes, quâ fas eſt adoratione & precibus, flexis genibus cordis & corporis ſupplicamus; adeſto patrona tuis operibus: adeſto clientuli tui ſcriptioni. *Gratiâ plena es, Dominus tecum eſt:* non modò tibi, ſed & omnibus nobis. Non poteſt ſiccari fluuius, qui ſemper impletur: imple mentem, moue manum, vt etiam noſter ſit *calamus ſcribæ velociter ſcribentis*. Te imploramus, per quam ſpes vnica ſalutis ad nos profluxit. *Inuiolata, integra, planeq́ pura ac caſta Virgo, Dei genitrix Maria! Regina omnium, ſpes deſperantium, Domina noſtra glorioſiſſima, optima atque præcellentiſſima! ſublimior cælitibus, candidior Solis radiis atque fulgoribus; honoratior Cherubim, & multis oculis claris ſpiritibus perſpicacior; ſanctior Seraphim, & incomparabiliter reliquis omnibus ſupernis exercitibus glorioſior! Vnica ſpes Patrum, gloria Prophetarum, præconium Apoſtolorum, honor Martyrum, lætitia Sanctorum, & lumen probatiſſimorum Abraham, Iſaac & Iacob! decus Aaron, ſplendor Moſis, & Gedeonis*

Luc. 1. 28.

Pſal. 44. 2.

Ephrem de laudib. B. Mariæ.

deonis vellus; cœtus Hierarcharum omniumq́ue Sanctorum corona, ob immmensum fulgorem atque splendorem inaccessa! .... sub tuâ tutelâ & protectione toti sumus. Da verbum cordi, quę mundo dedisti Verbum Deum. Da, quod piè institui, feliciter exsequi; Deo in honorem & gloriam, tibi in debitum cultum & venerationem, cultoribus tuis in fructum.

3. *Tu mihi Diua faue, cælũ cui militat omne,* Bapt. Mãt.
Quã trepidãt Erebi sedes; cui terra fretumq́ue 1. Parth.
Vota precesq́ue ferunt: nostro tu Sancta labori
Sis præsens: operiq́ue tuo largita futuro
Præsidium, nostræ veniens illabere menti.
Tu licet à nostro spatiis ingentibus orbe
Disiungare, suos quãtum Polus eleuat ignes:
Non tamen humanos casus oblita, tuumq́ue
Nil pertæsa genus, vigili mortalia curâ
Suscipis, & lacrymæ tangunt tua pectora nostræ.
Tu placidum terris sidus, quod liberat omnes
A pelagi feruore rates, quod luce benignâ
Saturni Martisq́ue graues eliminat iras.
Tu nobis Elice, nobis Cynosura; per altum
Te duce vela damus portus habitura secũdos.
Tu mare, tu vẽtos, tu sidera cuncta, Deumq́ue
Concilias; tu tuta salus, tu pacis origo,
Tu commune bonũ, generis tu gloria nostri.
Huc ades: & cœptos præsenti numine cursus
Dirige, & infirmam rege per vada cærula puppim.

 4. *Inui-*

Ioan. Damaſ. in Carminib. 4. *Inuituperabilem, Deipara, ſpem tuam habens ſeruabor: defenſionem tuam poßidens; per quam, ô pura, non timebo. Perſequar inimicos meos, & in fugam vertam; ſolam habens vt thoracem, protectionem tuam, & omnipotens auxilium tuum. Et deprecor clamans tibi: Domina ſalua me interceßionibus tuis; & eleua me è tenebroſo ſomno ad tuam glorificationem, potentiâ ex te incarnati Dei.*

G. Naziã. Tragœd. Chriſ. pat.

Veneranda ô Virgo! caſta, feliciſsima!
Quanta beata nunc Beatorum in polo,
Exuta quidquid facis humanæ, ſedes,
Aeternitatis pallio ornata, vt Dea
Habita, ſenecta expers: ſupremo ex æthere
Benigna adeſto vocibus meis, preces
Admitte Virgo ô inclyta! hic quando tibi
Verbi parenti, ſed ſupra modum tamen
Legemq́, ſolus inter omnes contigit
Honor. Ego fretus his, tibi me audentiùs
In verba ſupplex offeram: & ſuauißimo
Contextam ab horto, quâ tuũ exornem caput,
Coronam, ô Domina, proferam.....

CAPVT II.

Origines vrbis & pontis Traiectenſis.

1. SED operæ pretium fuerit, ante omnia, quà nota ſunt, vrbis initia, vbi magnâ pietate Diuæ Virginis imago colitur, prælibare.

bare. Verùm hæc exquisitissimè perscribere, non tam in promptu est, quàm incrementa videre. *Nulla non res principia sua magno gradu transit*. Vt glandes minimæ sunt partes, quas magna ferunt robora, caussæ quoque maximarum arborum: sic immensæ ciuitates paruis creuêre primordiis. Paullò altiùs nonnulla repetenda sunt, lucem aliquam offusis tenebris allatura. Fabulosa, & quæ talia videri queant, prætereo, ea modò scripturus, quæ apud bonos memorantur auctores.

Sen. 3. de Benef. c. 29.

2. *Gallia omnis est diuisa in partes tres: quarum vnam incolunt Belgæ, aliam Aquitani, tertiam, qui ipsorum linguâ Celtæ, nostrâ Galli appellantur..... Belgæ ab extremis Galliæ finibus oriuntur: pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni; spectant Septemtriones & orientem Solem*. Et verò comperimus *plerosq; Belgas esse ortos à Germanis, Rhenum antiquitus transductos, propter loci fertilitatem ibi consedisse, Gallósque qui ea loca incolerent expulisse*. Neque incompertum est, irrupisse Germanos adusque Neruios: *& ij quoque natio Germanica*.

I. Cæs. 1. Com. de bello Gall.

Id. 2. Com. de bello Gall.

Strabo 4. Geograph.

3. Porrò autem, *qui primùm Rhenum transgressi Gallos expulerunt, nunc Tungri, nunc Germani vocati sunt*, quod sæculo Cæsaris, aut circa ea tempora ante ipsum, euenisse certum est; quando nonnihil res Tungrorum

C. Tac. de moribus German.

augeri cœperunt: vt verisimile sit, cùm ad Tungrorum vrbem, siue per eam ad alios Belgicę tractus, Transrhenani quotidie proficiscerentur; & Mosa, quem oportebat transmittere, vbi nunc Traiectum est, haud procul à Tungris, oportunissimum transportationi locum præberet; per flumen traiectum fuisse nauigiis: nam hodieque Germanorum cum variis mercibus frequentissima per vrbem Traiectum vltrò citroque commeatio est.

4. Nec abest à vero, locum hunc ab initio mox ædibus frequentem fuisse, facilè vt in vicum increuerit: quod ipsum opidulum, quod pons Traiecto coniungit, indicare videtur, etiam nunc *Vicus* appellatum. Beda in Martyrologio scribit D. Seruatium è Tungris, *ne ciuitatis atque Ecclesiæ suæ videret excidium, Domini reuelatione commonitum, transiisse ad vicum Traiectensium, ibique defunctum.* Apud barbaros & paganos *Via regia* dicebatur. Et Romanos hîc in bello frequentes, commodum suis copiis hunc tractum reperisse, credibile est, & ad tutelam traiectûs excitasse munitiones. Florus commemorat *Drusum per Mosam flumen, per Albim, per Visurgim, per Rheni quidem ripam, quinquaginta ampliùs castella direxisse.* Vetusta mœnia quisquis spectauerit cis vltraque Mosam, quisquis duxerit, arguunt certè opera perantiqua.

III. Id. Maij.

Matth. Herben. de Traiecto instaur.

Lib. 4. de gestis. Roman. c. 12.

5. Scri-

5. Scribit Matthæus Herbenus, *primordium ciuitatis cōdendæ Iulium Cæsarem fuiſſe: & cùm multis prælijs Galliam Germaniámque oppreſsiſſet, Traiectum conuenientiſsimum locum hiemandi copiis ſuis delegiſſe.* Tradit etiam Ioannes Goropius, *Romanos & pontis & opidi auctores fuiſſe, cùm huc caſtra ſua tranſtuliſſent. Nam Traiectum vrbis nomen à traiiciendo flumine videtur factum. quamquam neſcio vnde Ammianus Marcellinus acceperit Obtricenſe Moſæ opidum, quo Traiectum ſuper Moſâ ſitum intelligere videtur: niſi fortè id mutuatus ſit à Tungris, qui Traiectum in* Tricht *mutarant. & quia Traiecti nomine duo opida vocabantur, alterum inferius apud Batauos, alterum ſuperius in Tungris; hoc* Oppertricht, *id eſt, Superius Traiectum, & ſyncoptôs* Optricht *vocarunt, è quo Obtricenſe opidum Marcellinus fecit; illud* Wterſtricht, *id eſt, Exterius Traiectum, & conciſè* Wtricht *nominarunt*. Vulgò iſtud, maximè *Germani ſuperiores* Maeſtricht, *id eſt, Moſæ Traiectum vocant, ad differentiam Traiecti inferioris, quod tamen Vtricetum meliùs appelles*, vt nonnullis videtur.

Libro de Traiecto inſtaurato.

In Aduaticis.

Lib. 20.

Hub. Tho. Leod. com. de Tungris & Eburonibus.

6. Video pleroſque magni nominis Hiſtoricos magnas offundere tenebras, cùm ſuperius Traiectum, quod ad Moſam eſt, cum inferiori Traiecto, quod Vltraiectum dicitur, confundant; errant nominis ſimilitudine falſi: quia ſunt diuerſæ ciuitates in diuerſis

regionibus. Illud ſuperius ad Moſam eſt propè à Tungris: hoc inferius, vicinum Batauis, ad Rheni veteris alueum; quod primitus, cùm
Amand. arx eſſet, *occupatum à VViltis, id eſt, Hollandis*
Zirickzæus *Auſtralibus, dictum eſt* Wiltenborch*: tempore*
Chron. *autem Dagoberti Regis Franciæ ab exulibus*
ætat. 6. an.
Chr. 696. *Traiecti ſuperioris, dictum eſt* Utricht*, id eſt, Ex Traiecto; & dicitur Traiectum inferius*. Hæc Amandus Zirickzæus, penes quem nominis huius fides eſto.

7. Pons Traiectenſis, auctore Matthæo
De Traiecto inſtaurato. Herbeno, *Strabonis ætate ab Auguſto vel Tiberio ſublicius ædificatus fuit*. Cornelius Tacitus ſcribit, Cl. Ciuili Batauo, aduerſus Romanos arma mouenti, plurium ſocietate, quos
Lib. 4. Hiſtor. in partem ſuam pertraxerat, aucto, *Cl. Labeonem, quò minùs vltrà pergeret, Bethaſiorum, Tungrorúmque & Neruiorum tumultuariâ manu reſtitiſſe, fretum loco, quia pontem Moſæ fluminis anteceperat*. Equidem arbitrarer, hũc
Th. Hub. libro de Tungris & Eburon. eſſe pontem Traiectenſem: niſi nonnulli putarent illum, qui fuit olim apud opidulum, quod Viſetum vocant, vbi hodieque arcuum
Pet. Diuæus Anti. Belg. c. 15. pontis exſtare videntur indicia. Certè Gregorius Turonenſis Epiſcopus, ante annos mille plùs minùs, cùm de S. Seruatio Tun-
De gloriâ Conf. §. 72 grorum Epiſcopo ſcribit, pontis meminit Traiectenſis.

8. Committere non debeo, quin adſcribam, pontem hunc eſſe iuris Venerabilis Eccleſiæ

clesiæ S. Seruatij, ex donatione Cunradi Regis Romanorum II. Diplomatis regij, cuius mihi copiam fecere R[di] Domini Canonici, verba hæc sunt: *In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Cunradus diuinâ fauente clementiâ Romanorum Rex Secundus, omnibus in Christo piè viuentibus, tam futuris quàm præsentibus. Officium Principis est, qui pro salute omnium curam gerit, beneficiis exuberare in subditos; atque eos à prauorum hominum violentâ concussione protegere, regiminis in Domino concessi ratione seruatâ. Eapropter, eorum videlicet, qui B. Seruatio militant, necessitatibus iuxta Apostolum communicantes, pro amare Dei, & B. Seruatij, prædecessorumq; nostrorum animarum remedio, pro regni etiam nostri quiete & statu pacifico; simulq; Gertrudis vxoris nostræ piâ deuotione, nec non & Arnoldi Cancellarij nostri, eiusdem Ecclesiæ Præpositi, precum instantiâ permoti, Pontem qui supra Mosam situs est in ipso Traiecto, quem nostri iuris indubitanter esse constat, B. Seruatio donamus & concedimus, cum omni vsu & vtilitate, quæ omnibus temporibus inde proueniet, liberè possidendum*, &c. .. *Actum publicè in Ecclesiâ B. Seruatij, per manum Arnoldi Cancellarij, vice Alberti Archicancellarij, Moguntinæ Sedis Archiepiscopi, Anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo trigesimo nono....*

Ex Archiuis B. Seruatij.

Innocentius Papa Secundus donationem

In Archiuis S. Seruatij. Regis, verbis iiſdem & cõditionibus præſcriptis, eodem anno, diplomate comprobauit.

9. Formidabile contigit exemplum in hoc ponte ſaltatoribus, cùm nullam exhiberent reuerentiam Christi corpori à Sacerdote ad

Alb. Krãtz. 8. Metrop. c. 39. ad A. 1296. Hart. Scheydel. 6. ætate. infirmum delato. *Iuuenes, puellæ, viri, feminæ choreas cùm ducerent in ponte frequentes, Venerabile Christi Sacramentum deferebatur, nec illi proſternebantur intenti vanitatibus: mox ponte deſidente, ducenti propè mortales perierunt.*

10. Fragilem fuiſſe ſemper hunc pontem ligneum, propter vim fluminis, atque glaciei hiberno tempore; atque ideò nonnumquam, qui tranſibant, qui plauſtra tranſportabant onuſta, fractis contignationibus ſubmerſos eſſe legimus. De multis vnum commemoro,

Diploma in Archiuis S. Seruatij. quod *accidit anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo quinto, quarto Idus Iulij. Cùm viri venerabiles, Decanus & Capitulum Eccleſiæ B. Mariæ Traiectenſis, & domini eiuſdem Eccleſiæ Chorales, ibidem cauſſâ deuotionis, cum ſuis Reliquiis habitu religioſo pontem tranſirent more proceſſionis; pars dicti pontis, non longè poſt dictam proceſſionem, quaſi auulſa, cum hominibus in ipſâ receptis, horribilem fecit caſum: quoniam eâdem horâ per dicti pontis rupturam ſunt ſuffocati in fluuio ſupadicto quadringenti homines vtriuſque ſexus vel circiter, nulla factâ mentione eorum,*

qui

qui ex ipso fluuio quasi mortui extracti, posteà miraculosè reuixerunt. Euenit etiam, proh dolor! cùm dictus pons, ob sui defectum particularem transiri non poterat, quòd nauigia in ipso transitu, motu quodam circumuolutionis aquæ miserabili & mirabili, ad instar venti turbinis inuoluta, ad fundum descenderent, tamquam plumbum in aquis vehementibus, cum hominum damnosâ numerositate. Quapropter Archiepiscopi quatuor, Episcopi quindecim, diplomate singulorum sigillis confirmato, *piâ moti consideratione, prædictísque periculis rerum, corporum & animarum obuiare cupientes, de omnipotentis Dei misericordiâ, & beatorum Apostolorum Petri & Paulli auctoritate confisi, & eâ quam Dominus illis indulsit; omnibus verè pœnitentibus & confeßis, qui ad construendum prædictum pontem, qui opere lapideo non modico est inceptus, manus porrexerint adiutrices, vt pons talis perfici valeat & consummari; quilibet illorum, 40. dies de iniunctis sibi pœnitentiis misericorditer in Domino relaxarunt. A. D.* M. CC. LXXXIIII. Vidi & exscripsi.

Itaque pons iste, quem nunc Mosa fert, *à Iulio Cæsare non est constructus, vt opinantur multi: sed longo pòst tempore*, ad annum salutis humanæ circiter octogesimum primum, supra millesimum ducentesimum; sumptibus Ecclesiæ B. Seruatij (verosimile est) pontis iactis fundamentis. Matth. Herben. de Traiect. instaur.

11. Publi-

11. Publicam viam à ponte, quam M. Herbenus *Regiam* vocat, etiam nunc videre est: vulgus Haffii appellat. atque hanc silicatam fuisse, & lapidibus stratam, vetera testantur in plerisque locis argumenta; ac etiam in interiorem ducere Galliam multorum opinio est: opinor fuisse militarem viam, quâ ducebantur exercitus. Nec de his plura: ad Vrbem redeo.

vbi suprà.

12. Traiectum ante annos plùs minùs nongentos exiguum fuisse opidum, ex Regione colligitur: quia memorat à Northmannis omnia deuastantibus, *Leodium ciuitatem, Traiectum castrum, Tungrensem vrbem incẽdio cremata.* Legi in schedis R.D. Nicolai Oudarti Officialis Mechliniensis, viri mihi amicissimi; quæ circum vetus opidum mœnia producta sunt, Henrici Ducis Brabantiæ consensu exstructa, An. D. 1220.

L.2. Chronic. An. 881.

Itaque *Mosæ-Traiectum* vrbs vetus & magna: & si spectas ciuitatem ad vtramque ripam fluminis, maximis Belgicæ ciuitatibus comparanda. Frequẽs sacrarum Ecclesiarum amplitudine, copiosa ciuibus & mercaturâ, modestiâ & pietate celebris. A paruis initiis aucta, vt magna flumina ab exiguis fontibus. *Principia sua semper magnitudo sequẽs obruit.* quod Deo acceptum ferendum est, & Christianæ pietati: quæ quando apud Traiectenses cœperit, iam nunc dicendum erit.

CA-

CAPVT III.

De sancto Materno, & sancto Seruatio, Tungrorum Episcopis.

1. CHRISTI Religionem vnicam & veram, quæ ciuitates per se illustres facit suo splendore clariores, primus omniũ Traiecten-sibus prædicauit *sanctus Maternus Episcopus discipulus B. Petri Apostoli, qui Tungrenses, Colonienses, & Treuirenses, aliósque finitimos populos ad Christi fidem perduxit*; iure Apostolus inferioris Germaniæ vocandus. Traiectum venisse Maternum, atque ibi oratorium construxisse, constans apud Traiectenses traditio est.

Martyrol. Rom. 14. Septent. Vsuard. ind.

2. Ceterùm D. Seruatio Traiectum plurimum debet, quòd *pontificalem cathedram huc transtulit, in quâ viginti Episcopi resederunt*. Ab Attilâ *excidium Galliis impendere Seruatius Tungrensis longè antè in spiritu præuiderat; & Romæ à Petro Apostolo hoc iudicium Dei ineuitabile fore didicerat; ideóque relictâ Tungrensi vrbe, quæ euertenda erat, ad Traiectum sedem Episcopalem transposuit*. Vberiùs hæc perscribit Gregorius Turonensis, ad quem studiosum Lectorem mitto. Catholicæ Fidei fuit propugnator acerrimus aduersus Arianos. In Synodo Ariminensi *constantissimus habebatur Fagadius & Seruatio* (ita vocat S. Seuerus)

Matth. Herbemb. vbi suprà.

Sigebertus Chron. An. 453.

Lib. 2. hist. Franc. §. 5.

Sulp. Seu. lib. 2. hist. sac.

rus) *Tungrorum Episcopus*. A Magnentio ad Constantium Imperatorem missus, Alexandriæ ab Athanasio fuit humanissimè acceptus; cuius gratiam & amicitiam meruit propter ardorem fidei, & eximiam sanctitatem.

Athan. apolog. ad Constant.

3. Id tēporis *Euphrata* erat Episcopus Coloniensis, strenuus antagonista Arianōrum in Synodo Sardicensi; vnde à Patribus Antiochiam missus, honorificâ legatione functus est apud Imperatorem Constantium; nempe vt Catholicos Episcopos eius iussu exulantes, à Synodo absolutos, ad sedes proprias reuocaret: sed bono initio quæ laude digna fuerant auspicatus, exitu fœdo coinquinauit: rediens è Concilio Sardicensi, haustum venenum adspirans, *apud Tungros perfidiosus Euphrata impij dogmatis Zizania sanæ doctrinæ tritico superseminauit*. Porrò B. Seruatius huic lupo bonus pastor occurrit: in Synodo Agrippinensi aduersus eum huiusmodi sententiam dixit; *Quid fecerit, quídve docuerit Euphrata pseudoëpiscopus, non opinione sed veritate cognoui, pro finitimi loci coniunctâ ciuitate; cuíque publicè & domesticè obstiti sæpè, cùm ille Christum Deum negaret, audiente Athanasio Episcopo Alexandriæ, & Presbyteris, & Diaconibus plurimis: & idcircò censeo, Christianis Episcopum eum esse non posse, quia Deum Christum sacrilegâ voce negauit; neque illum Christianum*

Theod. 2. hist. Ecl. c. 9.

In vitâ S. Euergesili, apud Sur. to 5. Octob. 24.

An. Christi 348. to. 1. Concil.

stianum

ſtianum iudicandum, qui eiuſdem confinitimus fuerit inuentus. Nulla mora interponitur, Euphrata deiicitur, S. Seuerino in eius locum ſuffecto.

4. Manifeſtum fit ex his, quo tempore B. Seruatius vixerit: ſed ad Vrbem quando ſe contulerit, Galliarum vaſtationem ab Hūnis ad Sepulchrū S. Petri deprecaturus, non facile dictu eſt. Plerique putant eâ tempeſtate Romam iuiſſe,[a] *cùm eſſet rumor Hunnos in Galliam velle irrumpere.* Sed ſi calculos rectè ſubduxit,[b] qui ſcribit B. Seruatium annis propè centum obiiſſe ante Tungrorum deuaſtationem; verum comperiemus, quod Sigebertus tradit,[c] eum *excidium Galliarum longè in ſpiritu præuidiſſe*, non Attilæ Hunnorum regis tempore exceſſiſſe.

[a] Gre. Turon. 2. hiſt. Franc. §. 5. Beda, Vſuardus, Ado,
[b] Baron. in Martyrol. 13. Maij.
[c] Chron. An. 453.

5. *Eius ortum & proſapiam, licet quidam ferant ex Domini Saluatoris cognatorum deſcendiſſe familiâ; quia tamen locum natiuitatis eius nequaquam accepimus, nec cauſſas eius aduentus aliunde vſpiam audiuimus: idcircò nec ſatis faciles eſſe poſſumus ad credendum; nec tantæ opinioni, quæ fortaſsis ex pietate ingeritur, arbitramur omnino derogandum. Sed cui non diſplicet poſt lapidationem Protomartyris Stephani, vltra trecentos fermè annos, inuentorem ſanctæ Crucis Vidam cognomento Quiriacum, eiuſdem Protomartyris ex Simone fratre fuiſſe nepotem: ipſi nihilominùs placeat, vltra*

Notgerus Ep. Chro. Epiſcopor. Leodic. cap. 20.

vltra quadringentos ferè post Natiuitatem vel Paßionem Dominicam annos, B Seruatium S. Dei Genitricis ex matris matertera fuisse abnepotem. Verùm vtcumque sese res habeat; nec illi nimiùm laborauerint ad suadendum, nec nos etiam nimiỷ simus ad derogandum: cùm iuxta Tullium non debeat pudere nos fateri nescire quod nescimus; & illis conueniat potiùs ignorantiam verecundè fateri, quàm irreuerenter pro pietate mentiri.

Greg. Tur. de glor. Confes. §. 72.

Beda & Vsuardus in Martyrolog.

6. Sepultus refertur iuxta ipsum pontem aggeris publici. Circa cuius sepulcrum quamuis nix defluxisset, numquam tamen marmor, quod superpositum erat, humectabat. & cùm loca illa nimiỷ frigoris gelu ligentur, & nix vsque in trium & quatuor pedum craßitudinem terram operiat, tumulum vllatenus non attingit. Datur enim intelligi, verum Israëlitam hunc esse. Nam illis inter muros aquarum aqua non erant perniciei, sed saluti: ita & circa iusti huius tumulum nix decidens, non humoris caussa est, sed honoris. Videasq; in circuitu montes niueos eleuari, nec tamen attingere terminum monumenti. Et non miramur, si terra operiatur niue: sed admiramur, quòd attingere ausa non est locum beati sepulcri. Nam plerumque deuotio studiúmque fidelium oratorium construebant de tabulis ligneis leuigatisq; sed protinus aut rapiebantur à vento, aut sponte ruebant. Et credo ista facta esse, donec veniret

qui

qui dignam ædificaret fabricam in honorem Antiſtitis glorioſi. Procedente verò tempore, adueniens in hanc vrbem Monulphus Epiſcopus, templum magnum in eius honorem conſtruxit, compoſuit, ordinauitq́; in quod multo ſtudio & veneratione tranſlatum corpus, magnis virtutibus pollet.

7. Salutem vrbis Traiectenſis ſemper in tutelâ D.Seruatij fuiſſe, vno atque altero argumento comprobabo. Cùm Hunni Tungrorum ciuitatem deuaſtarent, circa annum Domini quadringenteſimum nonum, die quartâ menſis Iulij: *meritis B.Seruatij factum, quòd Hunni numquã Traiectum venerint, vel etiam videre potuerint, licet in circuitu vagarentur.* M. S. Chron. Tungren. Episc. Anno ſalutis Chriſtianæ ſupra milleſimum quingenteſimo ſeptuageſimo nono, hæreticis Traiectum maximâ manu inſidentibus, ita mirabiliter ciuitas expugnata & liberata fuit, vt etiam ipſæ omnes Diuorum reliquiæ (quarum ingens in D.Seruatij ſacrario copia hodieq́ue viſitur) ne motæ quidem loco, fuerint conſeruatæ. Sancti cum Chriſto beati, clientulorum ſuorum patroni, eorumq́ue reliquiæ muri ac munimenti loco ſunt: plerumque cultorum ſuorum iniurias, damna, pericula propulſant. Itaque pij quique ſuarum *vrbium cuſtodes ac locorum præſides venerantur: quorum precibus & interuentu apud Deum vtentes, per eos demum diuina munera* Theodoret. 8. de Græcan. affect.

B *conſe-*

consequuntur. Plurima beneficia cùm B. Seruatius in multos contulisset, fit vt perpetuò peregrinantium, etiā ex interiori Galliâ, Franconiâ, Bohemiâ, Vngariâ, maximo concursu frequentetur. Senserunt beneficia non pauci.

Leo Ser. 1. in nat. Pet. & Paulli. *Sicut & nos experti sumus, & nostri probauere maiores, credimus atque confidimus, inter omnes labores istius vitæ, ad obtinendam misericordiam Dei, semper nos specialium patronorum orationibus adiuuandos: vt quantum pro peccatis deprimimur, tantum eorum meritis erigamur.*

8. Neque premendum silentio, postero tempore, memoriâ nostrâ factum, quod in æde beati Seruatij ad Aquilonem æternæ memoriæ consecratum, legitur in hæc verba:

DEO OPT. MAX.
DIVOQ. SERVATIO PATRONO.

EN MACHINAS PATRIÆ HOSTIS
AD PROTERENDAM VRBEM
CLAM INTEMPESTA NOCTE
IN FOSSAS ILLAPSI
PROPVGNANTIVM VIRTVTE
FAVSTISSIMA DIVÆ GERTRVDIS DIE
FVSI FVGATIQ.
PRÆFECTVS SENATVSQ. TRAIECTINVS
SPOLIVM MONVMENTVMQ. DICAT
ANNO M. D. XCII. XVII. MARTII.

Pro

Pro trophæo ad murum appensæ scalæ septemdecim, secures, mallei, vnci, vectes ferrei, serræ, funes, cunei, quibus muros, mœnia, portas tentare frustrà conati sunt.

9. Sancti quid possunt, per miracula declarant. *Si quid fortè natura negat, vel improuisus casus in humanis debilitat; ad eorum sepulcra clementia diuina restaurat. Cæcitatem illuminant, gressus consolidant, linguas reparant, aures reserant, dæmonibus imperant, carceres aperiunt, vincula resoluunt, elisos erigunt, iniustos corrigunt, iustos diligunt. Hæc operantur per corpora spiritus, qui iam diuinis assistunt virtutibus. Quid mirum, si possunt talia in immortalitatis gloriâ constituti, qui similia potuerunt sub mortalitatis velamine positi? Vmbra curabat Petri, quotquot in plateis ponebãtur ægroti. Paulli semicinctia expulerunt ab obsessis corporibus dæmonia.... Tanti fuerunt meriti spirituales sanctæ matris Ecclesiæ filij: cùm etiam carnalis synagogæ soboles per similes pollerent virtutes. In Aegypto Mosis virga signa fecit & prodigia, & sub Baptismi specie rubrum diuisit mare. Heliæ pallium Helisæo duplicauit spiritum, & cursum Iordanis diuisit eadem vestis. Hæc sub lege & gratiâ fecit Deus per Sanctos in carne miracula: vt intelligamus & fideliter teneamus, quid apud ipsum eorum poßint spiritus.*

Theofrid. Ab. Scr. de venerat. Sanct. to. 2 Biblioth. Patrum.

Act. 5. 15.

Act. 19. 12.

Exo. 4. 17.

Exo. 14. 21

4. Re. 2. 13

10. Verùm *inter omnes, qui cælestem re-* Conc. Basil. Sess. 43.

gem pro nobis interpellant, præcipuè ad gloriosissimam illam & omni laude dignissimam Dei genitricem Mariam est recurrendum: quæ quanto altior existit, tanto humiliùs nos respicit, omnes ad se trahere cupiens, pro quibus in vtero gestauit Saluatorem. Hæc apud Deum, quem ipsa peperit, sedula pro nobis aduocata nos iuuat, nos tuetur, nos protegit, nos exaltat. Hæc omnibus, qui ad eam recurrunt, promptissimum exhibet patrocinium .... Nec solùm supplicantes exaudiet: sed sicuti ex suâ clementiâ consueuit, etiam supplicare volentium preces præueniet.

CAPVT IV.

De cœnobio Fratrum Minorum, & in eo Diuæ Virginis imagine.

1. HÆC quæ habui, de primordiis & incrementis vrbis Traiectensis. Quæ cùm à multis iure dilaudari queat: tum maximè à pietate & Catholicâ Religione; quæ à beato Materno accepta, à S. Seruatio propagata, hactenus perseuerat. Tēpla veterrima, multa ac magnifica, Christianę fidei incremēta demōstrant, sicut & variorum institutorum monasteria. Inter alia, Fratrum Minorum est cœnobium, quod Iecora fluuius interluit. Id fundatum ad annum Christi circiter ∞. cc. xxxiv. *quo tempore in Dionanto, Huyo, Namurco,*

murco, Aquisgrano, Sancto Trudone, Niuella, Louanio, Machlinia, Minores cœperũt Ecclesias & conuentus ædificare. Monasterij vetustatem euincunt sarcophagi & monumenta defunctorum, qui illic sepulti ante annos trecentos quinquaginta. Hæreticorum furore pænè totum dirutum fuit: sed Dei fauore & bonorum amicorum (vt solent quæ ceciderunt) melius resurrexit. Chron. Tungrens. siue Leod. Epis. MS.

2. Templum è patrio sectili lapide exædificatum, elegante fornicatione & conuexitate conspicuum est. In quo ad dextram *Sacellum Diuæ Virgini* consecratum, imaginem habet (paullò ampliùs longam pedes quatuor) Deiparæ Matris filiolum brachio sinistro gestantem, supra altare collocatam, ante memoriam hominum miraculis celeberrimam. Curæ mihi & cordi fuit, eius originationem reperire: non potui. Rogati senes septuagenariis maiores, ingenuè fassi sunt, nescire se quando, aut à quibus icuncula huc delata sit. Sed tamen est traditio, an opinio Fratrum nostrorum, à maioribus accepta, allatam ante annos plùs minùs ducentos triginta, à nobili viro, qui factus Frater Minor, sepultus est ante arã Diuæ Virginis; cuius sarcophagus epitaphium habet in hæc verba:

ANNO DOMINI MCCCCLXXIV MENSIS MAII DIE XXV. OBIIT NOBILIS DOMINVS, ET FRATER NICOLAVS DE

HARLAER MILES, ÆTATIS CENTVM ET VNIVS ANNORVM, CONSILIARIVS ET PRIMVS MAGISTER HOSPITII DOMINI LVDOVICI DE BORBON EPISCOPI LEODIENSIS: CVI PROPITIETVR MISERICORS DEVS, AMEN.

Opinionem confirmant verba ad imaginem capitis lapidi decuſſatim inſcripta; *O mater Dei, memento mei.* At ſi ipſe imaginem primus non detulit: erit ipſa iam antiquior. Aiunt etenim nonnulli ante trecētos annos collocatam à coriariis Traiectenſibus, B. Virginis Mariæ deuotiſſimis cultoribus. Vidimus publicum inſtrumentum ſigillis confirmatum anno 1470. de Confraternitate S. Barbaræ virginis martyris, in quo mentio fit Sodalitij B. Mariæ in iſtâ noſtrâ Eccleſiâ, ſanè celeberrimi frequentiſſimique.

3. Itaque in obſcuro eſt, vnde & quo tempore ſacra Virginis Mariæ imago huc delata ſit. *Quod cùm vel Dei nutu, vel vitio vetuſtatis eueniat, calumniâ carere debebit.* Eò potiſſimùm, quòd apud Ioannem Brouvvers olim Conſulem Traiectenſem, & Syndicum noſtrum, ſcripta depoſita, quæ ad Sacellum D. Virginis pertinebant, carrucâ ſemel non vehenda, iſti Catholicæ pietatis perduelles, rapientes diſperſerint & exuſſerint, genio truculentiſſimi perſecutoris Eccleſiæ Diocletiani.

ni. Non admittunt in aures lectionem opinionum suarum præsumpta vincentem: sed intercipiunt & silentio premunt. Hoc non est Veritatem defendere, sed testificationem Veritatis timere. Vtcumque se res habeat: singulari Dei fauore etiamnum sacram habemus imaginem, de quâ agimus: ad quam à remotissimis locis, vti olim, ita nunc quoque piorum quotidianus est concursus, pro salute corporum animarumque consequendâ.

4. Et ego cum illis, Dei Genitrix Virgo, quam toto curriculo vitæ, in cunctis actionibus ducem patronamque delegi & sensi; in imagine tuâ tibi, ad aram tuam, animo & corpore prouolutus supplico, versibus licet alienis, proprio tamen & deuotissimo affectu:

Ad superos clamo, supplex & Numina planctu Bapt. Mãt. voto ad B. Virginẽ.
Sollicito: Diuos in mea vota voco:
Sed te præcipuè, Diuorum maxima Virgo,
Mitis in humanum quæ genus esse soles.
In nos magna tui sunt experimẽta fauoris:
Et pietas omni iam tua nota loco est.
Erue nos cunctis igitur Regina periclis:
Et laceræ sparsas collige nauis opes.

CAPVT V.

Quomodo D. Virginis imago præseruata fuerit à sacrilegiis iconoclastarum.

1. INTER miracula D. Virginis, ad eius imaginem patrata, illud in primis admirandum & diuulgandum; ipsam eius icunculam, mirabiliter ab hæreticorum furore seruatam, vt ex relatu fide digno didicimus. Ante Traiectensis vrbis obsidium ∞. IↃ. LXXIX. Ioannes Coloniensis molitor coriariorum eam abstulit è nostro templo in suam domum, atque inde ad ædes vicini. Hic vt tutiùs asseruaretur ab hostibus, detulit ad monasterium Virginũ Noui horti: vbi supernè in tabulato posita fuit. Insessâ iam ab hæreticis ciuitate, etiam in illo Virginum sacratarum cœnobio, profani milites stationem habuere. Horum vnus cùm domum supernè lustraret, fortè vidit D. Virginis imaginem: quam cùm stricto gladio peteret, non tamen icturus; brachium, quo ictum minabatur, illicò obriguit. Exterritus descendit, Duci suo refert quod acciderat. Is, vt ignauo exprobrans imbelliam; Quisnam tu, inquit? & idolum istud adoriri times? ipse aggrediar. Pari temeritate gladio euaginato percutere tẽtans, pari pœnâ punitur. Brachium etiam cùm inflexibile sentiret, stupens & irâ percitus, Matrem adit

mona-

monasterij: cum eâ expostulat, tamquam illa se cum milite maleficio affecisset, hæreticorũ genio magiæ transscribens factum diuinâ virtute. Propè erat, vt Matrem ense configeret. Sed qui suæ Matris imaginem tuitus est, etiã cœnobij Matrem à militis cæde cohibuit. Quod cùm innotuisset, viri pij, quò tutiùs imago custodiretur, nocte per muros demissam ad ædes viduæ Mariæ Luckers attulerunt, quæ hodieque viuit. inde, cùm iam ciuitas Duce Parmẽsi Regiorum in potestatem reuenisset, à nostris Fratribus relata, suo loco restituta multis miraculis coruscauit.

2. Numen suum beatissima Virgo prodidit in imagine, honori suo propagando, procurandæ multorum saluti. Neque hoc insuetum nobis videri debet: olim huic simile factum historiæ commemorant. *Cyrus Smyrnæorum Episcopus templum Dei Genitrici dicauit, quod Cyri dicitur. id huiusmodi occasione istic est erectum. Cupressus in eo loco ingens & procera fuit: in quâ superioribus temporibus (nescio quomodo) imaginem Dei Genitricis quidam occultauit. Quum autem multum præteriisset temporis, & imago lateret, ipsa seipsam indicauit. Cupressus enim immenso coruscans lumine, perinde atque fax vna ardere visa est: & ingens etiam miraculorum vis ab obscurâ & latente efficaciâ manauit. Vbi autem quidam curiositate laudatâ arborem*

Theodos. Iun. Imperatore. Niceph. Call. lib. 14. c. 46.

conscendit: imago ea, vnde miraculorum vis profluxit, apparuit. Quapropter Cyrus loco ei honorem habens, pulcherrimum & maximum Dei Genitrici construxit delubrum.

3. Tu mi Lector animum aduerte. Vetera fidem astruunt hodiernis: noua comprobantur veteribus exẽplis. Legisti D. Virginis imaginem in arbore se aperuisse, & admiranda saluti mortalium patrasse. In Aspricolle D. Virginis imago etiam se prodidit; eò loci, vbi in quercu priùs posita fuit: quæ stupenda non fecit, cottidieque non facit? Et, amabò, cur neges? Deus æternus qui semper viuit, vetera fecit: & nunc viuens mirabilia facit. Cur autem qui omnipotens est, cùm per se possit omnia, non faciat per alios? Sed isti in oculis omnium gesta rident & subsannant, quorum hæc talis ars & professio. *Scioli tantùm ad detrahendum: qui in eo se doctos ostentare volunt, si omnium dicta lacerent.*

Hier. apol. adu. Iouin. c. 7.

4. At verò, quemadmodum aurum, quod per ignem probatur, efficitur nitidius: ita per nebulonum calumnias D. Virgo inclarescet illustrior. Vetusta maiorum pietas fuit, templa magnifica erigere, Deo in honorem, Diuis in memoriam: & procul dubio illi fini, quem Iustinianus Imperator scribit; *Qui constituerunt vel fundârunt sanctissimas Ecclesias, pro suâ salute & communis Reipub. reliquerunt eis substantias, vt per eas debeant* LITVRGIÆ *fieri*

In Authẽ. Lxlj. c. de Episc. & Cler.

fieri; & vt in illis, à ministrantibus piis clericis Deus colatur. Magna illa nomina, Imperatores, Reges & Principes, Constantinus M. Theodosij, Carolus M. Othones, quàm conspicua templa Deo Diuisque consecrauerunt! Historiæ copiosissimè commemorant, non rescribo. Rem notam dico: nusquam pænè terrarum exstare Dominica, quæ famam merentur, quę Christiani Principes non fundauerunt, vnà etiam liberalissimè dotauerunt. In his inuenias veteres lapides, altaria, imagines, monumenta Catholicam pietatem astruentia: istam qui deseruerunt, eos conficitur esse, de quibus Apostolus; *Spiritus manifestè dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum*; &c. 1.Tim.4.1

CAPVT VI.

Diuæ Virginis Diuorumque imagines, Apostolorum æuo factas, piis in vsu semper & honore fuisse.

1. CVLTVM sacrarum imaginum improbare, spiritus erroris esse, inuicto conuincimus argumento: quòd constet, Christi, B. Mariæ, & Apostolorum icones ipsis Apostolorum temporibus factas, imò & à discipulis & comitibus Apostolorum. Priùs ex Euse-

Eusebio rescribo, quæ de Christi imagine tradit, factâ ab hæmorrhoissâ, quā Seruator sanguinis profluuio liberauit. Testatur in vrbe Paneade, vbi illa nata dicitur, suo sæculo illius domum ostensam. atque ait: *Admirabilia quædam Seruatoris in eam beneficij monumēta, & quasi trophæa ad hoc tempus durare memorant. pro foribus enim domus illius, æneam mulieris effigiem genibus flexis, & manibus instar supplicantis in anteriorem partem extensis, super editum lapidem collocatam. huic è regione, viri erectam imaginem, ex eâdem materiâ conflatam, vestitu ad talos demisso decenter ornatam, & manum mulieri porrigentem. ad cuius pedes in ipsâ basi peregrinam quamdam & inusitatam herbæ speciem enasci: quam quidem, vbi ad ænei vestitus fimbriam excreuerit, morbis cuiusque generis medicandi vim & facultatem habere. Hanc statuam, effigiem Iesu exprimere dicunt; quam ad nostram vsque ætatem manentem, ipsi ad eam ciuitatem profecti, oculis cernebamus.*

Mat. 9. 20. Euseb. Cæsar. 7. Eccl. hist. c. 14. Damasc. orat. 3. de Imaginib. Synod. Nicen. II. Act. 4. ex ep. Germ. Ep. Constant.

2. *Neque adeò mirum videri debet, qui aliquid beneficij olim à Seruatore nostro accepere, eos, per huiusmodi monumenta, grati erga eum animi memoriam reliquisse: quum etiam sanctorum Apostolorum Petri & Paulli, ipsiúsque adeò Christi, & quæ eum supra naturæ captum mirificè genuit, Virginis Matris, coloribus adumbratas imagines plurimas, ad hunc vsque*

Niceph. Callist. c. 6 Eccl. hist. c. 15. & seq.

vsque diem conseruatas esse norimus. Ac Lucas quidem Apostolus, primus ipsas, accuratè opus id exorsus, manibus suis depinxit. Deinde verò ex veteribus alij quoque viri, pro eo atque par erat, veluti seruatores suos in signis & picturis seruantes idem fecere; ethnicâ quidem illi fortasse consuetudine ducti, & morem eum colere soliti, absque tamen necessariâ obseruatione obtinere id tradiderunt. Sed Ecclesia inde acceptum, magis ac magis adauxit (prouidentiâ Dei curante atque disponente) non modò effigies & statuas, verumetiam vestes, baculos, & lectos sanctorum illorum virorum conseruans, ad memoriam eorum sempiternam.

3. Quâ vetere veráque pietate, *Pulcheria Augusta, tria Dei matri ex ipsis fundamentis templa erexit: quorum vnum est in Chalcoprateio, siue fabrorum foro, Sacri tumuli nomen habens. In hoc, veluti thesaurum, Dei Genitricis deposuit zonam .... Secundum templum* Ὁδηγῶν, *Viæ Ducum est: vbi Antiochiâ missam Verbi Matris imaginem dedicauit, quam diuus Apostolus Lucas suis manibus depinxit, illâ adhuc viuente, & tabulam ipsam vidente, gratiámque adeò illi formæ immittente. Hæc imago primùm in eo loco, qui Tribunal dicitur, fuit: vbi ea, quæ nunc quoque fiunt, miracula peracta sunt. Tertium templum est, cui nonen Blancherna, in quo sepulchrum B. Mariæ fuit à Martiano positum.*

Niceph. Callist. lib. 15. Eccles. hist. c. 14.

4. Ita-

4. Itaque Christi imagines eiusque Matris, aliorumque Diuorum, *ab illis temporibus, imò, (vt veriùs loquar) ab Apostolorum prædicatione exstiterunt: quemadmodum omni loco, ex earumdem inspectione in templis sacris docemur; id quod & Patres sancti testificantur, & historiarum enarratores tradunt, quorum Commentaria etiam in hunc vsque diem seruantur. In primo enim & quinquies millesimo anno Christus Deus noster ad homines veniens, & triginta duobus annis, & mensibus circiter quinque nobiscum viuens, & magnum illud & salutare mysterium operans, in cælos migrauit, ascendens isthuc vnde descenderat. Quo sanè tempore Apostolis mandauit, vt ea quæ à se erant docta, alios deinceps docerent. A temporibus itaque illis vsque ad tempora Constantini, primi ex Imperatoribus plenè Christiani, anni propemodùm trecenti acti sunt, ante illum ferè gentilibus tyrannicè regnantibus. Per illa autem tempora, Christianorum plurimi certamen præclarum certantes, non sine martyrio vitam hanc liquerunt; ídque dum idolorum statum studiosè oppugnauerunt. At verò Christianorum cœtus diuinâ æmulatione ducti, templa construxerunt, partim Christi nominis gratiâ, partim sanctorũ Martyrum caussâ. Atque illi quidem historiam humanæ Christi dispensationis in iis pinxerunt: hi verò Martyrum gestis effigiandis operam collocarunt. Alij id tabulis expressere, quò Martyrum*

Syn. Nic. II. Act. 6.

rum memoriam in oculis perpetuò ferrent, aut ipsius etiam Christi facta. Alij autem in vestibus sacratis, in pretiosis repositoriis, in quibus incruenta sacrificia peragunt, imagines pinxere. Et sanè euidenter hæc, ad nostra vsque tempora ostenduntur, durabúntque per sæcula: quamtumuis amaritudine & bile, hæreticorum lingua contra Ecclesiam & sex Synodos vniuersales flagrent. Ipsæ autem Dei nutu per diuersa tempora congregatæ, quò illos subuerterent, ea quæ in Catholicâ Ecclesiâ, & per scripta, & sine scriptis tradita sunt, confirmarunt & stabiliuerunt; inter quæ & imaginum etiam confirmationem.

5. Quamobrem & ego cum Euthymio Episcopo Sardensium, *confiteor de sanctis & venerandis imaginibus, non veluti hoc sit nouum aliquod dogma aut nuperum inuentum recipiens; sed clarè cognoscens ex Apostolicâ traditione, sanctorúmque Doctorum in Ecclesiâ iussu, per manus nobis traditum. ob eam caussam venerandas imagines ex toto corde, cum debito honore, & salutatoriâ adoratione suscipio. Eos verò qui secùs sentiunt, aut reclamant, contrariáve docent; alienos à Catholicâ Ecclesiâ arbitror, renuntio, & hæreticos proclamo.* Syn. Nic. II. Act. 2.

CA-

CAPVT VII.

De sacrarum imaginum vsu salutari, ex Synodo Nicenâ secundâ.

Syn.Nic. II. Act.6.

1. MAGNAM *sanè securitatem in eo collocamus, quòd nulla recentia inuenta ad rem nostram probandam inquirimus: sed Apostolicis & Patrum doctrinis, item Ecclesiasticis constitutionibus acquiescentes, his nostra confirmamus*. Non perdam operam, si nonnulla de vsu, fructu, & cultu Diuorum imaginum rescripsero ex Synodo Nicenâ II. celebratâ anno Christi septingentesimo octogesimo, contra barbaram & furiosam iconomachorum insaniam.

Ind. Act 2. epist. Adr. Papæ ad Imp. Constant. & Iren.

2. *Omnis imago, siue Angelorum, siue Prophetarum, aut Apostolorum, aut Martyrum, aut alioqui iustorum virorum, in nomine Dei facta, sancta est. Non enim ipsum lignum honoratur, sed ipsum illud, quod in ligno datur contemplandum: atque ita per recordationem veneratio exhibetur. Omnes enim Principes, etiamsi pessimi sint peccatores, adoramus & reuerenter salutamus. quid vetat igitur, quò minùs non liceat & sanctos Dei ministros venerari; & in memoriam eorum imagines statuere & erigere, ne in obliuionem perpetuam veniant?*

Ind. Act. 7 epist. Tharas. ad Imp. Const. & Iren.

3. *Quamobrem omnibus modis recipiendæ sunt venerandæ imagines Domini nostri Iesu Christi,*

Christi, quatenus scilicet perfectus homo fuit; & hæ quoque omnes, quæ historicè è sacrâ Euangeliorum narratione depinguntur: nempe intemeratæ Dominæ nostræ Deiparæ, sanctorum quoque Angelorum: nam hominibus ipsi quoque in formâ hominis visi sunt. item Sanctorum omnium; quorum prælia & certamina tabulis & parietibus, sacris item vestibus & vasis insculpta amari debent: quemadmodum Catholica Ecclesia multis retrò sæculis in hisce est instructa. Sic enim ea accepit, sic à sanctis nostræ disciplinæ ducibus, & eorum successoribus patribus nostris, statutum est.

4. Igitur *probandæ, quæ à primordio receptæ traduntur imagines; principio Iesu Christi Domini nostri, & sanctæ Deiparæ Virginis, siue ex auro, siue ex argento, siue colorum ductibus, siue quacumque materiâ exprimantur: vt omnibus manifesta fiat eius in carne œconomia. Neque dissimili ratione probantur sanctorum & omnibus sæculis laudatorum Apostolorum, Prophetarum, Martyrum gesta, politiæq́; : vt in omnium oculis prælia & certamina, quæ pro Christo subierunt, hæreant; atque id in compendiosam veluti scripturam, narrationem, & eruditionem populi, maximè simplicioris. Nam si Imperatorum vexillis sanctioribus, & imaginibus in ciuitates & prouincias missis, omnis* Ind. Act. 1. confess. Theod. resipiscentis.

C *populus*

populus cum cereis & suffimentis odoratis occurrit: quanto iustius est, in Christi Dei nostri ecclesiis imaginem Seruatoris nostri Dei, & intemeratæ Matris eius, sanctorum etiam omnium Patrum & piorum, erigere?

CAPVT VIII.

De saluberrimis fructibus ab imaginibus sacris, ex eâdem Synodo.

Greg. Ep. Sen. lib. 9. epist. 9. De cons. d. 3. c. 27. Perlatum.

1. QVOD *legentibus scriptura, hoc & idiotis præstat pictura: quia in ipsâ ignorantes vident, quid sequi debeant; in ipsâ legunt qui litteras nesciunt: vnde & præcipuè gentibus pro lectione pictura est.* Copiosiùs id ex Synodo Nicenâ secundâ declarare operæ pretium est. *Iuxta antiquam constitutionem sanctorum Patrum nostrorum, imaginum picturam ad instructionem & memoriam mentis nostræ, & participationē sanctificationis, Ecclesia recepit. Quidquid enim sanctum Euangelium per lectionem nobis demōstrat, hoc idem imagines per inspectionem. Quidquid item libri de passionibus Martyrum narrant, hoc ipsum etiam imagines signant. Has enim recipimus tamquam effigurationem prototyporum, nihilominùs credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum; eidemq́ue soli latriam exhibentes, poscimus intercessionem intemeratæ Dominæ nostræ sanctæ Deiparæ, sanctorum item Angelorum, omnium-*

Tharas. in ep. ante Syn. Nicen. II.

niúmque Diuorum, & Patrum nostrorum.

2. *Ad recordationem fortitudinis eorum, &* Syn. Nic. II. Act. 4. in epist. S. Germ. Patriar. Constantinop.
rectam pro Christo seruitutem, similitudines
eorum depingimus: non quòd de diuinâ naturâ
participent, per hoc demonstrare volentes; neque debitum tantummodò diuinæ potestati &
gloriæ honorem illis tribuentes: verùm desiderium nostrum & amorem, quo erga eos affecti
sumus, ita declaramus. Nam quæ per auditionem tamquam vera credidimus, hæc etiam per
pingibilem imitationem, ad stabiliorem nostram instructionem collocamus: quando & ipsi Sancti
Dei, in vnum & solum Deum, cultum adorationis, & glorificationem, & procreationem conseruantes, pro Christo sanguinem suum effuderunt, & veræ confeßionis coronam acceperunt.
Hæc imaginum apparatus ratio est: non quòd
nos adorationem in spiritu & veritate, in- Ioan. 4. 25.
comprehensibili & inuestigabili Deitati decentem, in manufactas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut sanè in ea quæ subsunt Deo, siue visibilia sint siue inuisibilia, transferre studeamus: verùm vt dilectionē nostram, quam iustè in sanctos Dei seruos habemus, per istum modum exhibeamus: & per honorationem illorum, in eum qui per illos glorificatus est, quíque illos glorificauit, in confeßionem potentiæ suæ, Christum, glorificationem & cultum referimus: ita, vt & nos imitatores fortitudinis eorum, & dilectionis erga Deum, per bono-

rum operum contra paßiones resistentiam, fiamus. Hunc autem esse imaginum in Ecclesiâ Dei vsum vnusquisque per hanc instructionem cognoscat: neque aliunde nos salutis spem, siue in hoc mundo, siue in futuro saeculo exspectare, nisi ab vnigenito Filio Dei, qui simul cum Patre & Spiritu sancto diuina dona largitur. Non enim aliud nomen, per quod saluari queamus, hominibus datum est. At si Domini & Seruatoris nostri, item intemeratae eius Matris verae Deiparae, nec non Sanctorum imagines salutamus, confestim etiam fidem & dispositionem mentis erga illos habemus: sed vnum Deum sine principio, sine fine, qui omnia in manu suâ habet, factorem nostrum & omnis creaturae, & verè Seruatorem, habentem potestatem in caelo & in terrâ, pro genere humano hominem factum agnoscimus Ancillam autem & Matrem illius existentem, verè pro genere nostro intercedentem praesentißimè, (ita vt Dominus noster salutem dispenset, illa verò materno affectu pro nobis poscat) agnoscimus. Sanctos denique omnes, tamquam conseruos nostros, & eiusdem nobiscũ naturae participes gratißimos Dei ministros, & hac gratiâ à Deo donatos, vt beneficia à Deo data nobis ministrent, curationes morborum, & periculorũ liberationes, quando per memoriam eorũ inuocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis & glorificationibus poßibile est, agnoscimus.

Act. 4. 25.

Syn. Nic. II. Act. 6.

3. *Sancta Dei Catholica Ecclesia ad paenitentiam*

tentiam

tentiam & cognitionem obseruationis mandatorum Dei omnes nostros sensus trahit, & ad gloriam Dei cognoscendam studet nos deducere: non modò per auditum, sed & per visum, morum correctionem moliri cupiens, ea quæ acta sunt, omnium oculis optat etiam esse conspicua. Cùm enim ex auaritiâ & habendi studio aliquem rapit: Matthæum ex telone Apostolum Matth. 9. 9.
illi indicat, qui relictâ auaritiæ insaniâ, Christum secutus est. eodem modo Zachæũ ascenden- Luc. 19. 1.
tem in sycomorum arborem, & Christum desiderantem videre, & comparantem sese, vt dimidietatem bonorum suorum det pauperibus; & si quem defraudarit, vt reddat illi quadruplum. Ita imaginum pictarũ iugis contemplatio, continuò memoriam exercet, ne iterùm recurratur ad proprium vomitum. Si quem amore meretricio detentum rapere cupit: casti Ioseph imaginem Gen. 39. 7.
proponit, qui adulteram execratus, temperantiâ illum vicit; atque hoc ipsum factum in imagine repræsentatum, amatores huius virtutis multùm confirmat. Rursus alibi beatam Susannam con- Dan. 13. 1.
tinentiâ exornatam exhibet, extensis manibus auxilium ex alto inuocantem, Danielémque præsidentem iudicem eruentem eam è manibus impiorum Sacerdotum: ipsa autem pictura ad recordationem temperantis & continentis vitæ facit. Rapere vult aliquem luxuriosum, molli- Luc. 16. 19.
búsque vestimentis indutum, & non erogantem in pauperes, quæ posset ab illis pretiosis vestibus

 sumere,

Matth. 3.4 *sumere, & à suâ delicatâ vitâ? Ioannem huic pilis camelorum indutum, edentémque siluestre mel, & digito Christum, qui suffert peccata mundi, indicantem exhibet. His adiungit Basilium Magnum, & cum eo solitariorum ieiunantiúmque, corporibus in terram stratis, multitudinem. Sed satis sit horum paucorum mentionem fecisse: reliqua auditoribus inuestiganda relinquo. Habemus etenim totam Euangelicam narrationem depictam, & in recordationem diuinorum nos ducentem, gaudióque nos implentem.*

Syn. Nic. II. Act. 6. vbi suprà. 4. *Hæc enim cùm nobis ob oculos fuerint posita; corda illorum, qui timent Dominum, exultant, florent vultus, anima contristata in voluptatem transformatur: & cum diuino patre Dauid psallit;* Psal. 76.4. *Recordatus sum Dei, & exultaui. Itaque per ea semper Dei recordari possumus. Nam est cùm lectio in sacratis templis non pronuntiatur: imaginum autem apparatus & manè, & meridie, & vespere in his fixus, actorum veritatem nobis narrat & annuntiat.*

Ind. Syn. Nicen. 5. *Traditionem itaque Ecclesiæ recipiamus, legislationem eiusdem veneremur: ne flocci pendamus piam & diuinam cõsuetudinem; in vetera & prisca iudicia ne simus curiosi. Omne enim quod in recordationem Dei erigitur, acceptum illi esse constat. Qui autem se excludunt ab istâ Traditione quam acceptarunt, quicumque germani in Ecclesiâ Catholicâ filij fuerunt; an non sunt*

sunt nothi & minimè legitimi? An nondum sentimus probam & laudabilem esse imaginum erectionem? an non sentimus spiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationem? Sanè sentimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, salutatione & veneratione, debitamq; adorationem illis dare debemus. Siue igitur placebit salutationem, siue adorationem appellare: idem profectò erit, modò sciamus excludi latriam.

CAPVT IX.

De cultu approbato, & veneratione sacrarum imaginum, ex eâdem Synodo Nicenâ.

1 QVALIS verò est iste adorationis honor? profectò non alius, quàm is, quo nos peccatores quoque inuicem prosequimur, salutantes nos inter nos per honorationem & dilectionem. Syn. Nic. II. Act. 2. epist. Adr. Papæ ad Imp. Constant. & Iren.

Si verò in Scripturâ & elegantibus nostris Patribus, adorationem quis dixerit pro cultu siue latriâ, quæ in spiritu fit, sumi; non negamus. Nam cùm vox sit multæ significationis, non potest non aliquando pro cultu adorationis in spiritu sumi. Adoratio enim est, cùm venerationem, desiderium, & timorem significet: ita nos victoriosum & placidissimum imperium adoramus. Ind. Act. 7. epist. Tharas. Episc. ad Imp. Côst. & Iren.

mus. Est adoratio, quæ tantummodò timorem
Gen.33.3. *significat: quemadmodum Iacob adorauit Esau. Est quæ gratiam notat: quomodo Abraham pro agro quē accepit à filiis Heth, in sepulcrum Saræ vxoris suæ, adorauit illos.* Ind. 23.7. *Rursus qui sperant beneficium se accepturos à potentioribus, eos adorant: quemadmodum Iacob adorauit Pharaonem.* Ind.47.11 Mat.4.10. *Hinc diuina Scriptura dicens; Deum tuū adorabis, & illi soli cultum exhibebis; Adorabis absolutè ponit, neque adycit Soli: vt significetur vox diuersæ notionis, & æquiuoca. Cultum autem exhibebis, siue seruies soli, dixit: quam ob caussam latriam vni Deo tribuimus, ádque illum referimus. His ita se habentibus, in confesso est, & sine vllâ dubitatione credimus, acceptam & placitam coram Deo esse venerandarum imaginum depictionem, & earum quæ dispensationem Domini nostri Iesu Christi exprimunt, & Virginis quoque Mariæ Deiparæ intemeratæ; quinetiam gloriosorum Angelorum, & omnium Sanctorum: has quoque adorandas & salutandas putamus. Qui verò ita non est animatus, sed circa venerandarum imaginum adorationem laborat & dubitat; eum anathematizat sancta & venerāda nostra Synodus, quæ efficaciâ diuini Spiritus, & ecclesiasticis Patrum Traditionibus munita est & cincta.*

Synod. Nic. II. Act.4. 2. Cùm igitur *me videris Christi, aut eius inculpatæ Matris, aut alterius iusti imaginem salutantem; confestim indignaris, blasphemias fundis,*

fundis, resilis, & idololatras nos vocas. Mirum te neque horrere, neque tremere, neque erubescere! cùm videas me per omnem terrarum orbem idolorum phana destruentem, Martyrum verò templa ædificantem. Iam si constat me idola adorare: quid caussæ est, quamobrem Martyres, qui idola destruxerunt, veneror vt deos & glorifico? quo pacto ipsos Martyres, qui statuas ligneas confregerunt, honore prosequor? Si ligna vt deos glorifico: quomodo veneror & adoro Martyres & Apostolos, qui lapideas effigies perdiderunt? Quomodo honore afficio, laudo, templa erigo, festa celebro tribus illis pueris, Dan. 3. 14. *qui in Babylone imaginem auream non adorarunt? Verè magna est Iudæorum cæcitas, magna impietas! in veritatem iniurij sunt: ingrata Iudæorum lingua, in Deum conuitia dicunt.*

3. *Nos crucem ita non affamur, neque etiam* Syn.Nic. *Sanctorum imagines; Dij nostri estis. Non enim* II. Act.4. *dij nostri sunt, sed tantummodò similitudines & imagines Christi & Sanctorum illius, ad commemorationem, honorem, & decorem Ecclesiarum venerandæ. Nam qui Martyrem colit, Deum ipsum colit: qui Matrem illius adorat, ipsi honorem aßignat: qui Apostolum honore prosequitur, ipsum qui Apostolum misit, adorat. Vtinam & tu quoque Mosaicas & Propheticas imagines fecisses, illásque quotidie adorares! Sic*

enim eorum Domino & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas statuas Nabuchodonosonis.

Indid. 4. *Quâ verò fronte contra me, imaginum*
[a]Gen.23.7 *& crucis causâ insurgis: cùm noris* [a] *Abraha-*
[b]Exo.18.7 *mum idololatras adorasse?* [b] *Mosen verò Ietro*
[c]Gen.47.11. *idololatræ idem fecisse?* [c] *Iacob autem Pharao-*
[d]Dan.2.47 *nem,* [d] *Daniel Nabuchodonosorem? Hi prophetæ & iusti cùm sint, ob beneficia quædam illis præstita, in terrâ existentes illos idololatras adorarunt: me scilicet Crucem, Sanctorumque effigies, à quibus infinita beneficia, Deo procurante, nobis obtigerunt, adorantem despicies? Quandoquidem qui Regem metuit, filium illius iniuriâ non afficit. Qui Deum timet, hic omnino etiam Filium Dei, Crucísque illius typum, & Sanctorum illius effigies colit & adorat.*

Syn. Nic. II. Act. 6. 5. *Hebræi autem & Agareni, & alij item infideles conuitia & maledicta in diuinam Crucem, & venerandas imagines, item ipsos Christianos conijcere solent: Christiani enim non solent se inuicem huiusmodi conuitiis proscindere. Hi autem fugitiui à veritate & Ecclesiasticis decretis, tradiderunt se falsis accusationibus & conuitiis: neque aliud quidquam conuehunt, quàm plaustra maledictionum & accusationum contra Christianos, eorúmque Pontifices & Sacerdotes; quasi hi reliquerint, scilicet, Deum viuentem & verum, & imaginibus culturam exhibuerint: facti proculdubiò*

culdubiò conuitiatores, contumeliatores, loquentes sine iudicio, & in verbis peccãtes. Quis autem timentiũm Deum, nõ propter hanc eorum impietatem, in maximum risum non effunditur, aut potiùs luctum tristem non assumit?

CAPVT X.

Quâ ratione Diuorum imaginibus dentur suffimenta, lumina accendantur, ex eâdem Synodo.

1. HIS *sic se habentibus, regiam viam incedentes, & sanctorum nostrorum & diuinorum Patrum doctrinæ insistentes, & Catholicæ Ecclesiæ (in quâ sanctus Spiritus inhabitat) Traditionem obseruantes; definiuimus cum omni diligentiâ & curâ, venerandas & sanctas imagines, ad modum & formam venerandæ & viuificantis Crucis, è coloribus & tessellis, aut aliâ quauis materiâ commodè paratas, dedicandas, & in templis Sanctis Dei collocandas habendasq́; tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus & tabulis, in ædibus priuatis, & in viis publicis: maximè autem imaginẽ Domini & Dei Seruatoris nostri Iesu Christi; deinde intemeratæ Dominæ nostræ Deiparæ, venerandorum Angelorum, & omnium sanctorum virorum: quò scilicet per hanc imaginum pictarum inspectionem, omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem*

Syn. Nic. II. Act. 7.

& de-

& desiderium veniant; illisq; salutationem, &
Nota. *honorariam adorationem exhibeant: non secundùm fidem nostram, veram latriam, quæ solùm diuinæ naturæ competit; sed quemadmodum typo venerandæ & viuificantis Crucis, & sanctis Euangeliis, & reliquis sacris oblationibus suffitorum & luminarium reuerenter accedimus, quemadmodum veteribus piè in consuetudinem hoc adductum est. Imaginis enim honor in prototypon resultat: & qui adorat imaginem, in eâ adorat quoque descriptum argumentum. Sic enim sanctorum nostrorum Patrum obtinet disciplina, & Traditio Catholicæ Ecclesiæ, quæ à finibus vsque ad fines Euangelium suscepit.*

Ind. Act. 4. 2. *Omnes igitur qui sacras imagines se venerari confitentur, adorationem autem recusant, tamquam hypocritæ redarguuntur. Nam cùm verè adorationem, quod est honoris symbolum, recusant, contrarium facere cognoscuntur, nimirum Sanctis conuitia dicere.*

Ind. 3. *Verùm ne quempiam offendat, quòd ante Sanctorum imagines lumina & suaueolentia thymiamata accenduntur: symbolicôs enim ista fieri in honorem illorum, opinandum est, quorum cum Christo requies; quorum honor ad ipsum recurrit, hoc ipsum testante sapiente Basilio; Quod*
Lib. de Spiritu sancto c. 18. *erga conseruos bonos honor, erga ipsum Dominum commune beneuolentiæ signum exhibet. Sensibilia enim lumina symbolum sunt immaterialis*

rialis illius, & à Deo dati luminis. Aromatum autem incensio ſynceram, & totum ſancti Spiritus afflatum & repletionem ſignificat.

4. *Sancta Synodus exclamauit; Omnes ſic credimus; omnes idem ſapimus; omnes approbantes ſubſcripſimus. Hæc eſt fides Apoſtolorum; hæc eſt fides Patrum; hæc eſt fides Orthodoxorum; hæc fides orbem terrarum confirmauit. Credentes in vnum Deum, in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui ſecùs agunt, anathemate percelluntor. Qui ſic non ſentiunt, ab Eccleſiâ depelluntor.* Syn. Nic. II. Act. 7.

5. *Nos antiquæ Eccleſiæ legiſlationi inſiſtimus: nos decreta Patrum cuſtodimus: nos adiicientes aliquid aut auferentes Eccleſiæ anathematizamus. Nos venerandas imagines ſuſcipimus: nos qui ſecùs faxint anathemate percellimus.*

Quicumque ſententias ſacræ Scripturæ de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathematizamus. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt, quòd imagines Chriſtiani vt deos adorent, anathema. Qui ſcientes communicant cum illis, qui contra venerandas imagines ſentiunt, aut eas dehoneſtant, anathema. Qui præter Chriſtum Dominum Deum noſtrum dixerit alium nos à cultu idolorum liberaſſe, anathema. Qui audent Eccleſiam Catholicam dicere idola aliquando ſuſcepiſſe, anathema......

Si

Si quis ex iconoclastarum hæresi aliquem existentem defenderit, anathema. Si quis Deum secundùm humanitatem non circumscriptibilem confessus fuerit, anathema. Si quis Euangelicas narrationes per picturam repræsentatas non acceptauerit, anathema. Si quis has non salutauerit in nomine Domini, & Sanctorum eius, anathema. Si quis Traditionem Ecclesiæ, siue scripto siue consuetudine valentem, non curauerit, anathema.

6. Tu, mi Lector, inspice mentem Ecclesiæ veteris, quam hodieque tenemus, de vsu, fructu, & veneratione sacrarum imaginum. Vnum in Trinitate Deum confitemur & colimus; deos & idola ethnicorum auersamur. Sanctorum imagines nullâ ratione, sed nec ipsos Diuos, pro diis habemus; sed vt Dei amicos congruo honore prosequimur. Hæc patrum Traditio, hæc auita fides & religio Hæc de suâ caussâ nihil deprecatur.

Tertull. Apol.c.1. *Vnum gestit, ne ignorata damnetur... Ceterùm inauditam si damnent: præter inuidiam iniquitatis, etiam suspicionem merebuntur alicuius conscientiæ, nolentes audire, quod auditum damnare non possint.* Attamen, velint nolint Catholici, quia Sanctos eorumque imagines

Sen.ep.91. venerantur, idololatræ sunt. *Numquid detrimenti faceret vir bonus, iniquis rumoribus adspersus?* Famam non extimemus sine caussâ: nisi quòd rudiores abducat à vero: hanc malam

lam molitionem habet. *Interim temeritas est, damnare quod nescias.*

CAPVT XI.

Virgo Mater Maria Christo primum exhibendi miraculum auctrix fuit: ipsa dum vixit nulla, sed ab excessu plurima edidit.

1. PANGAM nunc Mariæ Dei Genitricis miracula; si præscripsero, illam, quoad vixit, nulla patrasse: sed tamen caussam Christo fuisse, vt primum miraculum faceret. *In nuptiis, inquam, aqua in vinum mutationem fecit matre præsente. Illa quidem certè prima admonet, vinum deesse, filio præbēs occasionem & materiam faciendi miraculum. Is autem quamuis ægrè ferre videretur, & ideò recusare: fecit tamen ea quæ à matre suggerebantur, honorans omnino vt matrem; & veluti ei reddens mercedem, quòd ipsum in aluo gestauerit. Vide autem hic quoque Dei Matris insignem moderationem & prudentiam. Nec enim iubet audacter, tamquam mater filio, vt faciat miraculum: sed eum solummodò admonet, ídque cum quadam magnâ reuerentiâ & submißione, & quantum sufficeret ad suam declarandam voluntatem. Quid enim est, quod dicit filio? Vinum non habent. Nam etsi ea illum esse suum cognoscebat filium: non ignorabat tamen eum esse suum effectorem:*

Ioan. 2. 3. Sim. Met. de ortu B. Mariæ, apud Sur. 15. Aug.

Et

Et ideò ille simul quidem volens ostendere, cuiusnam esset mater, & simul etiam referre gratiam iis qui inuitauerant, prudenter ei suggerit miraculi effectionem.

2. Quod dixi; Dei Genitrix Maria dum vixit miracula non patrauit (sacra Scriptura non prodit) at plurima post excessum. *Aduocatam præmisit nostra peregrinatio; quæ tamquam iudicis mater, & mater misericordiæ, suppliciter & efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit ..... Ascendens ergo in altum Virgo beata, dabit ipsa quoque dona hominibus. Quidni daret? siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas. Regina cælorum est, misericors est: denique Mater est vnigeniti Filij Dei. Nihil enim sic potest potestatis eius seu pietatis magnitudinem commendare: nisi fortè non creditur Dei filius honorare matrem; aut dubitare quis potest omnino in affectum charitatis transisse Mariæ viscera, in quibus ipsa, quæ ex Deo est charitas, nouem mensibus corporaliter requieuit.*

Bernard. Serm. 1. de Assumpt. B. Mariæ.

3. *Et quid mirum, si Deus qui mirabilis legitur & cernitur in Sanctis suis, mirabilem se exhibeat in matre suâ?* * *Tale mysterium per illam patratum est, quale nulla prorsus lingua aut cogitatio assequi potest. Quis ergo magnam Dei Genitricis virtutem non veneretur? Si enim Christus seruis suis tantam gratiam contulit, vt solo contactu, imò verò solâ corporis umbrâ,*

Idē Ser. 1. super Missus est.

*Basil. Seleuc. Archiep. Orat. de Verbi incarnato. 2. Biblioth. Pat.

umbrâ, ægris præsidia adferre possint: (nam, ut Actorum liber exponit, infirmi in plateas eie- Act. 5. 15.
cti, umbrâ tantùm Petri contacti, liberati à morbis euadebant. Non deerant quoque qui linteo, quo Apostolus Paullus corporis sudorem Ind. 19. 12.
extersterat, accepto, infestos dæmones profligarent.) qualem vim aduersus omne morborum genus Virgini Matri collatam fuisse, putandum est? an non multo maiorem, quàm ceteris Christi imperio subiectis? omnino res clara est. Ecquid mirum, si Sancti cùm in uiuis etiamnum degebant, præpotenter operabantur; cùm terra quoque non omnem, vitâ hac mortali iam perfunctorum, vim & energiam unà cum illis obruere potuerit? Constat namque saxa illorum corpora ita tegere, ut ipsi tum (si eo tamen quo par est modo adeantur) sibi addictos tueri ac conseruare non desinant. Iam si talibus tanta miracula patrandi virtutem contulit Deus: qualem educationis mercedem parenti donasse, quantisq; charismatis & donis illam exornasse existimandus est? Si Petrus ob id beatus appellatus, Mat. 16. 17
regniq; cælorum claues sortitus est, quòd Christum Dei filium palàm confessus esset: quomodo super omnes beata prædicanda nō est, quæ illum parere promeruit, quem ille confessus fuerat? Si Paullus electionis vas cognominatus est, propterea quòd venerabile Christi nomen ubique Act. 9. 15.
terrarum circumferret & prouulgaret: qualenam vas censenda est Deipara Virgo, quæ non

D *Manna,*

Exo.16.33 *Manna, vt vrna illa aurea, sed cælestem panem,*
Ioan.6.53 *qui fidelibus in cibum & potum exhibetur,*
*Aug. Ser. 38. to. 10. in append. *vtero complexa est?* * Neque enim dubium, quæ*
meruit pro liberandis proferre pretium, posse
plus omnibus liberatis impendere suffragium.

Ioan. Damasc. Orat. 2. de assump. B. Mariæ. 4. Mox ab eius excessu, nullâ interpositâ morâ, *qui sanctissimo ac sacerrimo corpori astabant, cum timore ac desiderio, & exultationis lacrymis, diuinum illud ac beatissimum tabernaculum in orbem cingentes complectebantur, & exosculabantur, nullúmque non membrum corpori admouebant: atque ex ipsius contactu sanctitate & benedictione perfundebantur. Tum igitur & morbi fugam capessebant, & dæmonum cateruæ pellebantur, atque ad subterraneas partes vndique exigebantur: & aër & æther ac cælum ascendente spiritu sanctitatem contrahebãt, quemadmodum & terra per corporis ipsius inhumationem. Quin ne aquarũ quidem natura benedictionis expers fuit: abluebatur enim aquâ purâ: non quò ipsum purgaretur, sed quò eam potiùs purgaret. Atque hîc surdis auditus, claudis pedum firmitas restituebatur, cæcis visus instaurabatur, peccatoribus cum fide accedentibus syngraphæ lacerabantur.*

5. Et hoc quoque memoriæ proditum est, cùm sanctissimum illius corpus Apostolorum manibus efferretur sepeliendum in Gethsemani, atque *ad montis crepidinem venissent,* (Indid.) *qui Genitricis Dei corpus gestabant: Hebræum quem-*

quemdam peccati seruum, atque cum errore velut fœdere deuinctum, seruum illum Caiphæ, qui in Dominicam Christi faciem colaphum impegerat, imitantem, diaboliqúe organum effectum, temerario quodam ac præcipiti & diabolico impetu concitatum, ad diuinissimum illud tabernaculum (ad quod Angeli non sine metu accedebant) sese contulisse; acceptumq; vtraque manu lectum vesanè ac furiosè in terram detraxisse; id quod nimirum inuidi illius, ac malorum auctoris spiritus afflatu faciebat. Verùm laborum suorum fructum statim tulit, acerbamq; vuam animi sui instituto dignam collegit. Orbatum enim eum manibus prædicant: ac cernere erat eum, qui suis manibus hoc facinus perpetrarat, confestim manibus carentem, quoad mentem suam ad fidem ac pœnitentiam immutasset. Protinus enim ij, qui grabatum gerebant, steterunt: ac miser ille qui manus amiserat, incolumitatem rursus consecutus est. Calamitas enim prudentia & salutaria consilia vt plurimùm parere consueuit.

6. *Maria est hominibus pons ad Deum, spes eorum qui spem abiecerunt, refugium eorum qui sunt vexati; quæ humanæ naturæ sustulit maledictum. Vera porta, quam peccatores pulsamus, & sæpè aperitur; & offert preces nostras Deo nostro, qui ex ipsâ natus est, & accipit peccatorum nostrorum remissionem.* Sim. Metaph. Orat. in pœnit. Theophili Oecon. apud Sur. 4. Febr.

D 2 CA-

CAPVT XII.

Nonnulla miracula superioris æui, à Diuæ Virginis imaginibus. Puniti iniuriosi & impij.

1. TEMPORVM priscorum pauca miracula, à D. Virginis imaginibus variis, nunc recenseo. Atque ista dum credimus, hodierna non reiiciemus. Porrò nulla recipient, qui opinione laborant erroris, à Religione Catholicâ deuiantis.[a] ***Qui miracula non credunt, hostes Ecclesiæ se declarant.*** Nec mirum: [b] ***Scit se peregrinam in terris agere, inter extraneos facilè inimicos inuenire.*** Sed tamen vt illam afferat, [c] ***signis quoque Deus pietatem confirmat:*** aduersus quam magno suo malo isti animum obstinant. Voueo, vt nostra admiranda cùm legunt, dum audiunt, sentiant non esse rationi contraria, non à potentiâ & voluntate Dei aliena. Ita fiet, vt quotquot nunc persequuntur nos furore ex errore, aliquando fauore prosequantur ex verâ fide.

[a] Guitmūd. lib. 3. de Sac. Euch.
[b] Tertull. Apol. c. 1.
[c] Gre. Naz. Orat. in funere frat.

2. *Miraculum voco, quicquid arduũ aut insolitũ supra spem vel facultatẽ mirantis apparet:* vt cùm supra naturæ vires cæcus visum, claudus gressum, infirmus valetudinem, mortuus vitam recuperat. Hæc talia Christus Saluator in mundo fecit; & Apostolis, eorumque prædica-

Aug. de vtilit. cred. c. 16. tom. 6.

dicatione credentibus, facultatem exhibendi dedit: *Signa eos qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eiicient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, & benè habebunt.* Id genus prodigia ad Diuorum exhiberi imagines, dubitare non potest, qui credit, aspectu ænei serpentis, in deserto, & quidem ad crucem à Mose suspensi, à serpentibus ignitis ictos mirabiliter sanatos esse. *Fecit Moses serpentem æneum, & posuit eum pro signo: quem cùm percussi aspicerent, sanabantur.* Nota, nota. Percussi à serpentibus, nisi æneum serpentem adspexissent, moriebantur. *O insania frementium contra fidem & religionem Christianam! vt asserant non colere aut venerari imagines, in quibus figuræ sunt Saluatoris, eius Genitricis, vel Sanctorum; quorum virtute subsistit orbis, atque potitur humanum genus salutem! Aenei serpentis inspectione credimus Israëliticum populum à calamitate iniectâ liberatum: Christi Dei nostri & Sanctorum effigies aspicientes, atque venerantes dubitamus saluari? Absit talium nefariæ temeritatis cedere amentiæ. Patrum priscas sequamur traditiones; & ab earum doctrinâ, nullâ declinemus ratione. Possumus enim ita tenentes, quemadmodum nostri præcessores atque patres eorum plenam gratiam obtinere.*

Marci 16. 17.

Iustinus Mart. Or. ad Anton. pro Christian.

Num. 21. 9

Adria. PP. de imag. ad Carol. M. c. 26. to. 3. Conc.

3. Corporis vmbra, hominis est obscura

imago:atque ex vmbris ars picturæ ſumpſiſſe dicitur initium. Vmbra D. Petri Apoſtoli, quoſcumq; infirmos in plateis expoſitos cùm obumbraret, perſanauit ab infirmitatibus: cur negemus ab imaginibus Diuorum id genus exhiberi miſerabilibus hominibus ſanationes? Ad imaginem Chriſti Saluatoris, à muliere ſanguinis profluuio laborante factam, ignota excreſcens herba, omne genus morborum curauit, vt ſuprà commemoraui: quemadmodum etiam ad imaginem D. Virginis à B. Lucâ depictam, ſuperioribus temporibus ſcribuntur varia miracula proueniſſe. Quin igitur credas, æuo noſtro ad Deiparæ imagines admiranda patrari?

Act. 5. 15.

Cap. 6. §. 3

4. *Summa autem rerum in hoc concludi poteſt, quod extra omnem controuerſiam eſt; Sanctorum imagines mirifica deſignare miracula; vt & debilibus valetudo bona per eos concilietur, ſæpéque in ſomno apparentes optima quæque nobis conſulant. Extra omnem controuerſiam eſt; InzoZopoli Piſidiæ ciuitate imago Virginis Matris intemeratæ, ex pictâ etiam manu ſuâ vnguentorum ſcaturiginem effundit: cuius ſanè miraculi plures teſtes ſunt. Hæc omnia Sancti per fidem operati ſunt in mundo, vt in Actis Apoſtolicis legimus: cuius rei etiam euidens teſtimonium eſt, vmbra veſtimentorum, & ſudaria ſanitates largientia. Quòd igitur non omnis corporis vmbra, neque qualibet ſudaria*

Epiſt. Germani Conſtantinop. Epiſc. Act. 4. Synod. Nic. II.

id

id possint, facilè videtis, qui, quæ fides fuerit vtriusque erga Deum, animaduerterit; vt qui eiuscemodi gratiam per inanimata illa indicauerit. Quamobrem credendum est, & per imagines quoque talia à Deo designari: non per quaslibet tamen picturas aut imaginum species eiusmodi fiunt, sed Sanctorum effigies repræsentantium tantùm, aut Iesu Christi. Neque etiam ob huiusmodi curationes, spontaneas esse credendum est, sed tantummodò ex Dei gratiâ. Nec tantùm curationes miserorum ad Diuorum imagines, sed & aliá æquè admiranda prouenisse commemoro.

5. Candela D. Virginis imagini accensa, perenniter arsit. *Vir erat in partibus villæ quæ dicitur Sochus, milliaribus ab Hierosolymis viginti paruis. Habebat autem senex in speluncâ imaginem intemeratæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, habentem in vlnis Christum Deum nostrum. Cùm autem esset abiturus in desertum vastum, aut Hierosolyma, adorandæ Crucis gratiâ, & sancta loca, vel in montem Sinaï, adorandi caussâ, vel ad Martyres longè ab Hierusalem distantes, (erat enim studiosus Martyrum; nunc enim in Ephesum ad diuum Ioannem, nunc verò ad Euchaita ad sanctum Theodorū, vel ad sanctam Theclam in Seleuciam, vel Saraphas ad diuum Sergium ibat) candelam parabat, eámque incendebat pro suo more. Et cùm accinctus ad iter preces fun-* Syn. Nic. II. Act. 5. Pratum Spirit. cap. 180.

deret, dicebat ad Dominam, totus in imaginem eius intentus; Sancta Domina Deipara, quandoquidem restat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eámque inextinctam iuxta meum propositum serua. Nam ego tuo fretus subsidio, longum iter ingredior. Hæc autem cùm ad imaginem dixisset, abiit; destinatumq́; iter postquam confecit, rediit: nunc quidem intra mensem, nunc intra duos aut tres. est & quando quinque aut sex mensibus abfuit: candelam tamen semper accensam deprehendit & ardentem, quemadmodum eam reliquit cùm abiret; neque tamen vmquam eam à se extinctam potuit deprehendere, siue de somno excitatus esset, siue ex eremo ad speluncam rediens. Obseruandum. Orauit senex ad imaginem, sed mẽs ipsius ferebatur ad prototypon. Nec idolomaniam hanc esse, sed obsequium Deo gratum, illud ingens D. Virginis exhibitum miraculum euincit. proinde dęmoniacos esse illos, qui cum malo genio insusurrant; *Imaginem istam caue ampliùs adores.* Adorabat quotidie vir sanctus, solitarius habitans in monte Oliuarum, *Imaginem Dominæ nostræ Deiparæ Virginis Mariæ, gestantem Iesum Christum.* atque cùm Deo gratum id esset, malo dæmoni displicuit.

Syn. Nic. II. Act. 5.

Prat. Spir. c. 45.

6. Admirabile aliud exemplum, de cereis honori D. Virginis incensis. *Habetur Romæ patriarchalis Ecclesia, in honorem perpetuæ Virgi-*

Virginis Matris Domini consecrata, quæ vulgari sermone Sancta Maria Maior vocatur. ..... Ibi quàm inauditum miraculum non solùm semel contigit, sed etiam multo tempore annuatim in festo Assumptionis V. Mariæ prouenit. Mos est Romanorum, festum Assumptionis Matris Domini inter vniuersas anni festiuitates præcipuo honore colere, speciali deuotione venerari. Vnde est, quòd inter plura deuoti animi sui erga præcelsam Virginem signa, cereos maximos faciunt; & eos antè paratos, Vigiliâ festiuitatis ad nominatam Ecclesiam deferunt, atque vespertinâ horâ, vel circà, accendunt. Pondus tamen eorum æquâ lance pensatum domini retinent: vt sequenti die, sollemni Missâ peractâ, eos rursum pensantes, quãtum de quantitate eorum ignis absumpserit, indicante staterâ cognoscere valeant. Manent ergo Romanorum cerei à vespertinis, vt dixi, horis, vsque ad sequentis diei sextam vel nonam horam in Ecclesiâ Matris Domini, ad honorem vtriusque accensi; & festiuis Missæ sollemniis consummatis, singuli à propriis dominis ab Ecclesiâ reportantur. Referens quisque cereum suum, mox vt domum peruenit, geminas lances præparat; imponit vni cereum, alteri pondus hesternum. Attendit diligens inspector, quantum de cerei priùs appensâ quãtitate poßit deesse: & vespertinas, nocturnas diurnásque horas, quibus continuè cereus arsit, numerans, expectat quid sibi de

Pet. Clun. lib. 2. de mirac. c. 30

imminutione primi ponderis statera renuntiet. Et ecce (mirabile dictu) nihil minus, quantum ad pondus pertinet, post tam prolixam cerei sui exustionem, sollicitus ille appensor & spectator inuenit, sed quasi nihil consumptum sit, totum quod Deo & eius Virgini Matri deuotus incenderat, se accepisse miratur. Hoc tam nobile, & antè nusquam auditum miraculum, ad commendandum mortalibus gloriam Matris Domini, non in quolibet ignoto vel humili loco, non in qualibet vel quantalibet ciuitate, sed in ipsâ vrbe orbis capite, nõ semel tantùm, sed assiduè recursu annuo, diuina pietas & potentia operatur. Facit hoc, vt & frequentia miraculi augeat admirationem, ædificet fidem, accendat charitatem: & locus tam celebris nulli patiatur esse occultum, quod cælestis prouidentia, tam famosi loci occasione pluribus, ne dicam omnibus, fieri voluit manifestum. Testatur Petrus Cluniacensis id miraculum *durasse per centum & eo ampliùs annos, vsque ad suam ætatem.*

Car. Sigõ. lib. 4. de reg. Italiæ Lud. Pio cum Lothario F.

7. *In opido lacus Comensis Grabadonâ, imago sanctæ Virginis puerum Iesum gremio continens, ac Magos munera offerentes excipiens, in abside ædis S. Ioannis Baptistæ depicta, sed nimiâ iam vetustate obsolescens; tantâ claritate per duorum dierum spatium fulsit, vt splendorem nouæ picturæ, omnium spectantium iudicio superaret; Magorum tamen imaginibus in pristinâ obscuritate remanentibus.*

8. *Ioan-*

8. *Ioannes Comnenus Imperator* Constantinopolitanus insignem pietatem suam testatus est, aduersus Scythas prœlians. *Nam cùm Romanæ phalanges vrgentibus hostibus, & audaciùs se inferentibus, laborarent: imaginem Dei Genitricis cum gemitu & miserabilibus gestibus intuens, lacrymas bellicis sudoribus calidiores fundebat. Neque id frustrà: statim enim cælesti robore armatus, Scythicam aciem profligat; quemadmodum olim Moyses extensione manuum Amalechiticas turmas dissipauit.* Nicetas Choniates Ioan. Comneno. Exo. 17.11

9. *Andronicus Palæologus senior* Imperator Græcorum in palatio suo ab Andronico nepote circumsessus, atque *omni ope destitutus ducum atque militum (Palatium enim, cubiculi ministris adolescentibus exceptis, desertum prorsus erat) ad sacram imaginem Dei Genitricis Hodogetriæ confugit, ante multos dies in Palatium translatam, quæ ei infirmo solatio erat. Hac igitur fretus, & humi prostratus, ardenter cum lacrymis obtestatur, ne periclitantem deserat, & sicariorum ensibus obiiciat. Exaudiuit preces eius, & festinum tulit auxilium, quæ quiduis potest castissima Dei Genitrix. ... Andronicus Iunior Palatium ingreditur: ac primùm, venerabili Dei Genitricis imagine, vt decet, adoratâ; deinde auum illi inhærentem, abductum salutauit, amplexus est, & blandis verbis recreauit.* Niceph. Gregoras lib. 9. Hist. Rom. vbi de Constantinop. proditione.

10. *Michaël Imperator Græcorum Theo-*

phili

phili F. vt imagines Diuorum in templis, vnde iam diu fuerant exturbatæ, restitueret, hanc habuit caussam. *Inciderat in grauissimum morbum, adeò quidem, vt omnium medicorum arte defatigatâ, iam de vitâ eius desperaretur. Eum accessere quidam pij monachi ex Studij collegio, quibus nuntiatum fuerat esse mortuum. cúmque ad lectum aggreßi, viuere adhuc & spirare sensissent, lætum ei de vitâ seruandâ pristinaq; sanitate recuperandâ nuntium prædicauerunt. Cùm autem initiò diffideret, tamen instantibus diuinis istis hominibus, prohibentibusq; ipsum dubitare de dono Dei, & gloriâ ipsius patefactâ, paullulùm se ex morbo colligens, tenui ac imbecillâ voce; Quomodo, inquit, diuini patres, hoc mihi contingat? cuius & animæ facultates defecerunt, & corpus omnino confectum exaruit; ita vt totus exsiccatus, solis reliquis oßibus iaceam: eóque tantùm à cadauere differam, quòd spiritum duco. quâ ergo spe adducar, vt credam me vires recepturum, ac pristinæ valetudini restitutum iri? Respondere monachi: Deum nihil non posse. Quòd si ergo sanitate receptâ operam sit daturus, vt incendium à simulachriperdis excitatum restinguat, sacrasq; imagines, secundùm vetera maiorum decreta, restituat; se ei vitam certò promittere: atque hæc fati discesserunt. Statim verò & morbus remisit, & naturales facultates omni impedimento sunt liberatæ: breuiq; temporis spatio, infir-*

Georgius Cedrenus Manuele Imp.

infirmitate prorsus est solutus Manuelus. Sic ergo alleuato corpore, statim equo ad Palatium it: ingreßúsque ad Imperatricem Theodoram suam matrem, eam summopere ad reponenda sacra simulachra exhortatus, in tempore reposuit.

II. Iconoclastæ D. Virginis imaginem deiicere non potuerunt. *Antuerpiæ celeberrimo totius Belgij opido, cùm iconomachi anno* ∞. IↃLXVI. *ac deinceps Ecclesias passim vastarent, in monasterio Franciscanorum, eodem furore debacchati sunt. Cumq; altaria, imagines & statuas vniuersas essent demoliti: progreßi sunt ad imaginem B. Virginis Deiparæ, amictam Sole, & Lunam sub pedibus habentem, ex laqueari Ecclesiæ dependentem. hanc verò nullâ vi, nec arte, quantumcumq; fatigarentur, luxare, nedum deturbare potuerunt, inuictâ illâ & immotâ, inuitis omnibus ictus, perdurante, & de furore hostium suorum triumphante. Ipsi* (inquit Bredenbacchius) *nos eamdem imaginem, eodem in loco etiam pendentem paullò post conspeximus. Non haberent homines isti in Christi & Sanctorum eius venerandas imagines potestatem vel minimam, nisi data illis esset desuper. Qui legem posuit aquis, ne transeant fines suos: idem & eiusmodi hominum rabiem vel minimo nutu coërcere potest; & sæpenumerò vel miraculosè coërcet, vel exertam in se suósque Sanctos rabiem, cùm acceperit*

Tilm. Bredenb. l. 3. Collat. sac. c. 13.

perit

perit tempus, seuerissimè vindicat. cuius rei exemplum memorabile subiungo, ex relatione Constantij Episcopi Constantiæ Cypri.

Syn. Nic. II. Act. 4.

12. *Vir quispiam Cyprius in Constantiâ vrbe armentarius, in sacellum Deiparæ Virginis orandi caussâ concessit. & inter orandum suspiciens, imaginem Virginis ex coloribus in pariete expressam animaduertit, aitq́; Quorsum hæc? Et stimulo quo boues agebat sublato, imagini dextrum oculũ exsculpsit. Egressus autem templum, cùm pecus pungeret, stimulus fractus est: parsq́; ea cui ferrum infixum est, in hominem delapsa, in oculum illius dextrum infixa est. Hunc ego virum vidi,* scribit memoratus Episcopus, *& vnoculum esse etiamnum cognosco.*

Euag. lib. 5 Ecclesiast. hist. c. 18.

13. Impium quemdam imago Deiparæ est auersata. *Anatolius quidam, vir primùm quidem plebeius & mollis, posteà verò ad magistratus & alia munera obeunda, subdolè, nescio quo modo arrepsit, & Antiochiæ ætatem traduxit; quo in loco, res quas habebat in manibus, sedulò exsecutus est. Vnde cum Gregorio eius vrbis Episcopo maximam conflauit familiaritatem: persæpeq́; illum adiit, partim gratiâ de negotiis suis colloquendi, partim vt maiorem auctoritatem ex crebrâ eius consuetudine sibi conciliaret. Iste Anatolius hostias simulachris immolasse fortè deprehensus est: qui cùm vocaretur in quæstionem, homo impius, præstigiator, & infinitis inuolutus sceleribus repertus fuit: & ta-*

& tamen parum aberat, quin & ipse, & sui omnes (habuit namque alios sui similes, qui idolis itidem sacrificasse manifestò tenebantur) liberi dimissi fuissent; nisi populus, excitato tumultu, omnia turbis ita miscuisset, vt consilium de illis impiis initum, eo pacto diremptum esset. Quinetiam contra Gregorium Episcopum clamores tolluntur; eum consilij Anatolij participem fuisse palàm prædicatur. Porrò autem execrabilis dæmon, humanæ vitæ perturbator, nonnullos induxerat, vt victimis immolandis cum Anatolio se socios adiungerent. Hinc Gregorius in maximum venit discrimen, populo eum grauissimè exagitante insectantéque. Hinc etiam tàm vehemens in illum mouebatur suspicio, vt Imperator ipse Tiberius coràm, ex ore Anatolij, rei veritatem expiscari laboraret. Mandatum igitur dat, vt Anatolius, & sui omnes Constantinopolim quàm celerrimè aduentarent. Quibus rebus cognitis, ad imaginem quamdam Mariæ Deiparæ, fune in carcere sublimem appensam, accurrens, manibus à tergo complicatis, se ei supplicare, precesq; adhibere ostendit. Illa autem eum velut sacrilegum detestata, & vt Deo inuisum coarguens, penitus abs se auertit. spectaculum planè horribile, & sempiternæ memoriæ prodendum. Quod quidem à præsidiariis militibus, & ab his, quibus illius custodia commissa fuit, visum est, & ab iisdem omnibus aliis diuulgatum. Apparuit item Deipara reipsâ non-

nonnullis aliis fidelibus, eósque contra scelestum illum incitauit inquiens; Anatolium Filium suum contumeliis afficere..... Quinetiam vir illustris, qui Imperatoris Palatio præfuit, quíque partes Anatolij acriter admodum tuebatur, dixerat quoque se vidisse Deiparam Mariam, eámque sic locutam; Quousque defendis caussam Anatolij, qui tum me, tum Filium meum tantis onerat contumeliis?

14. Addo exemplum terribile conuitiatorum atque blasphematorum Deiparæ Virginis, punitorum grauissimè. Mauritio Imperatore, *Græci quidam siue Gentiles in cuiusdam domo conuiuantes, & vino sese inuitantes, post prandium simulatque satis adbiberant; blasphemare & conuitiis proscindere Verbi Matrem cœpere; postremum hoc compotationi adhibentes studium, vt quæcumque aliquis eorum excogitare posset absurda atque indigna, per ea ridens œconomiæ & dispensationis salutis nostræ mysterio illuderet. Impietas ea postquam innotuit, illi quidem condignas petulantis linguæ pœnas dedêre. Aedium autem, in quibus considentes graui blasphemiæ indulserant, dominus, à sacris nostris non alienus, tum quidem, quòd res ita tulerit, periculum effugit. Non multò verò pòst, noctu ei dormienti in somnis Dei Genitrix astitit: cui diligentiùs, Ecquid se, quænam esset, nosset, percontanti; postquam ipse nosse se eam professus est: illa ei contumeliarum indignitatem in me-*

Niceph. Callist. lib. 18. hist. Eccles. c. 33. Georgius Cedrenus Mauritio Imp.

in memoriam reuocauit. Tum ille miser supplex ei esse, veniamq́ delicti petere: & ne tam citò morte mulctaretur, sed tempus ei pœnitentiæ relinqueretur, orare. Illa daturam se hoc ei, neque in præsentiâ ipsum ita morte pœnas luiturum, promittere. Vimine autem, quod manu gestare videbatur, genua eius circumcirca veluti exarans circumscribere. Id vbi factum, auolans ei posteà non apparuit. At ille somno discusso, membra ea quæ vimine notata fuerant, statim ab reliquo corpore disrupta inuenit, recenti sanguine profluente. Et in publicum productus, iustum omnibus iudicium promulgauit. Qui verò id audierunt, laudes Deo propter tam inopinatum miraculum cantarunt: Matrem Dei itidem celebrarunt, quæ ita semper Christianorum genus tueretur; quæq́ nouo quodam modo affectionem erga nos suam (quamuis præter naturam suam sit, vt quemquam puniat) vi quadam adacta ostenderet: vt scilicet Religio nobis stabilis & firma esset.

15. Nec est, quin adscribam, quod factum retulit Pater Gerardus à Montenaken, instituti nostri Sacerdos in conuentu VVeertensi. Antonius à Laenen, vulgò dictus Scheelen Toenis, eques alæ Hollandorum, quę cum ceteris ad Aspricollem D. Virginis aduolauit, eius Sacellum exspoliatum; quod etsi non impunè, tamen fecerunt. Antonius sanctè adfirmauit, iam iam sententiâ capitali crurifragio

à Senatu VVeertensi addictus; se audisse equitem aliquem è commilitonibus (cùm ædiculæ appropinquasset) equo cæco insidentem, blasphemasse Beatam Mariam in hęc verba; Túne illa es, quæ homines iuuas, quæ cæcis visum reddis? Fac vt meus cæcus equus videat. Dixerat impius: & subitò cæcus equus videns factus est, ipse blasphemus cæcus, manu duci vt debuerit. Hunc excæcatum se vidisse posteà, & audisse hæc eadem referentem, Antonius publicè confessus est, coram opidi Prætore, Consulibus, Senatu & frequente populo VVeertensi. In fidem rei Senatus instrumentum, vrbis publico signo confirmatum habeo, & adseruo.

Atque ita, vt ex his benè multis exemplis condiscere licet, quod bonus auctor, non nuper, sed ante circiter quingentos annos scripsit; *Non solùm Matris iniuriam Christus vindicat in operibus malis, sed etiam in verbis contumeliosis.*

Cæs. Heisterb. lib. 7. illust. mirac. c. 43.

Capvt XIII.

De Supplicationibus Ecclesiasticis, quæ ex cærimoniis veteris Legis celebrantur.

I. MIRACVLA Diuæ Virginis imaginum ex veterioribus Patribus ista conduxi; vt astruam priscum piumque Catholi-

tholicorum ritum, Christi Saluatoris, Diuorumque, maximè verò Virginis Matris icones in publicis processionibus circumferendi: quod pari ratione comprobabo ex antiquitate venerandâ, cùm priùs nonnulla prælibauero de Supplicationibus Catholicorum, quas haberi frequentissimas, habitasque, quà mundus Christianus fuit, totus orbis testis est.

2. Christiani Processiones vocant, quas Ethnici Supplicationes. Arbitrantur nonnulli Tertullianum de his scribere: *Scio Christianum per visionem nocte castigatum grauiter, quòd ianuam eius, subitò annuntiatis gaudiis, serui coronassent. Et tamen non ipse coronauerat, aut præceperat: nam antè processerat, & regressus reprehenderat factum. Antè processerat*, inquit. Item alibi, *Si procedendum erit.* Vbi Beatus Rhenanus prorsus asserit veterem ritum publicarum processionum; atque eam vocem mutuatos Christianos à Gentilibus.

De idolo-lat. c. 15.

Tertul. lib. 2. ad Vxor. c. 4.

3. Supplicationum origines manifestè deducimus ex sacris Litteris; ipse Deus ritum procedendi instituit, quando Iosuë Dei iussu præcepit totum exercitum Israëlitarum circuire vrbem Iericho. *Iosue de nocte consurgente, tulerunt Sacerdotes Arcam Domini; & septem ex eis, septem buccinas, quarum in Iubilæo vsus est: præcedebántque Arcam Domini ambu-* Iof. 6. 12.

 lantes

lantes atque clangentes: & armatus populus ibat ante eos; vulgus autem reliquum sequebatur Arcam, & buccinis personabat. Circuierúntque ciuitatem secundo die semel, & reuersi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculò consurgentes, circuierũt vrbem, sicut dispositum erat, septies, &c. Aduerte processionem ordinatam. Sacerdotes Arcam ferunt, Sacerdotes clangentes buccinis præeunt Arcam, vt & armatus exercitus, reliquo vulgo subsequente. Ritus hic in nostris Supplicationibus vt plurimùm obseruatur.

4. Dauid Rex multo clariorem habuit processionem, cùm Arcam Domini transferret à
2.Reg.6.1 Gabaa in ciuitatem suam. *Congregauit rursum Dauid omnes electos ex Israël, triginta millia. Surrexítque Dauid & abiit, & vniuersus populus qui erat cum eo de viris Iuda, vt adducerent Arcam Dei, super quam inuocatum est nomen Domini exercituum sedentis in Cherubim super eam. Et imposuerunt Arcam Dei super plaustrum nouum: tulerúntque eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza autem & Ahio filij Abinadab minabant plaustrum nouum. Cúmque tulissent eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa, custodiens Arcam Dei Ahio præcedebat Arcam. Dauid autem & omnis Israël ludebant coram Domino, in omnibus lignis fabrefactis, & citharis & lyris, & tympanis & sistris, & cymbalis*. Oza, quòd minùs reuerenter Ar-

cam

cam Dei tetigiſſet, percuſſo, Dauid extimuit, diuertitq; eam *in domum Obededom Gethai.* Cui cùm Dominus benedixiſſet, *dixit Dauid; Ibo & reducam Arcam cum benedictione in domum meam. Abiit ergo Dauid, & adduxit Arcam Dei de domo Obededom in ciuitatem Dauid cum gaudio. & erant cum Dauid ſeptem chori, & victima vituli. Cumq; tranſcendiſſent, qui portabant Arcam Domini, ſex paſſus; immolabat bouem & ouem & arietem: & Dauid percutiebat in organis armigatis, & ſaltabat totis viribus ante Dominum. Porrò Dauid erat accinctus ephod lineo. Et Dauid, & omnis domus Iſraël ducebant Arcam teſtamenti Domini in iubilo, & in clangore buccinæ.* Vides à Rege Dauid, ad Arcam deducendam, omnes proceres ad triginta millia conuocatos? item proceſſionem ordinatè ſeruatam? ſeptem choros cum Dauide laudantes Dominum, adhibitis omnis generis muſicis inſtrumentis, in iubilo & clangore buccinæ? Nos cùm ſimilia agitamus, mirum non eſt ſi irrideant iſti, quando & Michol vxor Dauid, maritum *deſpexit in corde ſuo*. Sed gratum fuiſſe Deo obſequium euincitur; quòd *Rex Dauid mox promiſſionem filij Dei ex ſuâ ſtirpe naſcituri ſuſcipere promeruit: & coniunx, quæ eamdem illius humilitatem deſpexerat, eius ſemine fecundari non meruit, ſed perpetuæ ſterilitatis pœnas luit.* Angelomus hoc loco.

 5. Salo-

5. Salomonis exædificato templo, toto
3.Reg. 8.1 terrarum orbe magnificentiſſimo, *congregati ſunt omnes maiores natu Iſraël cum principibus tribuum, & duces familiarum filiorum Iſraël, ad regem Salomonem in Ieruſalem, vt deferrent Arcam fœderis Domini de ciuitate Dauid, id eſt, de Sion. Conuenitq́ ad regem Salomonem vniuerſus Iſraël in menſe Ethanim, in ſolemni die, ipſe eſt menſis ſeptimus. Venerúntque cuncti ſenes de Iſraël, & tulerunt Arcam Sacerdotes, & portauerunt Arcam Domini, & Tabernaculum fœderis, & omnia vaſa Sanctuarij, quæ erant in tabernaculo, & ferebant ea Sacerdotes & Leuitæ. Rex autem Salomon, & omnis multitudo Iſraël, quæ conuenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante Arcam; & immolabant oues & boues, abſque æſtimatione & numero. Et intulerunt Sacerdotes Arcam fœderis Domini in locum ſuum, in oraculum templi, in Sanctum ſanctorum, ſubter alas Cherubim.* Omnium exemplo iſtorum, etiam in ſimilem modum, Eccleſiæ Sacerdotes cum populo ſupplicationes decernunt & ſeruant.

2.Eſdr. 12. 27. *6.* A captiuitate Babylonicâ, *in dedicatione muri Ieruſalem, requiſierunt Leuitas de omnibus locis ſuis, vt adducerent eos in Ieruſalem, & facerent dedicationem & lætitiam in actione gratiarum, & cantico, & in cymbalis, pſalteriis & citharis. Congregati ſunt autem filij cantorum de campeſtribus circa Ieruſalem, & de*

villis

villis Nethuphati, & de domo Galgal, & de regionibus Geba & Asmaneth: quoniam villas ædificauerunt sibi cantores in circuitu Ierusalem. Et mundati sunt Sacerdotes & Leuitæ, & mundauerunt populum, & portas & murum. Ascendere autem feci (inquit Nehemias) *principes Iuda super murum: & statui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilinij. Et iuit post eos Osaias, & media pars principum Iuda..... Et chorus secundus gratias referentium ibat ex aduerso; & ego post eum: & media pars populi super murũ,*&c. Nehemias ita indixit, duo vt chori Deũ laudantium, vrbem Ierosolymorum, sibi occurrentes, in mœnibus circuirent.

7. Constantinus M. imitatus hoc exemplum, Episcopos Synodi Nicenæ, finito contra Arium Concilio, *rogauit, vt qui tantum pertulissent laboris, perpaucos sibi dies dare, & recèns fundatam Vrbem, iam tum perfectam, adire non grauarentur: vt precationibus suis munitiones eius & muros firmarent. Atque illi statim quod petierat faciunt, Constantinopolim veniunt, Encænia & consecrationis festum diem celebrant, incruento sacrificio operantur, precibus votisq́; vrbem abundè prosequuntur & firmant, eamdemq́; Dei Genitrici dedicant, nouam Romam, imperantemq́; Constantinopolim cognominantes.* Niceph. Call. lib. 8. c. 26.

8. Recensui hæc ex Instrumento veteris

Scripturæ, quæ in ritibus noſtris Catholici imitamur: non Ethnicos, quod tamen iſti nobis opprobrãt immerenter. Habuerunt iſti ſuas ſupplicationes, fatendum eſt: & quidem non abſimiles noſtris. Titus Liuius refert:
Dec. 3. lib. 8. *Senatus, quòd M. Liuius & C. Claudius Conſules, incolumi exercitu ducem hoſtium (Aſdrubalem) legioneſq; occidiſſet, ſupplicationem in triduùm decreuit, Aulus Hoſtilius Prætor pro concione edixit.* Frequens apud ipſum mentio alibi Supplicationum. Quo ritu celebratæ, rogas? An templa ſua circuierint? Tertullianus indicare videtur, cùm feminas à cultu
De cultu fem. c. 11. nimio dehortatur; *Quæ vobis cauſſa ſtructiùs prodeundi, cùm remotæ ſitis ab his, quæ ad aliud indigent. Nam nec templa circuitis, nec ſpectacula poſtulatis, nec feſtos dies Gentilium noſtis.* Et nos vrbes circumimus & templa procedentes: at non ſequimur Ethnicos; abſit. ſed imitamur S. Scripturæ cærimonias; quas malus dæmon, vti ſimius vſurpans, diuinum cultum in ſe transferre conatur.
Tertul. de Præſ. c. 40. *Diabolus ipſas quoque res Sacramentorum diuinorum, in idolorum myſteriis æmulatur. Tinguit & ipſe quoſdam, vtique credentes & fideles ſuos. Expiationem delictorum de lauacro repromittit, & ſic adhuc initiat Mithræ: ſignat illic in frontibus milites ſuos. celebrat & panis oblationem, & imaginem reſurrectionis inducit, & ſub gladio redimit coronam. Quid? quòd & ſummum*
ponti-

pontificem in vnis nuptiis statuit? Habet & virgines? habet & continentes? Ceterùm si Numæ Pompilij superstitiones reuoluamus, si sacerdotalia officia, insignia, & priuilegia, si sacrificalia ministeria & instrumenta, & vasa ipsorum sacrificiorum, ac piaculorum & votorum curiositates consideremus: nônne manifestè diabolus morositatem illam Iudaicæ legis imitatus est? Non imitamur ritus Gentilium: sed ex diuinis legibus sumptos, ex Apostolicâ Traditione seruamus. Quamuis nō videam, cur non liceat, quæ apud Ethnicos impiè agitantur, & profano cultu, eadem expiata ad cultum veri Dei transferre: quomodo Ægyptiorum diuitiæ transierunt in honestamentum Tabernaculi Domini.

CAPVT XIV.

Supplicationum Ecclesiasticarum origines demonstrantur etiam ex nouo Testamento, & varia schemata.

I. RITVS igitur atque cærimonias Supplicationum nostrarum ex Lege vetere comprobauimus: quas itidē asserere ex sanctis Euangeliis, difficile non fuerit. Die, quam Ecclesia palmarum vocat; *turba multa quæ venerat ad diem festum, cùm audissent quia Iesus venit Ierosolymam, acceperunt ramos palma-* Ioan. 12. 12.

 rum,

rum, & processerunt obuiàm ei. D.Ioannes apertè hîc processionem indicat: Matthæus
Mat.21.1. paullò vberiùs perscribit: *Cùm appropinquasset Iesus Ierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliueti*, discipuli duo à Christo missi *adduxerunt asinam & pullum: & imposuerunt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in viâ: alij autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in viâ. turbæ autem quæ præcedebãt, & quæ sequebantur, clamabant dicentes; Benedictus qui venit in nomine Domini: hosanna in altissimis*. Processio, si qua fit
Beatus Rhenan. argum. in Tertul. 2. lib. ad vxor. à Catholicis, *refert Iudaicum populum obuiàm Christo factum, & Apostolos exeuntes in montem, cùm Christus in cælos ascenderet*.* *Et vt*
*Pet. Clu. lib. 1. epist. *cantuum religiosorum seruitutem, non solùm in Lege priori, sed & in sequenti Euangelio Christus sibi placere monstraret: cantantibus in templo pueris, Hosanna filio Dauid; & inde Pharisæis indignantibus, eíque dicentibus, Audis quid isti dicunt? reprehendens æmulantium Pharisæorum indignationem, laudãs puerorum cantantium deuotionem, etiam ex Scripturâ respõdit: Numquid non legistis; Ex ore infantium*
Psal. 8. 3. *& lactentium perfecisti laudem?*

2. Producam aliquot admirandæ pietatis exempla, ab Imperatoribus Christianissimis, in publicis Supplicationibus manifestè declarata. Priùs tamen paucis perscribam sollemnem

nem processionem Antiochiæ celebratam, fremente Iuliano desertore aduersus Christianos: *Iulianus, cùm in animo haberet bellum contra Persas gerere, ad omnia oracula, quæ erant intra fines Imperij Romani, consulenda, homines è suis summâ beneuolentiâ sibi coniunctos misit. Ille ipse verò supplex Apollinem Daphnæum: vti quæ sibi essent euentura ostenderet. Respondet Apollo, mortuos quosdam in proximo humatos impedimento esse, quo minùs daret vaticinia; eos igitur primùm inde transferendos esse: deinde quid futurum sit se prædicturum pollicetur. Nam se, nisi purgato loco, nihil posse dicere. Eodem tempore in eo loco reliquiæ inuicti martyris Babylæ, & adolescentum qui vnà cum eo pro fide decertarant, repositæ iacuerunt. atque falsus vates apertè monstrauit se gratiâ illius Martyris à consuetis & commentitiis oraculis edendis prohibitum. Quod vbi intellexit Iulianus (non enim ignarus fuit virtutis, quæ in vetere pietate Martyrum residebat) nullum quidem corpus mortuum inde deportandum curauit: sed imperauit Christianis, vt reliquias dumtaxat inuictorũ Martyrum ex eo loco transferrent. Qui ad lucum lubentibus animis profecti, loculum in bigis collocant; omnésque ad vnum antecedentes saltare, psalmósque Dauidicos canere cœperunt: & inter singula versuum membra, hæc verba interponere; Confundantur omnes qui adorant sculptilia. nam Mar-*

Theodor. lib. 3. Eccles. hist. c. 9.

Nota.

Psal. 96. 7.

tyris translatione dæmonem euictum existimarunt. Hoc exemplo in Supplicationibus nostris Sanctorum reliquias gestamus, Deo publicè laudes canimus, Deum in Sanctis laudamus. Porrò, quòd isti mortuos vocant Sanctos, qui viuunt cum Christo, qui Deus viuorum est, non mortuorum; vides non ex Euangelio eos, sed docente diabolo didicisse.

Matth. 22. 32.

Aug. lib. 5. de Ciuit. c. 26.

*Ruffin. lib. 2. hist. Eccles. c. 33.

3. *Theodosius* Senior piissimus Imperator, *contra Eugenij tyranni robustissimum exercitũ magis orando quàm feriendo pugnauit*;* *præparatus ad bellum, non tam armorum telorúmque quàm ieiuniorum orationumq; subsidiis, nec tam excubiarum vigiliis quàm obsecrationum pernoctatione munitus, circumibat cum Sacerdotibus & populo omnia orationum loca; ante Martyrum & Apostolorum thecas iacebat cilicio prostratus, & auxilia sibi fida Sanctorum intercessione poscebat*. Ad eumdem modum in Litaniis Catholici, Sanctorum basilicas circumeuntes, fida Sanctorum suffragia postulant & impetrant.

Hier. adu. Vigilant. c. 2.

4. *Arcadius Augustus Theodosij F. sacrilegus dicendus est, qui ossa beati Samuelis longo pòst tempore de Iudæâ transtulit in Thraciam? Omnes Episcopi non solùm sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam, & cineres dissolutos, in serico & vase aureo portauerunt? Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, & tantâ lætitiâ,*

tiâ, quasi præsentem viuentémque Prophetam cernerent susceperunt; vt de Palæstinâ vsque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vnâ voce resonarent? Videlicet adorabant Samuelem, & non Christum, cuius Samuel & Leuita & Prophetes fuit.

5. Theodosius Imperator Arcadij F. cùm longior aliquando pluuialis tempestas extitisset, solitos Circenses ludos populo, more recepto gratificans, exhibuit. Quum verò vberiores etiam deciderent imbres, ibi tum egregiam suam erga Deum pietatem declarauit, per præcones populo denuntiari iubens, conducibilius videlicet esse, vt spectaculo repudiato, Deum, qui præsente calamitate eos liberaret, precibus placarent; id quod confestim est factum. Litania instituta est, supplicantes processere, laudibus Deum vexere: atque vna concors ecclesia ciuitas tota facta; & ipse medius hymnis canendis præiit, habitu priuato incedens. Minimè verò eum opinio fefellit. Statim enim cælum aërem turbidum serenitate commutauit, & frumenti non mediocrem inopiam ingens quædam frugum copia & vbertas est consecuta. Niceph. Callist. lib. 14. hist. Ecclesi. c. 3.

6. Victoriâ potitus aduersus tyrannum Ioannem, *more suo rursum, quâ esset erga Deum religione ostendit. Postquam enim ei victoria de tyranno reportata, ludis Circensibus renuntiata est; ad populum vociferans, Agite, inquit,* Ind. cap. 7.

inquit, si ita videtur; ludicro hoc dimisso, in ædẽ hanc precatoriam eamus, & carmina gratiarum agendarum auctori victoriæ Deo concinamus. Hæc vbi dixit, spectaculum neglectum est: & per circum medium euntes omnes, cõcentu vno cum hymnis & carminibus pulcherrimis gratißimísque in proximam Dei domum sunt ingreßi: formámque prorsus Ecclesiæ vnius cuncta retulit ciuitas, populo omni, in templo diem eum consumente.

Ind.cap. 46. 7. *Adhuc Theodosius imperabat, & terræ motus magnus & admirandus extitit, qui priores omnes magnitudine, celeritate, & temporis diuturnitate facilè superauit. Nam ad menses sex maximè durauit. & non ex interuallo, sed motu continuo omnia concußit, ídque per orbem ferè vniuersum: adeò vt non solùm in vrbe imperante turres in præceps ierint, & murus variis in locis ruptus sit; verumetiam circa Chersonesum, ædificium id quod* μακρὸν τεῖχος *(hoc est, longum murum) vocant, simul omne conciderit, & innumerabilia vbique locorũ, magnorum operum, templorumq́; ædificia pessum ierint..... Byzantij autem in maximum coniecti metum, à ruinis ædificiorum sibi metuentes, muros reliquerunt, & extra vrbem in campo morati sunt, vnà cum Imperatore Theodosio & Patriarchâ Proclo continuis precibus incumbentes; Deumq́; vt propitius eis esset, & ab imminenti calamitate orbem liberaret, obtestantes. Et cùm aliquando*

quando

quando motu eo grassãte, terra veluti fluctuans concuteretur; & homines per metum, eam ex fundamentis ipsis extirpatum iri vererentur; & omnes Litaniis & Supplicationibus dediti collacrymarent, & ex profundo intimoq; animo misericordiam diuinam implorarent: tum miraculum præter exspectationem omnium, quod sensum ac mentem omnem excedat, subsecutum est. Subitò namque è medio inspectantibus omnibus, diuinâ quadam vi puer in aërem sublimis ad cælestem vsque tractum, ita vt iam non appareret, sublatus, diuinam vocem, quâ Angelis Deum laudibus ferre mos est, audiuit. eáque voce perceptâ, rursum priore per aërem viâ reuersus descendit: & Episcopo Proclo, ipsiq; Imperatori, & multitudini omni supplicationibus operanti, Deumq; hymnis celebranti, ab Angelis canentibus se verba hæc audisse renuntiauit; Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miserere nostri. Quæ vbi Proclus intellexit, statim ad eum modum populum psallere iussit: & terræ motus statim etiam constitit, omninoq; conquieuit.

8. *Martianus, multâ religione ac sanctitate vir; vt qui in Supplicationibus publicis, aliis præierit, & maximam indigentibus pecuniam præbuerit; si quis alius, & ipse Christianissimus, Imperij administrationem, veluti monumentum piæ vitæ agendæ hominibus omnibus reliquit. Eo imperante, in Romanâ ditione tranquilla*

Niceph. Callist. lib.15.hist. Eccles. c.15.

quilla pax fuit: ita vt tum aurea existimaren-tur esse sæcula.

Gregor. Turon. lib. 3. Hist. Francor. 29.

9. Eodem sæculo *Childebertus rex in Hispaniam abiit: quam ingressus cum Clothario Cæsaraugustanam ciuitatem cum exercitu vallat atque obsidet. At ciues in tantâ humilitate ad Deum conuersi sunt, vt induti ciliciis, abstinentes à cibis & poculis, cum tunicâ B. Vincentij martyris, muros ciuitatis psallendo circuirent: mulieres quoque amictæ nigris palliis, dissolutâ cæsarie, superposito cinere, vt eas putares virorum funeribus deseruire, plangendo sequebantur: & ita totam spem locus ille ad Domini misericordiam retulit, vt diceretur ibidem Niniuitarum ieiunium celebrari; nec æstimaretur aliud posse fieri, nisi eorum precibus diuina misericordia flecteretur. Hi autem qui obsidebant, nescientes quid obsessi agerent, cùm viderent sic murum circuiri, putabant eos aliquid agere maleficij. Tunc apprehensum vnum de ciuitate rusticum ipsi interrogant, quid hoc esset quod agerent: qui ait; Tunicam B. Vincentij deportant, & cum ipsâ, vt eis Dominus misereatur, exorant. Quod illi timentes, se ab eâ ciuitate remouerunt.*

10. Non sunt hesternæ Catholicorum Supplicationes, non contemnendæ Litaniæ tot Principum exemplis inductæ, auctoritate & longâ consuetudine firmatæ. Quamobrem laudabiliter Iustinianus Imperator lege publicâ

blicâ cauit; *Si quis, cùm ſacra myſteria celebrantur, in ſanctam Eccleſiam ingrediens, Epiſcopo aut Clericis, aut miniſtris aliis Eccleſiæ iniuriam inferat: iubemus hunc verbera ſuſtinere, & in exilium mitti; hoc ipſo & in Litaniis, in quibus Epiſcopi aut Clerici reperiantur, cuſtodiendo. Et ſi quidem iniuriam ſolam fecerit is: verberibus exilióque tradatur. Si verò etiam Litaniam concuſſerit: capitale periculum ſuſtinebit. & vindicare iubemus non ſolùm ciuiles, ſed etiam militares iudices.* Etiam alibi; *Si quis Litanias concuſſerit: pro iniuriâ verberatus exilio tradatur, vel capite plectatur.*

In Authētic. de ſanctis Epiſc.

Ind. de Epiſcop. & Clericis.

CAPVT XV.

Crucis vexilla ritu priſco, ritu noſtro, fructuosè in Supplicationibus præferri, adhibitis luminaribus.

I. IMPERIALI quoque lege *Laicis Litanias facere interdictum ſine Clericis, quæ ſine orationibus & Cruce fieri non debent.* De hoc pio priſcoque ritu nunc etiam agendum erit. *Cruces & vexilla ſunt inſignia victoriæ Chriſti.* Hæc vos *inimici Crucis Chriſti,* profundiſſimo in Religionem odio, non fertis, confringitis, comburitis. *Receſſiſtis, Crucem negando, à Deo ſalutari veſtro:*

Iuſtinian. in Auth. C. de Epiſc. & Cler.

Rupert. lib. 7. di. off. c. 20.

Pet. Clun. lib. 1. Epist. 2. vbi de Cruce.

à quo nullo pacto ſalutem conſequi poterit, quiſquis Crucem, in quâ maximè ſalus eſt conſtituta, contempſerit. Credo aſtu hæretico hoc vos conſilium inueniſſe: imò nequitiæ principem per proprios vernulas fallaciæ ſuæ optimè prouidiſſe; vt hoc vno iaculo ſi vulnus incautis infligere poſſet, leui negotio non tantùm ſoſpitatem, ſed & vitam auferre valeret. Nam ſublato de medio Crucis nomine; vbi Crucifixi mentio remanebit? Subtracto Crucifixi vocabulo; vbi mortis vel paſsionis recordatio permanebit? Ablatâ mortis vel paſsionis memoriâ; quæ redemptis ſpes ſalutis, euacuato redemptionis pretio, ſupererit? Sed noui vos dolere vices ſociorum, & homines hæreticos dæmonum iniurias velle vlciſci. Fugantur apoſtatæ ſpiritus, apparente Crucis ſigno; & ſuperbi angeli, qui contra ipſam inuictam maieſtatem caput erigere niſi ſunt, iſto, quod ſic contemnitis, abiectionis indicio, vt nebula matutini Solis radiis diſcuſſa vaneſcunt. Hac vos permoti iniuriâ, iurata contra Crucem Domini bella ſuſcepiſtis; & homines nequiores dæmonibus, eorum pati dedecora non poteſtis. Non poteſtis certè quod odiunt diligere: quibus & in hac vitâ mores, & in futurâ ignes, nihil aduerſum, nihil diuerſum eſſe deſignant. Moribus ergo modernis & ignibus æternis concors parilitas, nihil nos mirari facit, ſi & quod volunt vultis, & quod nolunt reſpuitis: Sed quos minamur ignes, forſitan vos non terrent: quoniam,

niam, iuxta Isaiam, pepigistis fœdus cum morte, & cum inferno fecistis pactum. At, secundùm eumdem, fœdus vestrum cum morte dissipabitur, & pactum vestrum cum inferno non stabit ..... Fiet lignum vitæ vobis lignum mortis: vt quos semel de eiusdem sacri ligni frustis succendistis focos, vobis perpetui perseuerent: & sicut ipsis vos immortales, sic illi vobis inextinguibiles permanebunt. Isa. 28. 15. Ind. 28.

2. Sed licet aduersum Christum & Crucem serpens sua sibila spiret, & quibus diu tumet venena profundat: intrepidi confitemur, nos Crucis trophæa Supplicationibus præferre, in memoriam Christi; de quo Apostolus: *Et baiulans sibi crucem, exiuit in eum qui dicitur Caluariæ locum.* * *Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant & lamentabantur eum.* Crucem præferimus, vt illud Christi recolamus: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Crucem suam exemplo Christi tollentibus, Christum sequentibus, hoc ritu regnum cælorum promittitur. Ioã. 19. 17 * Luc. 23. 27. Mat. 16. 24

En, signo sacrata Crucis vexilla coruscant.
En, Regis pia castra micant, tuba clamat herilis:
Militibus sua porta patet: qui militat, intret.
Ianua vos æterna vocat, qua ianua Christus.
Aurea perpetuæ capietis præmia vitæ.

Sedul. lib. 1. Carm. Pasch.

F 2 3. Ante

3. Ante Constantini M tempora, Christi Crucisque factas imagines scimus: sed vt signum Crucis Christi præferatur procedentibus, inualuisse videtur auctore Constantino, partâ victoriâ contra tyrannum Maxentium. Imperatori Constantino bellum mouenti aduersus Maxentium, *ambigenti & animo anxio, figura ei Crucis mediâ die, stellis effecta apparuit in cælo, & scriptura circa eam Romanis litteris, In hoc vince. Igitur ex auro statim subitario opere efformans Crucem, iuxta speciem quæ ei apparuisset, & hanc iubens prægredi exercitum, cum Maxentianis prælium commisit, & superauit.* Erat autem tali formâ. *Hastile oblongum erectumque auro vndique obductum fuit, quod cornu habuit transuersum ad formam crucis constructum. Suprà in fastigio ipsius operis, corona affixa, lapidibus pretiosis & auro politè circumtexta. In eâ salutaris appellationis Seruatoris nota inscripta, duobus solùm expressa elementis, id est, duabus primis litteris nominis Christi, (erat enim littera* P. *in ipso medio litteræ* X. *curiosè & subtiliter inserta) quæ totum Christi nomen perspicuè significauit. quas quidem litteras deinceps Imperator in galeâ gestare consueuit ..... Isto igitur salutari signo Imperator, tamquam hostilis cuiusque & infestæ violentiæ propugnaculo semper vsus est: cuius expressæ similitudines, mandauit, vt vniuersum exercitum perpetuò ante-*

Zonaras Constant. Eusebius Cæsar. 1. de Vitâ Const. 22.

Ind. c. 25.

*antecederent. * Præterea etiam in ipsis armis salutaris trophæi ☧ signum insculpi armatóque exercitui præferri fecit: & vt solùm hoc salutare trophæum, non vllam, vt antè consueuerant, inauratam statuam sequerentur.* *Ind. lib. 4 c. 21.

Scito Crucem insitam signis duplici modo; *In vexillorum purpurâ, gemmis intextam & expressam: iterùm in hastarum vertice superstantem solido auro formatam. Sed in Labaro maximè ea conspicua. de quo Prudentius;* Lips. 3. de Cruce. c. 15.

Christus purpureũ gemmanti textus in auro
Signabat Labarum. Contra Sym.

4. Imperator igitur consequutus victoriam, *Deum celebrando canens, & voce clariore triumphando iubilans, vrbem Romanam est ingressus, ciuibus omnibus hilaritate & lætitiâ summâ animis eorum exultantibus, cum plausu felicíque omine, & acclamatione, eum tamquam seruatorem & liberatorem suum, victoriæ trophæum ferentem, producentibus atque excipientibus. Constantinus autem veram erga Deum pietatem à naturâ sibi quodammodò insitam habens, nequaquam applausu tali commotus; vt qui à Deo secundum rerum suarum successum prouenisse sciret; statim Crucis signum in sublimi loco statui iussit. Nec mora interposita est: statua ad formam similitudinem eius ex ære fabrefacta est, quæ dextrâ manu, ex eâdem materiâ, Crucis signũ elaboratum teneret. Eam statuam, Crucem ita magnifico lætóque habitu tenentem,* Niceph. Call. 7. Eccles. hist. c. 30.

Romæ in loco maximè celebri, firmis innixam fundamentis collocari præcepit, cum huiusmodi inscriptione, verbis Latinis;

Euseb. Cæsar. 9. Eccles. hist. c. 8.

HOC SALVTARI SIGNO, VERO FORTITVDINIS INDICIO, CIVITATEM VESTRAM TYRANNIDIS IVGO LIBERAVI. ET S. P. Q. R. IN LIBERTATEM VINDICANS, PRISTINAE AMPLITVDINI ET SPLENDORI RESTITVI.

Paul. Diacon. lib. 11. Histor. Iuliano.

5. Porrò Iulianus desertor, iconomachorum antesignanus, *vt ad paganitatem milites insuescerent, studuit ad priscum schema reformare signum illud Labarum sublimius Romanorum, quòd Constantinus, sicut prædictum est, in Crucis formam mutauerat. In publicis imaginibus depingebat Iouem, quasi de cælo sibi coronam & purpuram deferentem: Mercurium & Martem in se respicientes, velut pro testimonio sapientis & fortis. Et hoc agebat imaginibus, vt sub occasione Imperij, latenter adorarentur dij; & hoc modo subiecti fallerentur.* Prorsus cum eo faciunt iconoclastæ: vt proscriptis imaginibus Christi, Diuorumque, etiam profligetur omnis memoria Christi: tandem, vt qui fuerant Christiani, eiurato Christo fiant Pagani.

6. Ceterùm, viden' inuictæ Crucis trophæum diuinitus cælò victoriæ Constantini demonstratum? Viden' Imperatorem in hoc signo

ſigno viciſſe? triumphantem ingreſſum vrbem hoc ſignum geſtaſſe? atque celeberrimo Romæ loco ſtatuiſſe? in cunctis prælatum prœliis victoriam contuliſſe? Nos hoc exemplo proceſſionibus noſtris præferimus Cruces: quod D. Chryſoſtomus Epiſcopus Conſtantinopolitanus in vſum procedente tempore magis perduxit. *Ille ipſe precationes, quæ noctu fieri conſueuerant, primus amplificauit tali cauſsâ inductus. Ariani extra vrbem conuentus fecerũt. Itaque cùm feſta cuiuſque ſeptimanæ occurrebant, videlicet Sabbatum & dies Dominicus, in quibus conuentus in Eccleſiis fieri ſolent: illi intra portas ciuitatis circiter porticus in vnum congregati, cantus aptè ad opinionem Arianam reſpondentes, quos ipſi compoſuerunt, alternatim canunt; hocq; per maiorem partem noctis faciunt. Primo diluculo tales cantilenas alternis per mediam vrbem recitantes, è portis egrediuntur; & ad loca vbi agunt conuentus, contendunt.* *Sed enim Ioannes, ne aliqui ex Eccleſiâ ſuâ eius generis cantibus demulſi ab illis ſeducerentur, ad eumdem modum contra illos pſalmodiam ſuam inſtituit. Et breui ea celebrior, quàm aduerſariorum eſſet, facta eſt: vt quæ & multitudine, & honorifico progreſſu illos ſuperaret. Nam eam cruces argenteæ cereos incenſos habentes præibant, Eudoxiâ Imperatoris coniuge impenſas ad eam rem præbente; quæ hoc Briſoni cubiculi ſui præ-*

Socrat. lib. 6. Eccleſ. hiſt. c. 8.

*Niceph. Call. 3. Ec. hiſt. c. 8.

fecto iniunxit, vt hymnorum cantus procuraret, & ad eum vsum, quamplurimum lucernarum pararet.

Euag lib.4 Eccl. hist. c.25.

7. *Miraculum quod Apameæ factum fuit, quódque huic nostro operi est valdè accommodatum, commemorabo. Vt primùm Apameenses intellexere Antiochiam igne incensam;* (à Persis) *Thomam Episcopum rogabant, vt salutare vitaleq́; lignum Crucis, licet consuetudo id minimè pati videretur, in medium proferret, inq́; omnium oculis statueret: quò iam cùm supremum vitæ diem viderentur obituri, illud contemplarentur, amplexarenturq́;, vtpote in quo sola hominum salus posita esset. atque adeò ad alteram vitam iam profecturi, Crucem venerandam haberēt pro viatico, quæ posset eos ad meliorem locum incolumes peruehere. Itaque Thomas fecit quod rogatum est, certisq́; diebus ad eam rem præstitutis, vitale Crucis lignum profert, vti omnes vicini ibi in vnum conuenire possent, & salutis inde promanantis participes fierent. Eò etiam (*inquit Euagrius*) parentes mei vnà cum aliis commearunt, méque id temporis ad scholam euntem secum duxerunt. Postquam verò data nobis fuit potestas, honoratam Crucem adorandi amplexandíque, Thomas sublatis manibus, lignum Crucis, quo vetus peccati maledictio deleta fuit, totum Sanctuarium circumiens (vti in statis adorationis diebus fieri solebat) omnibus ostendit: ac Thomam*

de

de loco in locum progredientem, ingens flamma ignis splendescentis, non ardentis, sequebatur: adeò vt totus locus, in quo consistens venerandam Crucem populo ostendebat, conflagrare videretur. Atque hoc factum est non semel aut iterùm; sed sæpiùs, cùm Thomas illum locum circuiret, & populus congregatus, eum, vt illud fieret, rogaret. Quæ res salutem, quæ posteà Apameensibus contigit, præsignificauit. Ob quam caussam imago in testudine Sanctuarij statuta fuit, quæ inscriptione in basi incisâ, hoc miraculum illis, qui eiusdem ignari erant, commonstrauit.

8. Desino horum, si cereorum ardentium ritum in Supplicationibus, alio exemplo comprobauero, licet posteriore. *Cùm lues inguinaria populum primæ Germaniæ deuastaret, atque omnes terrerentur huius cladis auditu: concurrit Rhemensium populus ad S. Remigij sepulchrum, congruum huius caussæ flagitare remedium. Accensis cereis lychnisq; non paucis, hymnis psalmisq; cælestibus per totam excubat noctem. Mane autem facto, quid adhuc precatui desit in tractatu rimatur: reperiunt etenim reuelante Deo, qualiter oratione præmissâ, adhuc maiori propugnaculo vrbis propugnacula munirentur. Adsumptâ igitur pallâ de Beati sepulchro, componunt in modum feretri: accensisq; super cruces cereis atque ceroferalibus, dant voces in canticis, circumeunt vrbem cum vicis.* Greg. Tur. De glor. Conf. 79.

 nec

nec prætereunt vllum hospitium, quod non hac circuitione concludant. Quid plura? non post multos dies, fines huius ciuitatis lues adgreditur memorata. Verumtamen vsque ad eum locum accedens, quò Beati pignus accessit, ac si constitutum cerneret terminum, intrò ingredi non modò non est ausa, sed etiam quæ in principio peruaserat, huius virtutis repulsu reliquit.

Andreas Cretens. Episc. Hierosol. Orat. de Crucis exalt. c 6. apud Sur. 14. Sept.

9. Hactenus de his, & opinor, salutariter: quia *Crux, signum Dominicum, arma salutaria, regia potentia, victoriæ trophæum, inter superna & inferna remedium, eorum qui firmiter credunt vexillum, coronis Apostolica, specula Prophetica, Martyrum corona, eorum qui Christum adorant arrha.*

Pet. Dam. apud Sur. 14. Sept.

Vnica spes hominũ, Crux, ô venerabile signũ,
Omnibus esto salus, vnica spes hominum.
Baiula tu pretij, quod mundi debita soluit;
Quo meruit redimi, baiula tu pretij.
Tartara victa tuis spolium cessere triumphis:
Lugent vexillis Tartara victa tuis.
Pandis & astra piis, proprio quos stigmate signas:
Das requiem fessis, pandis & astra piis.
Chirographũ vetiti pepigit quod cautio ligni
Diluis, & pomi chirographum vetiti.
Lux, honor, imperium, laus, gloria, doxa per æuum,
Sit tibi Trine Deus, lux, honor, imperium.

CA-

CAPVT XVI.

Nudipedalia in Processionibus piè ac laudabiliter peragi; ciliciis, lineis solis, siue laneis amiculis amiciri.

1. CONSTAT multa ritè Deo in honorem fieri, licet ab illo non iussa: inter quæ nudipedalia recensemus. atque hæc pios veteris tum etiam nouæ Legis exercuisse laudabiliter, afferam euidentibus argumentis. Calceos deponere pedibus, atque eos nudare, reuerentiæ signum est, vti & pœnitentiæ: Sacræ litteræ attestantur. Nam quòd reuerentiæ sit, à Moyse docemur. *Apparuit ei Dominus in flammâ ignis de medio rubi: & videbat quòd rubus arderet, & non combureretur. Dixit ergo Moyses; Vadam & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus Cernens autem Dominus, quòd pergeret ad videndum, vocauit eum de medio rubi, & ait; Moyses, Moyses: qui respondit; Adsum. At ille; Ne appropies, inquit, huc: solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Iubet nudo pede terram premere, quæ luce & præsentiâ diuinâ resplendebat. *Per solutionem calceamenti demonstrat Sancti præsentiam: & vult ipsum cognoscere ex ipso loco, vbi scilicet constiterit Deus, quis præstò fuerit.* Exod. 3.2. Procopius Gaz. hoc loco.

2. Huic

2. Huic simile quod de Iosue legimus.
Iosſ. 5. 13. *Cùm esset in agro vrbis Iericho, leuauit oculos, & vidit virum stantem contra se, euaginatum tenentem gladium: perrexítque ad eum, & ait; Noster es, an aduersariorum? Qui respondit; Nequaquam, sed sum princeps exercitus Domini; & nunc venio. Et adorans ait; Quid Dominus meus loquitur ad seruum suum? Solue, inquit, calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, sanctus est. Fecitq́; Iosue vt sibi fuerat imperatum.* Locus in quo *stabat Moyses per seipsum non erat sanctus, sed præsentia Domini, qui erat cum eo, sanctificauerat locum*: sic hîc quoque nudipedalia in Dei peraguntur reuerentiam.

Isid. Gloss. ordin. hoc loco.

3. Pœnitentiæ quoque est argumentum discalceari, cuius schema in Dauidis fugâ.
2. Reg. 15. 30. *Porrò Dauid ascendebat cliuum oliuarum, scandens & flens, nudis pedibus incedens & operto capite. Sed & omnis populus qui erat cum eo, operto capite ascendebat plorans.* Ita *humiliauit se Dauid, perpendens hæc omnia mala propter sua euenire peccata.* Hinc nudipedalium vsum inualuisse verosimile: cuius exordia ex lege Moysis iubet repetere.

Dion. Rihel. hoc loco.

Num. 6. 1. 4. *Vir siue mulier cùm fecerint votum vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare: à vino & omni quod inebriare potest, abstinebunt ... cunctis diebus, quibus ex voto Domino consecrantur, quidquid ex vineâ esse potest, ab*

vuâ

vuâ paſsâ vſque ad acinum, non comedent. Omni tempore ſeparationis ſuæ, nouacula non tranſibit per caput eius, vſque ad completum diem quo Domino conſecratur. Sanctus erit creſcente cæſarie capitis eius.... Iſta eſt lex conſecrationis. Cùm dies quos ex voto decreuerat complebuntur: adducet eum Sacerdos ad oſtium Tabernaculi fœderis, & offeret oblationem eius Domino, agnum anniculum immaculatum, & ouem anniculam immaculatam pro peccato, & arietem immaculatum, hoſtiam pacificam. Caniſtrum quoque panum azymorum, qui conſperſi ſint oleo, & lagana abſque fermento vncta oleo, ac libamina ſingulorum: quæ offeret Sacerdos coram Domino, offerens ſimul caniſtrum azymorum, & libamenta quæ ex more debentur. Tunc radetur Nazaræus ante oſtium Tabernaculi fœderis cæſarie conſecrationis ſuæ. &c.

5. Numerum dierum conſecrationis, & ritum nudipedalium, indicat Ioſephus Iudæus. Cùm Florus Iudææ Præſes grauiſſimè vexaret Iudæos: ſororem Herodis *Berenicem Ieroſolymis iniquitatem militum Flori videntem grauis ob hoc angor inuaſerat, & frequenter quidem præfectos equitum cuſtodéſque corporis mittens ad Florum, precabatur vt à cæde deſineret. Ille verò neque in multitudinem interfectorum, neq; in nobilitatem precatricis, ſed tantùm in lucra ſua, quæ de rapinis cõgregarentur, aſpiciens, contempſit annuere: impetus autem militum etiam* Lib. 2. de bello Iud. c. 15.

aduerſus

aduerſus reginam efferatus eſt. Nō ſolùm quippe ſub oculis eius obuios quoſque mutilabant atque trucidabant: ſed etiam ipſam, niſi confugiſſet in aulam, interfeciſſent. Ibi autem peruigilem noctem cum intentâ cuſtodiâ egit, verens vtique irruptionem militum. Venerat autem Ieroſolymam, vt vota Deo ſolueret. His enim qui morbo vel aliis neceſſitatibus implicantur, mos eſt orare per triginta dies, antequam immolent hoſtias: abſtinere quoque vino, & capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal ſtetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum eſt, etiam de vitâ ſuâ periclitata eſt.

6. Apoſtolum Paullum Iudæorum ritu nudipedalia peregiſſe, grauis auctor B. Hieronymus mihi adſtipulatur non vno loco. De B. Paullo ſcribitur; *Sibi totonderat in Cenchris caput*. Item alibi fideles Paullo dixerunt; *Audierunt de te, quia diſceſſionem doceas à Moyſe, eorum qui per Gentes ſunt Iudæorum; dicens non debere eos circumcidere filios ſuos, neque ſecundùm conſuetudinem ingredi ..... Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quatuor, votum habentes ſuper ſe. His aſſumptis, ſanctifica te cum illis, & impende in illis, vt radant capita: & ſcient omnes, quia quæ de te audierunt, falſa ſunt, ſed ambulas & ipſe cuſtodiens legem..... Tunc Paullus aſſumptis viris poſtera die purificatus cum illis intrauit in tem-*

Act.18.18

Ind.21.21

templum, annuntians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro vnoquoque eorum oblatio. Hieronymus; *O Paulle, te interrogo, cur caput raseris, cur nudipedalia exercueris de cærimoniis Iudæorum? cur obtuleris sacrificia, & secundùm legem pro te hostiæ fuerint immolatæ? Vtique respondebis; Ne scandalizarentur qui ex Iudæis crediderunt*. Nimirum; *Multa compellitur Apostolus velle quæ non vult: circumcidit Timotheum, rasit in se caluitium, nudipedalia exercuit, comam nutriuit, & totondit in Cenchris*, &c. Atque hæc ob hanc caussam: *Paullus factus Iudæus Iudæis, vt Iudæos lucrifaceret; & in Cenchris ex voto comam totondit, & nudipedalia atque caluitium Ierosolymis in templo exercuit: vt eorum sedaret inuidiam, qui causati de eo fuerant, quòd contra legem Moysi, & Deum faceret Prophetarum.* Vides quo fonte nudipedalium ritus ad nos manauerit; nempe à litteris Sacris, à sacris ritibus.

Epist.89. c.3.

Id. lib. 1. adu. Iouin. c. 8.

Id. in illud ad Gal.4. *Itaque iam non seruus.*

7. Ab eodem quoque fonte deriuauit vsus ciliciorum, lineorum, laneorumque amiculorum, schemate publicè pœnitentium, & se humiliantium: Sacra historia manifestè comprobat. Post celeberrimam illã Arcæ fœderis deductionem, *egressa Michol filia Saul in occursum Dauid, ait; Quàm gloriosus fuit hodie rex Israël, discooperiens se ante ancillas seruorum, & nudatus est, quasi si nudetur vnus de scurris.*

2.Re.6 20

ſcurris. Dixitq́, Dauid ad Michol; Viuit Dominus, quia ludam ante Dominum, qui elegit me potiùs quàm patrem tuum, & quàm omnem domum eius; & præcepit mihi, vt eſſem Dux ſuper populum Domini in Iſraël. & ludam & vilior fiam plùs quàm factus ſum, & ero humilis in oculis meis: & cum ancillis de quibus locuta es, glorioſior apparebo. Igitur Michol filiæ Saul non eſt natus filius, vſque in diem mortis ſuæ. Dauid Rex, ornatu regio poſito, linteatus ante Arcam Domini ſaltauit, quod Michol diſplicuit. *Alienum à dignitate regiâ putauit, quòd publicè in omnium conſpectu ſaltabat. Neſciebat enim diuini amoris ſtimulos, quos Dauid ſermone ad ipſam Michol declarauit. Addit ad hæc Scriptura, quòd filium non habuerit, ſuæ irriſionis pœnas indicans.*

Procopius Gaz. hoc loco.

8. Rex Achab cùm irati aduerſum ſe Dei capitalem audiſſet ſententiam; *ſcidit veſtimenta ſua, & operuit cilicio carnem ſuam, ieiunauítque, & dormiuit in ſacco, & ambulauit demiſſo capite. Et factus eſt ſermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens; Nónne vidiſti humiliatum Achab coram me? Quia igitur humiliatus eſt mei cauſſâ, non inducam malum in diebus eius, ſed in diebus filij eius inferam malum domui eius.* Ioſephus Iudæus in Antiquitatibus Iudaicis hæc ſcribit: *Contriſtatus Achab, & pænitentiam agens, ingreſſus eſt: & indutus ſacco, nudis pedibus ambulabat, non appetens peni-*

3.Reg.21.27.

Lib.8. Antiquit. Iud. c.13.

penitus cibum, & peccata sua confitens, & Deum hoc modo placare contendens. Tunc Deus Prophetæ dixit; Achab quidem viuente, eius generis differendum esse supplicium, sed eius filij temporibus inferendum.

9. Rex Ioram in obsidio Samariæ, cùm adeò fames inualuisset, vt mater coctum filium comederit: atq; id *audisset Rex, scidit vestimẽta sua, & transibat per murum: viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus.* Quis dubitabit eum cilicij asperitate iram diuinam cupiuisse placare? Ad eumdem modũ *Daniel posuit faciem suam ad Dominum Deũ rogare, & deprecari in ieiuniis, sacco & cinere*; quorum virtute quod petiit impetrauit. *Cilicium & cinis adhiberi ad pœnitentiam solent: vt in compunctione cilicij cognoscamus, quid per culpam fecimus; & in fauillâ cineris perpendamus, quid per vitium facti sumus. Considerẽtur ergo in cilicio pungentia vitia; consideretur in cinere per mortis sententiam subsequens iusta pœna vitiorum.* 4.Reg. 6. 30. Dan. 9.3. Hier. in 3. Thren.

10. Niniuitæ Prophetæ minis territi; *Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur: crediderunt in Deum; & prædicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis à maiore vsque ad minorem. Et peruenit verbum ad regem Niniue: & surrexit de solio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Et clamauit, & dixit in Niniue ex ore regis &* Ion. 3.4.

principum eius, dicens; Homines & iumenta, & boues & pecora non gustent quidquam: nec pascantur, & aquam non bibant: & operiantur saccis homines & iumenta, & clament ad Dominum in fortitudine: & conuertatur vir à viâ suâ malâ, & ab iniquitate quæ est in manibus eorum. Quis scit si conuertatur & ignoscat Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus? Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de viâ suâ malâ: & misertus est Deus super malitiâ, quam locutus fuerat vt faceret eis, & non fecit. Diuus Hieronymus;

Hoc loco. *Dignus & victus & habitus pœnitentiæ: vt qui offenderant Deum luxu & ambitione, eorum damnatione placent, per quæ priùs offenderant. Saccus & ieiunium arma sunt pœnitentiæ, auxilia peccatorum..... Ad ieiunium saccum copulant: vt inanis venter & habitus luctuosus ambitiosiùs Dominum deprecentur.....* Idque magno fecere fructu. *Deus perseuerauit in proposito suo, misereri volens ab initio: nemo enim punire desiderans, quod facturus est, comminatur.*

11. In terribili illo terræ motu, Theodosio Iuniore imperante; *Patriarcha Proclus, & ipse Imperator, discalceati Litaniis siue supplicationibus operam dederunt, cùm puer in aërem raperetur, & trisagius doceretur hymnus, & diuina sisteretur iracundia.*

Michael Glycas ex Theophã. Confess. part. 4.

12. Heraclius Imperator, partâ victoriâ aduer-

aduersus Persas, & recuperatâ Cruce Domini quam Persæ victis Ierosolymis abstulerant, *rediens Ierosolymam, solemni celebritate suis humeris retulit sanctissimam Crucem in eum montem, quò eam Saluator tulerat: quod factum illustri miraculo commendatum est. Nam Heraclius vt erat auro & gemmis ornatus, insistere coactus est in portâ, quæ ad Caluariæ montem ducebat: quò enim magis progrediebatur, eò magis retineri videbatur. Cumq; eâ in re & ipse Heraclius, & reliqui omnes obstupescerent: Zacharias Ierosolymorum Antistes, Vide, inquit, Imperator, ne isto triumphali ornatu, parum Iesu Christi paupertatem & humilitatem imitere. Tunc Heraclius abiecto amplissimo vestitu, detractísque calceis, & plebeio amictu indutus, reliquum viæ facilè confecit: & in eodem Caluariæ loco Crucem statuit, vnde fuerat à Persis transportata.*

Rituales Ecclesiast. apud Barō. to. 8. Anno Chri 628. Bre. Rom. in Exalt. S. Crucis.

Itaque *processionum cærimonias antiquas esse, ex his colligere potes; certè non contemnendas, si cum intentione animi, & puritate precum peragantur: quarum vmbram aliquam exhibuisse Iudæos in nudipedalibus certum est.* Quæ mihi prælibanda fuere: quòd magno numero nudipedes sexus vtriusq;, pœnitentium habitu, Supplicationem istam Traiectensem adornent, in processione agmen ducentes.

Beatus Rhenan. notis ad c 4. lib 2. Tertul. ad vxorem.

CAPVT XVII.

Cathenas, loricas, arma ferrea ad pœnitentiam corporibus affligendis ritè applicari.

1. ID genus castigationes corporum, aliasque his asperiores, ad placandam Numinis iram, cum fructu sponte sumendas, docente Christo & Apostolis didicimus. Et quia tales in nostrâ Supplicatione agitantur, fortean alibi numquam visæ: etiam istæ veniunt asserendę, priùs auctoritate Sacrarum litterarum, deinde admirabilibus exemplis priscorum Sanctorum.

Mat. 16. 24. Christus palàm edixit, *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam.* Quidquid corpori molestum est, etiam illi sponte inflictum, crucis nomine potest intelligi. *Non est delicata in Deum & secura confessio. Qui in me credit, debet suum sanguinem fundere. Qui enim perdiderit animā suam in præsenti, lucrifaciet eam in futuro. Quotidie, credens in Christum, tollit crucem suam, & negat seipsum.*

Hier. ep. 151. ad Algasiam quæst. 3. tom. 3.

2. Christo subiungam Apostolum Petrum. *Christo passo in carne, & vos eâdem cogitatione armamini.* Quæ pro nobis Christus passus est, hæc in proprio sentire corpore consulit.

1. Pet. 4. 1.

sulit. *Si vesanum est & absurdum credere, illud pœnitentiæ genus Deum in afflictione nostrâ despicere, quod in semetipso dignatus est pro nostrâ salute perferre: quid mirum, si quis puniendo commissa, suimet se exhibeat tortorem, & ad euadendum iudicium, sibi se constituat iudicem? dicente Apostolo; Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Sicut enim temeritatis arguendus non est, qui non modò sacerdotali præcepto, sed & sponte ieiunat: ita quoque non frustrà laborare censendus est, qui se non alienis dumtaxat, sed propriis manibus afficiendo castigat.* Petr. Damian. ep. ad cler. Florentin. apud Iac. Gretser. lib. 3. De discipl. 1. Cor. 11. 31.

3. D. Paullus forsitan id voluit, cùm scriberet Philippensibus; *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu*. Id quod ipse se fecisse docet, cùm inquit; *Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto*. atque alibi; *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo: ne fortè cùm aliis prædicauerim, ipse reprobus efficiar*. Irenæi interpres & Paullinus legunt; *Liuidum facio corpus meum*. Ita corpus afflixit, [a] *vt Helias in melote, Isaias in cilicio, & ceteri in diuersis*. Sed & angelus Satanæ [b] colaphizauit eum, ne reuelationum magnitudine extolleretur. [c] *Si illi qui vas electionis erat, in quo Spiritus Sanctus inhabitabat, non fuit satis peregrinando prædicandóque fatigari, & vbique sæuientibus persecutionis procellis iactari atque concuti; sed ad domandos corporis sensus, aculeósque* Philip. 2. 5. Gal. 6. 17. 1. Cor. 9. 27. Lib. 4. adu. hær. c. 72. Paullin. ep. 58. ad Aug. [a] Primas. in illud 1. Cor. 9. *Castigo corp. meum*. [b] 2. Cor. 9. 7. [c] M. Marulo libro 3. Exemp. c. 10.

cupidinum retundendos, verberum quoque ictibus quati affligíque oportuit: quis tutum se putabit, & non proprij corporis imperio se subditum iri timebit, si in eo castigando non æquè sollicitus fuerit?

4. Conducam igitur aliquot sanctorum hominum asperrimæ pœnitentiæ exempla, qui crucem suam tollentes Christum secuti sunt,& exemplo Apostoli corpus suum castigauerunt,vt in seruitutem spiritus redigerent.

Theodore. hist.relig. 10. Theodosius Eremita *ferreum onus collo & lumbis, & ambabus manibus adiecit*. B. Dominicus Loricatus, ita dictus, quòd non paucis annis *loricâ ferreâ vestiretur ad carnem. Duobus autem ferreis circulis in corpore cingebatur, duobus item per brachiorum armos arctabatur.*

Pet. Dam. ad Blancham Comit.c.9.to. 3. Bibliothec.Pat.

M.Marul. lib.3.exēp. c.10. 5. *Hospitius apud Nuceriam solitarius, ferro solido lumbos nudos præcinxerat: vt scilicet eam corporis partem magis attereret, vnde magis voluptatis motum exsurgere solere sciret. Virtus enim eius in lumbis eius, & fortitudo illius in vmbilico ventris eius.* Iob 40.11. *Phyloronius item presbyter intra saxeam speluncam inclusus, & ferreis nexibus manus pedésque reuinctus vixisse perhibetur, vt carcerem simul vinculáque perferret. Hic extremo vitæ die confessus est, nullum à se temporis momentum, quo non de Deo aliquid cogitaret, prætermissum. Dum igitur corpus voluntariâ castigatione premeretur, spiritus ipse,*

ipſe, terrenis affectibus liber, ſemper cæleſtia meditabatur.

6. *Simeonem monachum accepimus, dum apud puteum aquam hauriret, fune de ſitulâ ſoluto, nudum corpus multo volumine circumduxiſſe, veſtéque ſuperiniectâ, vincula illa nullo conſcio operuiſſe. Sed cùm tandem penetrantibus nodis exeſa iam & ſuppurata caro fœtore ſecretum prodidiſſet: Abbatis iuſſu funem detractum, ipſum de monaſterio pulſum fuiſſe; quoniam id facinus magis animi ſtultitiæ, quàm deuotioni imputabatur: pulſum autem abiiſſe in ſolitudinem: & cùm ab eodem Abbate, nocturnis terrificationibus per viſum agitato, reuocandus quæreretur; in ciſternâ ſiccâ inuentum, atque ad monaſterium reductum. Oſtendit Deus, quanti talem in illo vitæ auſteritatem faceret, ſine cunctatione diſponendo, vt ab his ipſis honoraretur, qui expulerunt.* M. Marulus vbi ſuprà.

7. Commemorat S. Bonauentura in hiſtoriâ vitæ S. Franciſci, tantæ fuiſſe auſteritatis Beatum Moricum ex ordine Minorum, D. Franciſci æqualem; *vt vnicâ tantùm operiretur tuniculâ, ſub quâ longo tempore loricam portabat ad carnem; & crudis dumtaxat cibariis, herbis vel leguminibus fructibúſque contentus, per plura temporum luſtra nec panem guſtaret, nec vinum.* Cap. 4.

8. Sanctus Dominicus inſtituti Prædicatorum fundator, *numquam, neque domi neque* Vitę lib. 3. c. 12.

foris lecto vsus est, siue sanus siue ægrotus esset. Humi cubabat, vel in scamno, storeâ, aut crate stramineâ, aut paleis vel sacco: atque ita nocte dormiebat vestitus vt interdiu ingrediebatur; nisi quòd soccos detrahebat pedibus. Semper ad lumbos cathenam habebat ferream, quoad vixit.

Ind. lib. 4. c. 9. *Non autem sat habuit vir Dei, perpetuis vigiliis carnem macerasse suam: sed etiã quamuis innocẽtem & virgineam, multis verberibus & castigationibus attriuit. Singulis enim noctibus ter cathenâ ferreâ se flagellauit: primò, pro seipso; tũ propter peccatores in mundo degentes; tertiò, pro animabus in purgatorio luentibus.*

Sancta Catharina Senensis, Virgo admirabilis, instituti S. Dominici, initio solis laneis vestibus vtebatur, deinde cilicio. Sed quia sordes vitabat, cilicium cathenâ ferreâ commutauit. Plura non addo, quia talia obuia passim in historiis Sanctorum.

Pet. Dam. epist. ad Cerebros. Monach. tom. 3. Biblioth. Pat. Sur. 14. Octob. *Psal. 76. 7

9. Obiiciet aliquis: *Vt quid percutio carnem? respondeo; Vt quid percutio spiritum? Dicit enim Psalmista; * Exercitabar, & scopebam spiritum meum. Carnem siquidem & spiritum scopo, qui me deliquisse per carnem & spiritum recognosco. Istum, correptionum; illam, cum ceteris afflictionibus, etiam percussione virgarum. Vt quia me læta caro traxit ad culpam, afflicta reducat ad veniam. Loricâ est homo indutus ad carnem; ferreis membra diuulsa circulis ambit; mittit cum labore metanaas, allidit*

in

in pauimentum sæpiùs palmas: vt quid hæc, & similia? Vt dum per hæc corpus affligitur, animæ refrigerium procuretur. Quodcumq; enim illud est, per quod caro pœnitentiæ caussâ laceratur atque percellitur, per hoc homo procul dubio ad æternam requiem perducetur.

10. Hæc mihi ex antiquitate, & auctoribus bonis, libanda fuerunt: ne quis hesternum atque insolens existimet, in Supplicatione nostrâ Traiectensi, quam paullò pòst describam, si quis cum suo aliorumque stupore videat, non modò cathenatos aut loricatos, verùm etiam à capite vsque ad pedes ferreis armis nuda corpora tectos procedere. Quorum si rogetur aliquis, quamobrem tam dura sustineat: respondebit cum celeberrimo vitâ asperâ Thalelæo; *Ego multis peccatis obnoxius, & credens suppliciis quorum minæ sunt intentatæ, hoc excogitaui: hoc agens, vt castigetur corpus pœnis mediocribus, vt eripiar à magnitudine earum quæ exspectantur. Sunt enim illæ grauiores, non solùm quantitate, sed etiam ipsâ qualitate: sunt enim inuoluntariæ. Quod autem ab inuito fit, id est valdè molestum. Quod autem est voluntarium, etiamsi sit laboriosum, minorem adfert dolorem: sponte enim suscipitur; sed non labor violentus. Si his ergo paruis molestiis minuero ea quæ exspectantur, hinc magnum lucrum referam.*

Cap. 21.

Theodoret. hist. relig. 28.

11. *Ceterùm corpus ipsum ita affligendo*

M. Marul. lib. 3. exēp. c. 12. *moderari debemus, vt rationi pareat, non vt occidat: ſicut & paullò durior ſeruus, non vt diſpereat puniri debet, ſed vt mitiòr ſubmiſsiórque fiat; & domini ſui imperium magis prompto exſequi maturet famulatu. Certè nauis ipſa, ſi ſupra modum oneretur, ſubſidet, & fundum maris citiùs continget quàm littus: & ſi infra modum, ad omnem flatum inſtabili alueo, alternáque laterum iactatione dum vacillat, periclitabitur. Et ſi laſciuienti iumento plus oneris quàm ferre praeualet, imponatur, in itinere corruet: ſin minus, contra ſtimulum calcitrabit. Tentandæ ſunt igitur examinandæq; vires, & æquandum cum viribus pondus: quod ferentem neque grauitate opprimat, neque leuitate licentiùs inſoleſcere ſinat.*

CAPVT. XVIII.

Imagines Deiparæ Virginis in Supplicationibus vtiliter & fructuosè circumferri.

1. IVRE Catholicos reprehendere nemo poteſt, quòd imagines Diuorum, atque potiſſimùm Diuæ Virginis, in proceſſionibus circumferamus. Sacerdotes Moſaicæ Legis cùm Arcam Domini geſtarent, etiam ferebant *Cherubim aureos operientes oraculum.* Exod. 25. 20. Mitto hæc, quando ritui noſtro plura, & quidem non heſterna ſuffragentur exempla.

2. Romæ

2. Romæ erat, cùm pestis grauissima sæuiret indies magis. *Ad ceteros autem casus, quibus homines fœdè passim absumebantur, hoc etiam mali accesserat, quòd multi cùm sternutarent, alij cùm oscitarent, repentè spiritum emittebant. Quod cùm sæpiùs eueniret, consuetudo inducta est, quæ nunc etiam obseruatur, vt sternutantibus salutem precando, oscitantibus signum crucis ori admouendo, præsidium quærerent. Quibus rebus permotus Gregorius I. ad cetera cælestis iræ piacula, postero anno religiosam in die Resurrectionis supplicationem instituit. atque solemni in pompâ sanctam Virginis Dei Genitricis imaginem extulit. Hæc ex ore eius, Lucæ Euangelistæ manu affabrè ad viuum expressa, iam tum in æde D. Mariæ ad Præsepe in Exquiliis sitâ, eximiâ populi religione conseruabatur. Factum est autem vt imaginem ipsam, quacumque ferretur, tetrâ pestilentis cæli grauitate cedente, optata salubritas sequeretur. Quâ de re Deo gratulantibus omnibus; ecce, Angelus sanctam Virginem his vocibus è cælo alloquens est auditus; Regina cæli lætare, Alleluia. Quia quem meruisti portare, Alleluia. Resurrexit sicut dixit, Alleluia. Quam vbi Gregorius auribus orationem accepit, statim diuino instinctus spiritu in hunc modum expleuit; Ora pro nobis Deum, Alleluia. Exinde Antiphona solemnis Ecclesiæ, Paschalis argumento lætitiæ mansit. Neque ita multò pòst Angelus super*

Car. Sigo. lib. 1. De regno Italiæ Fl. Agilulpho III. Rege Longobar.

Hadriani

Hadriani molem astans, ac strictum mucronem vaginâ recondens, conspectus est. Quo viso Gregorius exhilaratus, conuerso ad populum ore; Bono omnes, inquit, animo estote: nam optatus diuinæ iræ, ac furentis iam pridem pestilentiæ finis, Deo ipso annuente, ostenditur. Atque ita vt ille præsensit, ipse deinde morbus elanguit. Ab hac re moli, Sancti Angeli nomen est inditum.

3. Nota, nota iam ante mille annos Romæ celeberrimam habitam Supplicationem, in die Resurrectionis Christi: atque in eâ Diuæ Virginis imaginem maximâ religione circumgestatam, pestem sæuientem stitisse. Hæc cùm lego, persuadent vt credam, & nostram monasterij Traiectensis processionem, cùm in die Dominicæ Resurrectionis, propter frequentem populi communionem oportunè celebrari non queat, in secundam feriam Paschalis solemnitatis esse dilatam. Nec mihi dubium, quandoquidem constet vrbem Traiectensem pestilentiâ sæpiusculè tactam, eodem adspectu Supplicationem hanc agitari, quo olim illa Romæ habebatur ipsâ die Dominicæ Resurrectionis, auctore Gregorio
Ber. Ser. 2. de Pentec. Pontifice. Enimuerò, ô Diua Virgo, *in te Angeli lætitiam, iusti gratiam, peccatores veniam inuenerunt in æternum. Meritò in te respiciunt oculi totius creaturæ: quia in te, & per te, & de te, benigna manus Omnipotentis quid-*

quidquid creauerat recreauit. Scimus aliquoties ingrauescente pestilentiâ D. Virginis imaginem in publicâ Supplicatione elatam magistratu petente, ciuitati remedium attulisse.

4. *Manuel Comnenus Imperator Græcorum, Pannoniis superatis, tantâ victoriâ lætus & exultans, Deo gratiis actis, statim rei benè gestæ nuntios in Vrbem mittit: ac post dies aliquot & ipse Constantinopolim ingressus, triumphum ducit ab Orientali portâ, quæ ad arcem patet; cúmque, ob insignem & incruentam victoriam, quàm splendidissimè & magnificentissimè adornat. Expansæ sunt omnes purpureæ & auratæ vestes: & ciues alij aliunde ad pompam illam confluentes, instar torrentis ex monte decurrentis, fora, ædes, templa, officinas, & loca omnia Vrbis amplissimæ deseruerunt. Sunt & captiui in triumpho ducti. Platea illa, vtrimque suggesta habuit ad binas & ternas cõtignationes educta: tecta quoq; omnia spectatoribus referta fuerũt. Imperatorem quadrigæ argenteæ auratæ cum equis niue candidioribus præcedebant, quibus imposita erat imago inuictæ adiutricis, & insuperabilis commilitonis Matris Dei. Neque verò axis magnum sonuit; quia non vehebat acrem deam Mineruam, quæ falsò virgo dicitur: sed veram Virginem, quæ Verbum inexplicabili ratione per verbum peperit. Eum currum, Imperatoris propinqui atque amici, Senatus, viri magistratibus & dignitatibus insignes, ponè seque-*

Nicetas Choniates lib. 5. Manuele Cõneno.

quebantur. Deinde ipse Imperator prodiit equo feroci insidens, vir inclytus & maximus, ornamentus illustribus insignis, comitante Contostephano triumphi auctore: qui ob victoriam & rem benè gestam celebrabatur. Magnum templum ingressus, Deóque coram omni populo laudato, in Palatium pergit: laxatáque nimiâ bellorum contentione, ludis equestribus recreatur.

Nicephor. Gregoras lib. 4. hist. Rom.

5. *Michaël Palæologus* Græcorum Imperator, recuperatâ Constantinopoli à Balduino, *Vrbem non priùs intrat, quàm sacrosanctæ Deiparæ (quam quasi viæ monstratricem, Hodogetriam vocant) imago per portam, quam Auream dicunt, ingressa esset. vbi cùm illi gratiæ hymnis actæ fuissent, tum demum pedes, præcedente sacrosanctâ imagine, est ingressus.*

B. Rhena. in illud Tertul. c. 4 lib. 2. ad vxor. *Si procedendum erit.*

6. Ex his processionum, & iam inde Litaniarum vsum, à principio Catholicis fuisse conuincitur. *Quem posteà renouauit, vel auxit Leo Primus: (nam cum Mamerco Viennensi Episcopo, dicere eum primò instituisse, nolim nec ausim.) cùm in frequenti motu terrarum illabi videretur orbis, Supplicationes siue Rogationes publicè indixit; quas nostri, retentâ Græcâ dictione, Litanias, & vulgò Processiones vocant: quòd binos procedendo bini longo ordine prosequātur, à loco ad locum progrediendo, ac magnâ voce orando. atque hæ Minores nunçupantur,*

quas

quas haud multò pòst Agapetus Pontifex dicitur primus constituisse in singulos dies Dominicos in templis vel circum templa habendas, vti seruatur gentium vbique. Post hæc Gregorius Maiores instituit, quas omnis ordinis populus, septeno ordine incedens, alternis caneret: cùm per id tempus lues morbi grassaretur, quo inguinibus statim tumescentibus, innumeri perirent. Cuius pestis Paullus Montis Caßini monachus, qui Longobardorum historiam scripsit, caussam fuisse narrat, prodigiosum Tiberis incrementũ: quòd recentibus inde vndis ingens serpentum numerus in Vrbem inuaserat, ac eousque tabefecerat ciuitatem, vt inguinibus subitò tumefactis, paßim mortales interirent. Quod malum Pelagius, in cuius locum Gregorius subrogatus posteà fuit, precibus auertere conatus, ieiunium ac Litanias indixit; sed & ipse inter alios interiit. Subiit illud pestis genus, vt cùm quis sternuisset, exspirabat protinus: vnde mos (sicut quidam tradunt) inoleuit, vt audientes quempiam sternutantem illicò dicerent; Te Deus adiuuet: quod hodieq; seruatur. Item & oscitare simul letale fuit: propter quod sese Crucis signo repentè communire consueuerunt; & hoc etiam nunc ab oscitantibus custoditur. Gregorius itaque Supplicationes decreuit. Ob metum impendentium malorum, ad prouocandam Dei misericordiam, secuta ætas rem eamdem, id est, has supplicationes transtulit ad actiones gratiarum

cum

*cum exsultatione. Ideò in ipsâ pompâ Processionum solent ludicra quædam præcedere, quibus Prophetæ repræsentantur & Apostoli, alati pueri concinunt, chorus inducitur feminarum. Hic agit Dauidem, ille Salomonem gerit. multiiuges recitantur historiæ, feruntur cerei, adhibentur symphoniæ, loca velantur, pueri vetantur è fenestris deorsum versum spectare. Viæ mundantur, floribus sternuntur, quà sacer incedebat comitatus. Reliquiæ Diuorum imagines*q*ue cum reuerentiâ portantur: & alia id genus à fidelibus pro ratione temporis, loci & regionis, peraguntur multa, quæ sunt exsultantium in Domino, & Dauid imitantium fidem, qui ante*
2.Reg. 6. 20. *Arcam Domini procedebat tripudians, Deo acceptus, stultæ soli Michol ingratus.*

CAPVT XIX.

Theophoriam Venerabilis Sacramenti Supplicationibus instinctu diuino adhiberi.

I. SCIMVS nunc etiam Michol cum suo pædagio deridere Dauidem, cunctósque viros secundùm cor Dei; quòd iubilent ante veram Arcam Domini, dico ter sanctam Eucharistiam, cùm ex instituto maiorum effertur adoranda. Sed etiamsi talis quispiam
Tertul. lib. 2. ad Vxor. c. 5. *panem non illum credit esse qui dicitur:* tamen nihilominùs, imò etiam multò magis, nostris pectoribus inscriptum est beati documentum

Hila-

Hilarij; *Caro mea verè est esca: & sanguis meus* Lib. 8. de
verè est potus. Qui edit carnem meam, & bibit Trinitate.
sanguinem meum, in me manet & ego in eo. De Ioan. 6. 55
veritate carnis & sanguinis non relictus est ambigendi locus. Nunc enim & ipsius Domini professione, & fide nostrâ verè caro est, & verè sanguis est. Et hæc accepta atque hausta id efficiunt, vt & nos in Christo, & Christus in nobis sit. Anne hoc veritas non est? Contingat planè his verum non esse, qui Christum Iesum verum esse Deum negant. Porrò autem, hîc vero veriùs est Christus: atque adeò infimæ classis puerilium est argutiarum; Christus non ad efferendum, non ad adorandum mysteria sua instituit: non circumferri debent, non adorari. O capita vinculis Hippocratis alliganda! præsentio præcursores Antichristi: Christũ hîc verum Deum, ne adoretis, negatis. At verò, ille si Deus est: cur non, vbicumque inuenero, adorem? An etiam vos eiurato Christo, viam Antichristo sternitis, *qui aduersatur & extolli-* 2. Thess. 2.
tur supra omne quod dicitur Deus, aut quod 4.
colitur? Enimuerò perbellè malo dæmoni procuratis adorationem, Christo eam inuidenti, cùm inquit; *Hæc omnia tibi dabo, si ca-* Mat. 4. 9.
dens adoraueris me. Cui Christus; Vade Satana: scriptum est enim; Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Dæmon Christum non adorauit, sed reliquit: vos identidem reliquistis, ideò Christum non adoratis.

H 2. Possem

2. Possem respondere argumenti vestri
Mat.20.28 schemate; *Filius hominis non venit ministrari,*
Luc.4.43. *sed ministrare.* & ipse Christus; *Et alius ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei: quia ideò missus sum.* Quid igitur? Non adorari?
Mat.2.11. At Magi in stabulo *procidentes adorauerunt*
Ioan.9.38. *eum.* & cæcus ille natus *procidens adorauit eum.* Theophoria igitur, cùm potissimùm fiat adorationis ergô in Supplicationibus; vnde cœperit, quà fieri potest, ostendemus. Et licet ipsa manifestè à Christo iussa non sit, neque mox ab initio Ecclesiæ in more fuerit: tamen tempore procedente inualuit, & hodieque
Ioan. 12. 24. ritus iste tenetur. Grano frumenti se componit Christus. Vt semen sparsum priùs terram prendit, tum agit radices; denique exsurgens, non statim, sed in tempore fructificat: ita ritus omnes Ecclesiæ tandem irroborauerunt. Quemadmodum igitur Arca fœderis, in quâ
Heb.9.4. seruabatur *Vrna aurea habens Manna*, circum Iericho gestata fuit, atque aliàs magnâ pompâ aliò diducta: ita etiam verum illud Manna, panem de cęlo nobis datum, iure merito summa religione efferimus.

3. Quod antequam asseramus, pro rei fundamento dicimus; Corpus Christi seruari solitum antiquitus pro viatico ad communionem fidelium; vt in tempore deferri posset ad infirmos, morte imminente. Notandum quoque; pios cùm de manibus Sacerdotum

Corpus

Corpus Christi accepissent, domum tulisse, illud oportunè sumpturi. Cyprianus Episcopus Carthaginiẽsis & Martyr attestatur, cuius verba asscribo; *Præsente ac teste meipso accipite quid euenerit. Parentes fortè fugientes, dum trepidi minùs consulunt, sub nutricis alimento paruulam filiam reliquerunt: relictam nutrix detulit ad Magistratus. Illi ei apud idolum, quò populus confluebat, quòd carnem necdum posset edere per ætatem, panem mero mixtum, quod tamen & ipsum de immolatione pereuntium supererat, tradiderunt. Recepit filiam postmodum mater: sed facinus puella commissum tam loqui & indicare non potuit, quàm nec intelligere priùs potuit nec arcere; ignoratione igitur obreptum est, vt sacrificantibus nobis eam secum mater inferret: sed enim puella mixta cum Sanctis, precis nostræ & orationis impatiens, nunc ploratu concuti, nunc mentis æstu fluctuabunda iactari, velut tortore cogente, quibus poterat indiciis, conscientiam facti in simplicibus adhuc annis rudis anima fatebatur. Vbi verò solemnibus adimpletis, calicem Diaconus offerre præsentibus cœpit, & accipientibus ceteris locus eius aduenit: faciem suam paruula instinctu diuinæ maiestatis auertere, os labiis obturantibus premere, calicem recusare. Perstitit tamen Diaconus, & reluctãti licet de Sacramento calicis infudit. Tunc sequitur singultus & vomitus. In corpore atque ore violato Eu-*

Serm. de lapsis.

charistia permanere non potuit: sanctificatus in Domini sanguine potus, de pollutis visceribus erupit. tanta est potestas Domini, tanta maiestas! Secreta tenebrarum sub eius luce detecta sunt: Sacerdotem Dei nec occulta crimina fefellerunt. Hoc circa infantem, quæ ad loquendum alienum circa se crimen necdum habuit ætatem. At verò ea, quæ ætate prouectâ, & in annis adultioribus constituta sacrificantibus latenter obrepsit, non cibum sed gladium sibi sumens, & velut quædam venena lethalia intra fauces & pectus admittens, angi & animâ exæstuante concludi postmodum cæpit. Et pressuram non iam persecutionis, sed delicti sui passa, palpitans & tremens concidit. Impunitum diu non fuit, nec occultum dissimulatæ conscientiæ crimen: quæ fefellerat hominem, Deum sensit vltorem. Et cùm quædam arcam suam, in quâ Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire: igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere. Et cùm quidam alius, & ipse maculatus, sacrificio à Sacerdote celebrato, partem cum ceteris ausus est latenter accipere: Sanctum Dei edere & contrectare non potuit, cinerem ferre se apertis manibus inuenit: documento vnius ostensum est, Dominum recedere, cùm negatur, nec immerentibus ad salutem prodesse quod sumitur, cùm gratia salutaris in cinerem sanctitate fugiente mutetur.

4. Si Eucharistia nihil aliud, quàm panis, & signum

ſignum, vti Nouatores docent; nec ſanctificatus ad mentem Catholicorum: vnde igitur iſta ſtupenda miracula, quæ B. Cyprianus ſcribit? Vides igitur etiam extra ſumptionem aſſeruata Dominici corporis Sacramenta. Concilium Nicænum primum indicat manifeſtè, cuius Canon ita decreuit; *Vt ſit in vnaquaque Eccleſiâ Oeconomus, & cum eo alij, qui habeant curam prouentuum, & agrorum; & alij villarum, & ſumptuum quotidianorum: alij frumenti & leguminum: alij vaſorum auri & argenti, ac veſtimentorum, ac ornamentorum Eccleſiæ. Alij habeant curam loci, in quo ſancta Euchariſtia ſeruatur: & quiſque habeat curam eorum quæ ſibi commiſſa ſunt, idq́ʒ cum timore Dei.* Can. 63. edit. ex Arabico.

5. Etiam ex B. Cypriano diſcimus impios à ſacrâ corporis Domini participatione abſtentos miraculo; & cùm ſe Chriſtianorum ſacrificiis ingeſſiſſent, grauiter punitos. Item in more fuiſſe id temporis, Euchariſtiam de manibus Sacerdotum acceptam domum efferre: vti iuxtim ſe haberent Chriſtiani & oportunè ſumerent, quando in perſecutione conuentibus & cœtibus, ſacriſque prohibebantur. *Cuius ſententiæ martyr glorioſus Tarſitius nobis idoneus teſtis occurrit. Qui cùm veneranda Dominici corporis Sacramenta portaret, à paganis fortè ſuperuenientibus, & quidnam ferret exquirentibus, comprehenſus eſt. At* Guitmūd. li. 2. de Sac. Alt. 48. Alger. lib. 2. c. 1.

 ille

ille mori potiùs, quàm Sancta dare canibus eligens, palmam pretiosæ mortis emeruit. Ex quo conficitur antiquitus fuisse deportationem venerabilis Sacramenti.

6. At illa magis comprobatur, quòd etiam pro viatico deferri soleat infirmis iam morituris. Concil. Nicænum; *Si quis lapsorum ad mortem, dum in pœnitentiâ est, peruenerit: non est priuandus sacrâ communione, quæ est* VIATICVM VITÆ; *si eam petierit. Quòd si post orationem & communionem ex infirmitate, in quâ erat, conualuerit: communicabit posteà in oratione tantùm cum fidelibus, & non accipiet communionem sacram. Adhibeatúrque diligentia, vt cuicumque proximo morti Sacramenta, si petierit, ministrentur; idq; cùm Episcopus diligenter inquisierit, an dignus sit: quia non licet, vt priuemus eos Sacramento communionis.* Illustre exemplum scriptum reliquit Dionysius Episcopus Alexandriæ, *Erat quidam Serapion apud nos fidelis senex, qui licet magnam vitæ partem integrè & incorruptè transegisset, tempore tamen persecutionis præ imbecillitate animi lapsus est. Hic sæpenumerò in Ecclesiâ denuò recipi supplex postulabat: sed nemo quia idolis sacrificasset, eius postulationi aliquando auscultauit. Qui in grauem morbum delabens, triduo deinceps mutus, & absque sensu vixit: quarto autem die paululùm reuelatus, nepotem ad se accersit, sicq; alloquitur*

Can. 19. edit. ex Arab.

Apud Euseb. Cæsar. lib 6. Eccl. hist. 36.

tur; Quousque, fili, me detinetis? properate obsecro, & me ocyùs dimittite. aliquem ex Presbyteris aduoca ad me. Quæ cùm dixisset, iterùm fit mutus. Puer currit ad Presbyterum: nox iam erat. Ille fortè morbo vexatus, accedere ad eum non poterat: sed tamen quoniam à me quidem mandatum dabatur, vt qui iam essent vitâ emigraturi, Sanctorum mysteriorum (dummodò peterent, & vel maximè si anteà dùm integrâ valetudine erant, supplices petiuissent) participes fierent: sicq; cum pace dimissi, & bonâ spe confirmati, ex hac luce discederent; puero exiguam quamdam Eucharistiæ partem dedit, præcipiens vt eam madefactam in os senis infunderet, quam puer secum adferens rediit. Cui iam appropinquanti, priùs quàm cum eo quod gestabat intraret ædes, Serapion denuò, recuperatâ voce dixit; Venisti fili? tametsi Presbyter non potest venire, tu tamen præsta, quod tibi in mandatis dederit, & dimitte me abire. Particulam igitur puer quam apportarat, madefactam in os senis infundit; atque ille, simul atque eam pedetentim per fauces dimiserat, illicò extremum spiritum edidit. Isto igitur æuo, persecutione ingrauescente, talia permittebantur. Quò etiam spectare videntur, quæ Iustinus Martyr scribit; post sacrificium, post preces & gratiarum actiones, *Consecrata distribuuntur singulis, & absentibus mittuntur per Diaconos*, quibus Dominici corporis & Apolog. 2. ad Anton. Pium.

 san-

ſanguinis diſpenſatio vetuſto more concredita fuit.

7. Legimus etiam veteres Chriſtianos S. Euchariſtiam in tutelam itineris pro viatico ſecum detuliſſe. Ambroſius de Satyro fratre, cuius obſeruantiam erga Dei cultum prædicans ſcribit : *Quòd priuſquam perfectioribus eſſet initiatus myſteriis, in naufragio conſtitutus, cùm ea quâ vehebatur nauis ſcopuloſo illiſa vado, & vrgentibus hinc atque inde fluctibus ſolueretur, non mortem metuens, ſed ne vacuus myſterij exiret è vitâ; quos initiatos eſſe cognouerat, ab his diuinum illud fidelium Sacramentum popoſcit: non vt curioſos oculos inſereret arcanis, ſed vt fidei ſuæ conſequeretur auxilium. Etenim ligari fecit in orario, & orarium inuoluit in collo: atque ita ſe deiecit in mare; non requirens de nauis compage reſolutam tabulam, cui ſupernatans iuuaretur: quoniam fidei ſolius arma quæſierat. Itaque his ſe tectum atque munitum ſatis credens, alia auxilia non deſiderauit. Simul fortitudinem eius ſpectare licet: qui fatiſcente remigio, non quaſi naufragus tabulam ſumpſerit, ſed quaſi fortis ex ſeipſo adminiculum ſuæ virtutis aſſumpſerit. Nec deſeruit ſpes, nec fefellit opinio. Denique primus ſeruatus ex vndis, & in portum terrenæ ſtationis euectus, præſulem ſuũ cui ſe crediderat recognouit. Statímque vbi etiam ceteros ſeruulos ſuos vel ipſe liberauit, vel liberatos comperit: negligẽs facultatum,*

Orat. de obitu fratris Satyri tom. 5.

tatum, nec amissa desiderans, Dei Ecclesiam requisiuit, vt ageret gratias liberatus, & mysteria æterna cognosceret, pronuntians nullum referendæ gratiæ maius esse officium. . . . . Referebat igitur gratiam, deferebat fidem. Nam qui tantum mysterij cælestis inuoluti in orario præsidiũ fuisset expertus: quantum arbitrabatur si ore sumeret, & toto pectoris hauriret arcano? Aliter D. Ambrosius de mysteriis Dominici corporis scribit, quàm isti sentiunt Nouatores. Sed nota; Satyrum necdũ initiatum baptismo Christiano, *diuinum illud Sacramentum poposcisse;* & certè ab aliis Christianis, qui etiam illud ferebant pro tutelâ in itinere, cuius præsidium in naufragio Satyrus sensit.

8. Huic simile quod B. Gregorius Romanus Põtifex commemorat de venerabili viro Maximiano. Hic cùm Constantinopoli *Romam rediret, in mari Adriatico nimiâ tempestate deprehensus, inæstimabili ordine, atque inusitato miraculo erga se cunctosq́; qui cum eo aderant, omnipotentis Dei & iram cognouit & gratiam. Nam cùm in eorum morte ventorum nimietatibus eleuati fluctus sæuirent: ex naui clauis perditis arbor abscissa est, vela in vndis proiecta; totúmque vas nauis quassatum, nimiis fluctibus ab omni fuerat suâ compage dissolutum. Rimis itaque patentibus intrauit mare, atque vsque ad superiores tabulas impleuit nauem: ita vt non tam nauis intra vndas, quàm* Libro 3. Dialog. c. 36.

vndæ iam intra nauem esse viderentur. Tunc in eâdem naui residentes, non iam ex morte vicinâ, sed ex ipsâ eius præsentiâ ac visione turbati omnes: sibimet pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, vt eorum animas benignè susciperet, quorum corpora in tam pauendâ morte tradiderat. Sed omnipotens Deus, qui eorum mentes mirabiliter terruit, eorum quoque vitam mirabiliùs seruauit. Nam diebus octo nauis eadem vsque ad superiores tabulas aquis plena, iter proprium peragens enatauit. Ad portum veniẽs cùm omnes exissent, mox nauis submersa fuit. Detulerunt igitur secum S.Eucharistiam, & pro salutari Viatico, & morte instante sumendo.

9. Addo tertium eiusdem rei exemplum.

S. Laurẽtij Episcopi Dublinẽs. Vitæ c. 8. apud Suriũ 14. Nou. tom. 6.

Tres magni latronũ principes, qui multis sceleratis præerant, tres turmas satellitum sibi collegerant, religiosisq; personis & Ecclesiasticis, ad S. Coëngini & Abbatis Laurentij protectionem pertinentibus, molestias & damna plurima inferebant. Quodam igitur die in viâ, quam S. Coënginus manibus suis construxisse dicitur, trans paludes & aquarum scaturigines, dum in suis exspectarent latibulis, si quos spoliandi oportunitas se offerret: mox quatuor Sacerdotes cum magnâ turbâ hominum transire comperiunt, qui Eucharistiam, sicut tunc moris erat pluribus, secum pro TVTO VIATICO, *ac securo duce*

duce itineris, publicè deferebant. In quos ferociter irruentes, Sacerdotes manu sacrilegâ spoliauerunt, nostræ redemptionis pretio, hoc est, Eucharistiæ nullam reuerentiam exhibentes; sed magis irreuerenter tractantes, nefandis dentibus attingere & atterere præsumpserunt; & ceteros vsque ad mortem ferè, verberibus affecere. Id quod non impunè abiit sceleratis; octiduo pòst suspensi sunt.

10. Eusebius Cæsariensis antiquus historicus sæculo Constantini M. Imperatoris, alium ritum in more fuisse Catholicis docet, quòd Episcopi ad se venientibus externis Episcopis obuiàm efferre solent S. Eucharistiam in symbolum pacis & communicationis. Dissidium erat inter Victorem Pontificem Romanum & Episcopos Asiæ, quòd hi variarent ab Ecclesiâ Romanâ in celebrando diem Resurrectionis Domini. *Omnes Ecclesiæ Asiæ antiquâ quadam traditione adductæ, censebant decimo quarto die Lunæ (quo Iudæis olim præceptum erat, vt agnum immolarent) Festum illud celebrandum, & omnino eo die, in quemcumque hebdomadæ diem incideret, ieiuniis finem statuendum*. * *Victor, qui tum Romanæ Ecclesiæ præerat, totius Asiæ Ecclesias cum aliis finitimis, tamquam alterius fidei & opinionis, simul omnes à communi vnitate Ecclesiæ amputare conatur; & in eos per litteras grauiter inuehitur: atque adeò omnes fratres eam incolentes*

Euseb. Cæsar. l. 5. Eccles. hist. c. 22.

* Ind. c. 24.

lentes regionem, prorsus à communione secludendos edicit. Id grauiter ferentes Asiani, rescripsere Victori, & cum illis Irenæus Episcopus Lugdunensis, in hęc verba; *Presbyteri ante Soterem, qui Ecclesiæ, cui tu iam praees, præficiebantur; Anicetum dico, Pium, Hyginum, Telesphorum, Sixtum; licet neque ipsi hoc festum eo die, quo Episcopi Asiæ obseruarent, neque alius post se ita obseruare permitterent: nihilominùs tamen cum Episcopis illarum Ecclesiarum, in quibus ita obseruabatur, ad se accedentibus pacem inter se & concordiam perpetuò retinuerunt, ac numquam propter istum varium illius festi obseruandi modum fuere vlli aliquando ab Ecclesiâ eiecti: sed presbyteri illi qui te anteiuerunt ætate, tametsi minimè illud ita obseruabant, his tamen Episcopis, qui in aliis Ecclesiis idem sic obseruabant, Eucharistiam miserunt.* Itaque tunc hic mos erat efferendi S. Eucharistiam: quod cum magnâ veneratione factum indicat Rufini trãslatio; nam transtulit, *Eucharistiam solemniter transmittebant.*

Eusebius Cęsar. lib. 5 Eccle. hist. c. 24. Rufin. interp.

11. Quod verò magis spectat ad propositum; Venerabile Eucharistiæ Sacramentum solet ex loco proprio deportari ad altare, etiam à Diacono. Quòd si ille potuerit efferre, sanè multò id magis Sacerdotes & Episcopi. Diuus Hieronymus de Exuperio Episcopo Tolosano; *Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinémque portat in vitro.* Porrò

Epist. 4. ad Rusticum.

de

de Diacono Eucharistiam efferente in turre repositam (Tabernaculum nunc vocamus) hæc posteritati reliquit Gregorius Turonēsis, inquiens; *Recolo quod in adolescentiâ meâ gestū audiui. Dies passionis erat Polycarpi martyris magni: & in Ricomagensi vico ciuitatis Aruernæ, eius solemnia celebrabantur. Lectâ igitur passione cum reliquis lectionibus, quas canon Sacerdotalis inuexit; tempus ad sacrificium offerendum aduenit; acceptâque turre Diaconus, in quâ mysterium Dominici Corporis habebatur, ferre cœpit ad ostium: ingressusq; templum vt eam altari superponeret, elapsa de manu eius ferebatur in aëra, & sic ad ipsam aram accedens, numquam eam manus Diaconi potuit adsequi; quod non aliâ credimus actum de caussâ, nisi quia pollutus erat in conscientiâ. Sæpiùs enim ab eodem adulteria ferebantur admissa.* De Gloriâ Martyr. cap. 86.

12. Huc spectat Concilium Braccarense Tertium, cuius hoc decretum; *Bona siquidem res est diuina Sacerdotibus contrectare mysteria: sed cauendum valdè est, ne hoc quisquā ad vsum prauitatis suæ intorqueat, vnde soli Deo de bonâ conscientiâ placere debuerat. scriptum est enim; Væ his qui faciunt opus Domini fraudulenter & desidiosè. Vt enim quorumdam Episcoporum detestāda præsumptio nostro se cœtui intulit dirimenda; agnouimus quosdam de Episcopis, quòd in solemnitatibus Martyrum ad Ecclesiam progressuri, Reliquias collo suo imponant,* Can. 5. Ierem. 48. 10.

nant, vt maioris fastus apud homines gloriâ intumescant: & quasi ipsi sint reliquiarum arca, Leuitæ albas induti in sellulis eos deportent. Quæ detestanda præsumptio abrogari per omnia debet: ne sub sanctitatis specie simulatâ, vanitas sola præualeat, si modum suum vniuscuiusq. ordinis reuerentia non agnoscat. Et ideò, antiqua in hac parte & solemnis consuetudo seruabitur, vt in festis quibusq. diebus, Arcam Domini cum Reliquiis, non Episcopi sed Leuitæ in humeris gestent; quibus & in veteri Lege onus idem impositum nouimus esse præceptum. Quòd si & Episcopus Reliquias per se deportare elegerit: non ipse à Diaconibus in sellulâ vehatur, sed potiùs pedestri eo vna cum populis progreßione procedēte ad conuenticula sanctarum Ecclesiarum, Sanctæ Dei reliquiæ per eumdem Episcopum portabuntur. Nota, Euchariſtiam procedente populo ad conuenticula Ecclesiarum deportare, *antiquam & solemnem esse consuetudinem*: atque in *Arcâ Domini*, quam Gregorius Turonensis *Turrim* vocat, nos Tabernaculum & Ciborium. *Arcam Domini* & in eâ *Reliquias*, intellige non reliquias Sanctorum, sed Sacramentorum corporis Domini, quæ vsui fidelium asseruabantur: nam dicit; *Sanctæ Dei reliquiæ per eumdem Episcopum portabuntur.*

Præced. §.

13. Cuncta hæc euincunt, S. Euchariſtiam primordio Ecclesiæ, non modò sepositam & asser-

asseruatam piorum vsui fuisse; verumetiam variis modis elatam; nec tectè dũtaxat, sed & publicè. Vt dicam quod sentio; ritus circumferendi Corpus Dominicum in Supplicationibus, mihi quidem prouenisse videtur, ex illo priscorum ritu, quo *Præsanctificata* in dies sequentes seponebant, seposita posteris diebus referebant. Præsanctificata vocantur, Sacramenta Dominici Corporis plura consecrata, in vsum sequentium dierum, quibus Sacerdotes corpus Domini non conficiebant, sed vtebantur Sacramentis priùs consecratis: quomodo nunc quoque fieri videmus in Cœnâ Domini, & sequente Parasceue. Præsanctificata in Cœnâ Domini, ad destinatum locum magnâ pompâ cum multis luminibus efferuntur: eâdem religione Parasceue sequente referuntur, hominum magnâ comitante, vti in processionibus, frequentiâ. Græcanicæ Ecclesiæ solemne decretum fuit; *Quòd non oporteat in Quadragesimâ panem benedictum offerri, nisi in Sabbato & Dominicâ.* Cõc. Laodicens. can. 49. Quid igitur? vtebantur Præsanctificatis: Synodus Oecumenica Constantinopolitana sexta celebrâta in Trullo edicit; *In omnibus sanctæ Quadragesimæ ieiunij diebus, præterquàm Sabbato & Dominicâ, & sanctæ Annuntiationis die, fiat sacrum Præsanctificatorum ministerium* Can. 52.

14. Nicolaus Cabasilas Græcus auctor,

cùm

cùm de donis ſacris, pane & vino, quibus in Sacrificio opus eſt, ad altare celebri proceſſione ferendis, agit, manifeſtè indicat Præſanctificata ſolere maximâ pompâ & religione efferri. hæc eius verba; *Sacerdos poſtquàm cum clamore Deum glorificauit, venit ad dona, & cùm ea in caput valdè honeſtè & reuerenter ſuſtulit, egreditur: & ſic ea ferens ducit ad altare, de induſtriâ circumducens in templo propter populum, quietè & pedetentim. Ipſi autem canunt, & genua cum omni reuerentiâ & religione inflectunt, rogantes vt eorum ſit memor in donorum oblatione. Ipſe autẽ procedit comitatus lampadibus & ſuffitibus: & ita ſe habens altare ingreditur. Hæc autem fiunt quidem ad vſum: oportebat enim afferri, & in altari reponi dona, quæ ſunt ſacrificanda, ídque cum quàm maximo fieri poteſt honore & reuerentiâ. Ita enim introducebantur dona Dei.* Dona hæc erant panis & vinum ante conſecrationem: & ita à Sacerdote ad ſacrificium ferebantur, populo in genua procidente, & orante Sacerdotem, vt in oblatione ſui memor eſſet, atque Deum pro ſe oraret. Non dona iſti adorabant, ſed Sacerdotem dona ferentem orabant. *Oportebat autem etiam tunc ad Sacerdotis genua procidere & orare, vt illis orationibus noſtri meminerit: neque enim eſt alius modus ſupplicationis, qui tantum poſſit, & qui magis firmam & ſtabilem nobis ſpem præbeat, quàm qui*

In expoſit. Liturg. cap. 24.

Indidem.

Nota.

qui fit per hoc venerandum Sacrificium, quod impietates & iniquitates mundi gratis purgauit. Siqui autem eorum, qui Sacerdote cum donis ingrediente, humi procumbunt, tamquam corpus & sanguinem Christi, dona quæ deferunt adorant & alloquuntur: ab ingressu præsanctificatorum donorum decepti sunt, ignorantes differentiam huius & illius Sacrificij. hoc enim in ipso ingressu non sacrificata habet dona, & nondum perfecta: illud autem perfecta & sanctificata, & corpus & sanguinem Christi. Indicat auctor magnâ pompâ cum luminibus & odoribus Præsanctificata in templo coram populo deportata, quæ de geniculis adorabantur. Eadem cùm populus cerneret in donorum necdum sanctificatorum elatione: nonnulli simpliciores ea adorabant, & alloquebantur veluti Sacramenta corporis & sanguinis Domini; sed decepti ignorantiâ. Hinc mihi quidem videtur potissimùm promanasse ritus, publicè in Supplicationibus ter sanctam circumferendi Eucharistiam. Sed tamen iudicium meum in aliorum iudicium mitto.

15. Quapropter ante annos circiter quadringentos Honorius PP. III. ritè ex more priscorum sanciuit: *Ne propter incuriam Sacerdotum diuina indignatio grauiùs exardescat, districtè præcipiendo mandamus, quatenus à Sacerdotibus Eucharistia in loco singu-* Lib. 3. Decretal. de celebratione Missar. c. Sanè.

lari, mundo & ſignato, ſemper honorificè collocata, deuotè & fideliter conſeruetur. Sacerdos verò frequenter doceat plebem ſuam, vt cùm in celebratione Miſſarum eleuatur hoſtia ſalutaris, ſe reuerenter inclinet: idem faciens, cùm eam defert Presbyter ad infirmum. quam in decenti habitu, ſuperpoſito mundo velamine, ferat & referat manifeſtè ac honorificè ante pectus, cum omni reuerentiâ & timore; ſemper lumine præcedente, cùm ſit candor lucis æternæ: vt ex hoc apud omnes fides & deuotio augeatur.

16. Animum aduerte. In primis docet S. Euchariſtiam certo loco aſſeruandam. id verò cui fini, iam declarauimus. Deinde in Miſſarum oblationibus decernit, vti etiam cùm effertur ad infirmos pro Viatico, Euchariſtiam adorandam: nam iubet plebem ſe inclinare. Iure faciant homines, quod faciunt Angeli. Audi B. Ioannem Chryſoſtomum; *Ego commemorantem olim quemdam audiui, cùm diceret, ſenem quemdam virum admirabilem, ac cui reuelationum myſteria multa diuinitus fuiſſent detecta, ſibi narraſſe, ſe tali olim viſione dignum habitum à Deo eſſe: ac per illud quidem Sacrificij tempus derepentè Angelorum multitudinem conſpexiſſe, fulgentibus veſtibus indutorum, altare ipſum circumdantium; denique ſic capite inclinatorum, vt ſi quis milites præſente rege videat. id quod facilè mihi ipſi perſuadeo,* (quod antè dixit) *vel ex tanto illo*

Lib.6. de Sacerdotio.

Sacri-

Sacrificio, quod tum peragitur, quando locus altari vicinus in honorem illius qui immolatur Angelorum choris plenus est.

17. Addit ex hoc Pontifex, *lumine praecedente* opus esse, Eucharistia cùm effertur. Etiam nunc seruatur in templis, in Supplicationibus, quod docēte in Actis Paullo seruatū legimus: *Vnâ Sabbati cùm cōuenissemus ad frangendū panem, Paullus disputabat cum eis profecturus in crastinum. protraxitq́ sermonem vsq; ad mediam noctem. Erant autem lampades copiosæ in cœnaculo, vbi eramus cōgregati.* Quorsum lumina? non tam ad pellendas tenebras, quàm ad reuerentiam fractionis panis Eucharistiæ; qui primâ, hoc est, Dominicâ die frequentissimè sumebatur. Act.20.7.

18. Porrò quandoquidem Christus dicit; *Vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ*: gratissimum esse Deo ter sanctam Eucharistiam elatam cum pietate sequi, vti Deum iure adorandum; sub vno id accipe argumento. Rudolfus Comes Habespurgensis pietate suam gentem ad sceptra regnaq́ue subuexit. *Venatum fortè, vt nobilitas solet, cum paucis in equo exiuerat. Pluuius dies erat, & via fractæ & sordentes: ecce occurrit Sacerdos venerabilem & mysticam hostiā, extremum solatium, ægro laturus: & occurrit pedes. Is aspectus pium pectus perculit nec sine indignatiuncula aliquâ equo desilit: &, Me vehi, te* Mat.24.28. Luc.17.37 I. Lipsius Monit. Polit.c.2. mon.3.

 qui

qui Seruatorem meum portas, pedibus incedere? indecorum vel impium sit: conscende, & equum hunc cape. Iussio, non preces erant: paret ille, & iste capite reuelato humilis sequitur, ad ipsas ædes ægri deducit, ab iis eodem habitu reducit. Iam domi & apud se Sacerdos erat: qui officio attonitus, & mente à Deo motâ, benè abeunti dixit, & simul Imperium ipsi posterísque prædixit... Res illa certa, & rata prædictio fuit, ac fidem etiamnunc ab euentis habet.

CAPVT XX.

De sodalitio Chordigerorum S. Francisci.

1. ANTIQVITVS approbatum morem Supplicationum Ecclesiasticarum, & in eis pios variosque ritus, ex ipsâ antiquitate diduxi: quos contra, si quis Iudæ Iscariotis genio
Mat. 26.9. liuidus insusurret; *Vt quid perditio hæc?* quorsum ista, quæ nusquam Christus seruanda præcepit? respondemus, multa fieri laudabiliter à piis, etiamsi non iussa, tamen grata Deo esse.

Dauid rex citra præceptum Dei, cogitabat ædificare domum Domino, non iussus sed sponte. Deo placuit eius pietas, & mercedem
2. Reg. 7. 11. prædicẽte prophetâ Nathan accepit; *Prædicit tibi Dominus, quòd domum faciat tibi Dominus.* Magdalena conuiuio se vltrò ingessit;
attulit

attulit alabastrum vnguenti, & stans retrò secus pedes Domini, lacrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Iniussa fecit hæc Christo, qui gratiam retulit. *Remittuntur ei peccata multa., quoniam dilexit multùm... Fides tua te saluam fecit, vade in pace.* Luc.7.37.

2. Christus Dominus iussit discipulis adducere asinam alligatam & pullum cum eâ: fecerunt hoc illi iussi, sed & non iussi *imposuerunt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in viâ. alij autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in viâ: turbæ autem quæ præcedebant, & quæ sequebantur, clamabant dicentes; Hosanna filio Dauid! Benedictus qui venit in nomine Domini! hosanna in altissimis!* Pharisæi (vt nostri Nouatores) dixerunt Christo; *Magister, increpa discipulos tuos:* quibus ipse ait; *Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.* Grata sibi censuit obsequia Christus, à populo sponte delata: in tantum, vt lapides asseruerit in illâ processione cantaturos, nisi canerent fideles. Et certè videmus nostro silentio lapides clamare. Audi Origenem; *Quando nos loquimur, lapides silent: quando nos tacemus, lapides clamant: potest enim Dominus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Quo tempore nos tacebimus? quando* Mat.21.2. Luc.19.39 Hom.37. in Lucam.

 refrixe-

refrixerit charitas multorum; quando illud, quod à Saluatore prædictũ est, fuerit impletum; Putas veniens Filius hominis inueniet fidem super terram? Propterea Domini misericordiam deprecemur, ne nobis tacentibus lapides clament: sed loquamur, & laudemus Deum, &c.

3. Hæc eò spectant, vti scias, complura ritè pieque exerceri à piis, quæ tamen Sacræ litteræ nobis facienda non præscribunt. In his funes, quibus nõ modò Fratres instituti D. Francisci, sed & Diuo Francisco deuoti cinguntur, publicè in Sodalitium funigerorũ abscribendi: tum etiam in supplicatione Traiectẽsi nostrâ (quam mox describam) processuri, Nobiles, Primores, ciues principales, & quotquot huic pietati animum applicuerunt. Non est rubori gerere funes adspectu pietatis: cũ sciamus cælestem Patrem, Filium suũ Dominum nostrum Iesum Christum funibus voluisse vinciri, vt nos vinculis peccatorum constricti,
Luc. 12. 35 solueremur; ac deinceps lumbis præcinctis lucernas ardentes habẽtes in manibus, obsequio Christi nos obligatos esse nouerimus. Nec vereor dicere; funes nostros, & Sodalitij funigerorum, tesseras esse, sicut & pleraque cœtuum aliorum symbola, Rosaria dico, & corrigias, & his similia, quibus meliores Christiani internoscuntur.

4. Priscis temporibus tessera hospitibus dabatur & amicis, quâ inter se noti, ab amicis acci-

accipiebantur hospitio: atque inde ius quoddam necessitudinis transibat ad posteros. In vestibus etiam figuræ quædam, Tesseræ dicebantur, à quibus vestes tesseratæ. Plinius de pictore Zeuxide; *Opes quoque tantas acquisiuit, vt in ostentatione earum, Olympiæ aureis litteris in palliorum tesseris intextum nomen suum ostentarit*. Erant apud Christianos initio Ecclesiæ huiuscemodi signa, quibus inter se noscebant. Tertullianus auctor vetustissimus, testis est, cuius hæc verba; *Communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis: quæ iura non alia ratio regit, quàm eiusdem Sacramenti vna traditio*. Inter symbola Catholicæ religionis *Contesserationem* recenset: *per quam hospitalitatis certum quoddam signum intelligit; quod qui ferret, vt Ecclesiæ Catholicæ legitimus filius, quocumque pergeret, à fidelibus æquè Catholicis honorificè recipiebatur hospitio. Quod quidem signum cùm adulterassent hæretici, à Catholicis noscitur sæpè mutatum, ac litteris commissum, quas Patres in Nicæno Concilio nominauere formatas*. Iulianus Imperator, desertor Christianæ religionis, *præcipuè zelatus dicitur notas litterarum Episcopalium, quibus solent alterutris scribentes commendare peregrinos, & vbi proficiscuntur, & à quibus veniunt, modis omnibus indicare, & solatia promereri; tamquam noti & amici sint, testimonio directi signaculi*; ita co-

Lib. 35. cap. 9.

De Præsc. cap. 20.

Baron. to. 1. Annal. An. Chri. 75.

Paul. Diac. lib. 11. hist. Miscel. Iuliano.

natus profligatâ religione Christianâ reducere paganismum.

5. Itaque iure Tesseras voco Sodalitij nostri funes, & huius ritus cinctum: quem si spectet impietas, grande ludibrium; si pietas, grande solatium, imò & mysterium: atque id astruam exemplis sacræ Scripturæ. Humilitatis est argumentum & pœnitentiæ, funibus cingi, pio nostro adspectu. *Benadad Syriæ rex* prœlio superatus ab Israëlitis, funibus & saccis veniam delicti consequutus, etiam gratiam victoris meruit. Suggessere fugientes serui

3. Reg. 20. 30. victo regi sanum consilium; *Ecce, audiuimus quòd reges domus Israel clementes sint: ponamus itaque saccos in lumbis nostris, & funiculos in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israel: forsitan saluabit animas nostras. Accinxerunt saccis lumbos suos, & posuerunt funiculos in capitibus suis, venerúntque ad regem Israel, & dixerunt ei; Seruus tuus Benadad dicit; Viuat, oro te, anima mea. Et ille ait; Si adhuc viuit, frater meus est*. Testis Iosephus Iu-

Lib. 8. Antiq. Iudaic. c. 8. dæus; *Induere saccos, & restibus capita redimire, priscus apud Syros supplicandi mos fuit.*

6. Hoc habitu pœnitentes veniam deprecantur offensæ: quia argumentum est animi humiliati. Cuius adspectu nonnumquam

Iob 12. 18. ipse Deus *baltheum Regum dissoluit, & præcingit fune renes eorum.* *In baltheo, regnantis

*Hieron. hoc loco. *gloria intelligitur: in fune, ignominia regno depositi;*

depositi; sicut Sedechiæ & Manassæ contigit Deo iubente; siue populo Iudæorum, qui per insidelitatem suam à Christi regno distinctus est. Sed & nunc renati in Christo reges, sunt omnes in adoptionem filiorum æterni regis vocati. Verè ab illâ honoris sublimitate meritò distinguuntur, quicumque ea quæ pœnitentiæ funibus digna sunt, perpetrarunt; sicut ait Propheta, pro Zonâ reste cingeris. Isaias Propheta aduersum filias Sion, ex ore Domini, quia nimius luxus erat vestium, prædixit in hæc verba; *Et erit pro suaui odore fœtor, & pro Zonâ funiculus, & pro crispante crine caluitium, & pro fasciâ pectorali cilicium.* Captis Hierosolymis ista euenere: nam in hodiernum diem Iudæi iugum ferunt captiuitatis, cui ceu vinculis perpetuò sunt innexi. Isa. 3. 23.

7. Est itaque humilitatis signum funibus cingi, vt conemur funibus peccatorum exsolui. *Et quidem in veritate lumbum accingit, qui secundùm Deū cingitur: cuiusmodi erat Petrus, quum manibus expassis accingeretur ad bellū pro Christo obeundum, ad exhibendum testimonium pro veritate, his qui ipsum prouocabant ad certamen vsque ad mortem. Sanctus etenim cingitur virtute: ait enim Scriptura; Deus qui circumcingit me virtute. Qui autem zonam hāc perdidit, vinculo cingitur suorum peccatorum; quòd singuli quique vinculis suorum peccatorum constringuntur: quorum symbolum illud erat flagel-* Basil. in 3. cap. Isa. Psal. 17. 33

lum è funiculis contextum; quo ex æde sacrâ expulsi sunt sancta prophanantes; Domino per hoc declarante, quia vnicuique flagella fiunt nexus & plicaturæ peccatorum, & suus quisque peccatorum funiculis se circumplectentibus flagellatur. Quisque nostrûm ingenuè fateatur oportet; *Funes peccatorum circumplexi sunt me.*

Psal.118. 61. Prou.5.22. Enimuerò, *iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum constringitur.* Porrò quia

Ind.20.9. nemo potest dicere; *Mundum est cor meum, purus sum à peccato:* sumuntur funes ex Ecclesiæ ritu, argumento pœnitentiæ & humilitatis, in Christi memoriam & D. Francisci; vt conemur in veram libertatem à peccatis asseri, vinculis peccatorum disruptis: ne tan-

Mat. 22. 13. dem *ligatis manibus & pedibus mittamur in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium.* Id certè continget illis, qui nunc erroris & impietatis tenebris interioribus immersi, pios Ecclesiæ ritus, quia non intelligunt, irrident.

8. Nec modò pœnitentiæ signum est hic cinctus, sed & solatium. Quotquot verè pœnitentes, confessi, sacraque communione corporis Christi dignati, consecrato ritè fune (chordam benedictam appellant) à Prælato instituti Diui Francisci cincti, & albo Fraternitatis funigerorum inscripti, sincerè quæ præscribuntur exercent, spe condonationum siue Indulgentiarum, quæ piis promittuntur:

citra

citra dubium hi sunt Ecclesiæ Romanæ veri filij, veri Christiani, imò & calidiores Catholici, quibus eiusmodi contesseratio curæ & cordi est, aliis vti frigidioribus non est. Tesseras Ecclesiæ & symbola tenent. Agnoscunt Romanam Ecclesiam, Apostolicam esse, vnicam Arcam Noë. quam qui in terris non habent matrem, nec in cælis Deum habebunt patrem. Agnoscunt etiam Romanum Pontificem, Vicarium Christi in terris, Petri successorem, cui à Christo concredita est cura pascendarum ouium. Credunt condonationibus Pontificum, quas Indulgentias vocamus; pios viuentes, vitaque defunctos à pœnarum reatibus exsolui posse. Credunt Sanctorum cum Christo regnantium interuentu viuos mortuosque iuuari. Credunt, tenent, reprobant, quidquid Ecclesia Catholica credendum, damnandumque censuerit. Integra fides meretur, vt *sancti adipiscantur repromissiones.* Heb. 11. 33.

9. Hæc fides, hæc pietas, & ad præscriptum Pontificis, exercitatio, licet non valdè operosa, sed facilis sit, tamen magnam peccatorum remissionem impetrare potest: tantam etiam, quæ ex mancipio diaboli & gehennæ, filium efficiat Dei, heredem gloriæ sempiternæ. Iure meritò vocamus Indulgentiam: quia pœnas temporarias in vitâ, siue post hanc vitam in purgatorio nobis luendas, non ad iustitiæ lan-

cem

cem exæquamus, sed facili labore redimimus. Filius prodigus ex illâ longinquâ regione ad indulgentissimum patrem rediens, culpam
Luc. 15. 21 confessus; *Pater peccaui in cælum, & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus*, hæc inquit; cùm sine morâ *dixit pater ad seruos suos: Citò proferte stolam primam, & induite illum; & date annulum in manum eius, & calceamēta in pedes eius, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur.* Quàm facilè veniam deprecatus in gratiam rediit? eumdem in modum hîc pro labore & exercitatione paruâ, magna multaque remittuntur pœnarum debita.

10. Viden' hîc funiculos Adæ, quibus ad se nos attrahit Deus, & vincula caritatis? ita
Oseæ 11. 4. promisit; *In funiculis Adam traham eos, in*
Rupert. Tuit. in- *vinculis caritatis*. Enimuerò *tunc in funiculis*
didem. *Adam traxit nos, vtpote factus filius Adam, siue filius hominis, qui funiculi sunt caritatis. In eo namque quòd factus est ex carne Adam filius hominis, miro modo nos sibi colligauit, & traxit ad se in funiculis caritatis*. Deinceps summâ beneuolentiâ semper aduersum nos fuit & humanitate: non duros labores subire coëgit, minima exigens, vt maxima reddat; vt cui misereri semper proprium sit & parcere. Quisquis igitur fune cingeris nobis contesseratus, hoc animo esto: & satage, ne vinculis implicęris carnis, mundi, diaboli: facilè isti funes

inii-

iniiciunt, quibus miseri peccatores constrin- Amb. Ser.
guntur. *Noli ad sæcularia mentem animúmque* 8. in il. Ps.
desigere: sed circumspice oculis animæ diligenter, 118. *Funes peccat. circ.*
quia * *pluit Dominus laqueos super peccatores;* * Psal. 10. 7
ne cadentes illigare te possint, quos poteris euitare, si legem Domini non obliuiscaris. Etenim etiam qui ligatus est: si sibi sit conscius libertatis, obliuisci libertatem suam non desinit, & caussam nonnumquam dicit è vinculis, eámque sibi legum præscripto defendit, ac iudicio frequenter absoluit. Ergo & tu si peccaueris, memor esto legis, memor esto Christi, qui te liberat dicens; Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates Isa. 43. 25.
*tuas, & memor non ero .... * Sequamur* * Ambros. indidem
ergo vincula Christi, fugiamus vincula venatorum: ne dum incidimus, dum ignoramus, laqueos eorum pes nostræ mentis incurrat, ne animæ nostræ ceruicem nexibus inseramus. paullò antè.

11. Huic fini Sodalitia ritè instituta, Confraternitates vocāt; approbat Ecclesia, etsi sint qui improbent: signa habent & symbola quibus agnoscuntur. Et vtiliter repeto verba Tertulliani suprà posita; *Communicatio pacis,* §. 4.
& appellatio fraternitatis: quæ iura regit eiusdem sacramenti vna traditio. Video communicationem pacis ab eruditis viris intelligi, veterem missionem ter sanctæ Eucharistiæ aduenientibus Christianis: nec mihi dubium, corporis Domini sumptionem accessisse, in tesseram

tesseram & symbolum vnitatis & communionis: ex quâ *appellatio fraternitatis*. Quia ab eodem patre renati Christiani, fratres sunt; & proinde omnium vna fraternitas, commune nomen ab initio omnium Christianorum: cuius auctor Tertullianus; *Fratres nos vocamus, fratres vestri sumus, iure naturæ matris vnius: etsi vos parum homines, quia mali fratres. At quanto digniùs fratres & dicuntur & habentur, qui vnum Patrem Deum agnouerunt, qui vnum Spiritum biberunt sanctitatis, qui de vno vtero ignorantiæ ad vnam lucem apparuerunt veritatis?* Porrò vna est Ecclesia Catholica; & id quidem constat: sunt tamen plures Ecclesiæ, velut membra illius corporis magni; vt *Ecclesia Ephesi, Smyrnæ, Pergami, Thyatiræ, Sardis, Philadelphiæ, Laodiciæ*, quas in Apocalypsi legimus. Nunc quoque variæ Ecclesiæ, Toletana, Mediolanensis, Coloniensis, pleræque aliæ. *Tot ac tantæ Ecclesiæ, vna est illa ab Apostolis prima, ex quâ omnes. Sic omnes prima, & omnes Apostolicæ, dum vnam omnes probant vnitatem*. Vna illa varia est, circumamicta varietate. Hoc sensu, totius Ecclesiæ vna est fraternitas, & multæ fraternitates.

[Apologet. c. 38.] [Cap. 2. & 3] [Tertul. De præscript. cap. 20.] [Psal. 44. 10]

12. Initio Ecclesiæ *multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna*; quoad potuere vnà habitarunt: sed crescente numero discipulorum, quo perfectiùs Apostolicæ vitæ sectarentur institutum, monachismum induxe-

[Act. 4. 32.]

duxerunt, ipsis etiam viuentibus Apostolis, cuius rei Dionysius Areopagita testis, monasticæ vitæ institutum scribit & exponit, ipse discipulus Apostolorum. *Apostoli statim vt Christus est morte affectus, officij memores, conuentus facere, prout in Actis patet, cœperunt: vbi orando, consulendo, agendo, rem Christianam propagandam, mirandum in modum curabant; non secùs atque illi, qui eorum operâ religionem amplexi sint, posteà fecere. Vnde vsus facilè ad posteros manasse videtur, vt prophani quoque homines cæperint Apostolorum more, diuini cultus caußâ, instituere societates, seu, vt ita dicam, fraternæ societatis collegia, illísque magistros dare, qui statutis diebus reliquos socios conuocarent ad cærimonias nonnullas concelebrandas.* Inde tot ordines, tot instituta piorum, quę in varias societates abierunt, quas Confraternitates appellant.

De Eccle- siast. Hie- rarch. c. 6. Polydor. Virgil. l. 7. de inuen- torib. c. 6.

13. Sanctus Antonius à Paduâ ex Ordine Fratrum Minorum, cùm ardentissimè concionaretur in Italiâ, maximè Pataui: *cæperunt tum primùm homines cateruatim sese verberando, & pia cantica deuotè depromendo, procedere. atque ea laudabilis consuetudo à tanto auctore profecta, deinceps suis est aucta incrementis: ita vt in omnibus ferè Italiæ locis accuratissimè, hodiéque obseruetur.* Sanctus Bouauentura eiusdem instituti S. R. E. Cardinalis, Doctor Ecclesiæ, Generalis totius Ordinis Minorum

Vitę S. Anton. c. 13. apud Sur. 13. Iun.

rum

Pet. Galesi. Prot. Apostol. vitæ c. 9.

rum Minister, *Romæ instituit præclaram societatem, quam Confraternitatem Confalonis vocant: cui certam orandi precandique normam præscripsit, ob venerationem beatissimæ Virginis Dei Genitricis.*

14. Et vt caput absoluam; initium Sodalitij funigerorum sumptum lego à B. Dominico. Is vt erat D. Francisci studiosissimus, propter virtutem & pietatem, quę veram immortalemque conciliat amicitiam, funem siue chordam eius, quâ cingebatur, postulauit: vix tandem, sed impetrauit B. Dominicus; atque eam semper *sub inferiori tunicâ gestauit*. Postero tempore Leo Papa X. concessit viris, feminis, gestantibus adspectu pietatis chordam S. Francisci, datam tamen ab aliquo Pręlato Ordinis fratrum Minorum, vt mereri possint Indulgētias Ordini Franciscano à Sede Apostolicâ clementer concessas. Ante memoriam hominū, collegas Sodalitij B. Mariæ, Bruxellæ, & Traiecti, Thenis etiam, in nostris monasteriis, funibus Frācíscanis de collo pendentibus, in Supplicationibus publicis, vt processisse feruntur, ita hodieque procedunt. Sixtus Papa V. Chordigerorum Archifraternitatem instituit, maximis Indulgentiis cohonestauit.

Acta Socior. B. Frāscisci. c. 42.

CA-

CAPVT XXI.

Celeberrimæ processionis conuentus Fratrum Minorum Mosæ-Traiectensis descriptio.

I. HÆC de Supplicationibus Ecclesiasticis, & ritibus antiquitus in eis vsurpatis, mihi præscribenda fuerunt: vt exemplis & documentis antiquitatis edocti, sciamus ad veterem morem Christianorum, processionem nostram agitari, maximâ religione & pietate in hunc modum.

Ipsâ die Paschalis festiuitatis Vesperæ cùm finiuntur, Fratres cum frequentissimo populo, prælatam crucem antiquo ritu Christianorum sequentes, procedunt ad imaginem Diuæ Virginis: cantant illud lætum & priscum Catholicorum Paschale Canticum, cælitus acceptum, *Regina cæli lætare*. atque ex sacello, eius honori & memoriæ consecrato, quod ad dextram templi est, efferũt, ad Ecclesiæ medium, vbi sublimis statuitur honoranda. Nullâ interpositâ morâ, incredibili pietate frequentationes incipiunt, preces & vota ciuium & aduenarum: sed maximè noctu, vt pij quique vitent oculos aliorum, ab occasu Solis vsque ad auroram diei sequentis. Nec facile dictu, quanta hominum multitudo ex agris, ex vicis, & vicinis vrbibus conueniat. Numerati aliquando, cùm id præsidiarij

K excu-

An.1608. excubitores in mandatis haberent, aduenisse supra sex millia virorum, præter mulieres & pueros. Curatores sacelli, Diuæ Virginis imaginum, quæ magnâ religione exiguntur, supra septemdecim millia petentibus distribuerunt, Anno salutis millesimo sexcentesimo septimo, iam tum à S. D. N. Paullo Papâ Quinto datis denuntiatisque plenariis Indulgentiis.

2. Iucundum spectaculum piis, videre pueros, adolescentes, virgines, matronas, viros corpora nuda tectos dútaxat laneis amiculis, siue lineis, nudis etiam pedibus D. Virginis imaginem adire, circumire, adorare; imò circum eam, & sub eâ flexis poplitibus, sæpiùs repere. Ex vtroque sexu passim sternuntur; osculis & lacrymis pauimenta rigantes, veniam irarum cælestium deprecantur; & vota ad Deum, interueniente Virgine Matre, prout sua quemque mala cogunt, vertunt. Plurimi Supplicationi viam antiquitus destinatam, non modò semel, sed multoties præeunt, faculas ardentes gestantes. Multi à capite vsque ad genua, ferreis armis nuda corpora tecti, etiam in genibus repentes, totum illud, & quidem non breue iter processionis conficiunt, & ferreas subinde graui pondere cathenas pedibus illigatas trahentes.

3. Dominicæ Resurrectionis secundâ feriâ, processioni nostræ decretâ, finitâ concione ad horam

horam nonam; toto Senatu atque Magiſtratu, cum vrbis primoribus conuenientibus ad monaſterium, ſummum ſacrum in Diuæ Virginis honorem celebratur, cùm ciues omnes & aduenæ, Deiparæ Matri obuiàm ruunt. Sub finem Sacrificij, chordis S. Franciſci primoribus quibuſque & nobilibus, diuoque Franciſco deuotis, diſtributis; atque ſingulis eam publicè ſuper veſtes ab humeris ad aduerſa latera geſtantibus, in formam teſſeræ: procedit peractis Myſteriis inſtituta Supplicatio, velut acies caſtrorũ ordinata. Quemadmodum in caſtris expeditiſſimorum militum variç ſunt cohortes & legiones, varia ſigna atque vexilla diuerſæ generis armaturæ, ſed tamen vni militant Principi: ita in iſtâ religioſiſſimâ proceſſione varia deuotio, ſed diuerſa ſchemata; vbique multa gratia, quia grata diuerſitas, ſed vna veraque pietas: quia Chriſto faciunt, quod eius Matri. *Debitæ venerationis ſumma ad Chriſtum reſpicit, ex cuius plenitudine roratum eſt deſuper, quòd Maria prædicatur gratiâ plena. Manifeſtum eſt indiuiduam eſſe Matris & Filij gloriam, & commune eſſe vtriuſque præconium, cuius definitio omnem ſuperat intellectum.* Enimuerò* *nulli hominum vmquam conceſſum eſt, tanti vti priuilegio muneris, vt vna perſona eſſet in Trinitate, quod de ſubſtantiâ ſuâ genuit, & eſſet Deus. Ideò quæſo ſileat inſipientia carnis, & celebretur*

Arnold. Carnot. de laudibus B. Mariæ tom. 1. Biblioth. Pa.

*Hildeph. Archiepiſ. Toletan. Ser. 3. De aſſumpt. B. Mariæ, tom. 9. Biblioth. Pat.

dignè cum laudibus festiuitas Matris Domini & Saluatoris nostri; tanto honore dignissima, quantum est veneranda ex gratiâ: quia eius honor & gloria, laus & gratiarum actio est Redemptoris.

Paullinus Natal. 3. Felicis mart.

Aurea nunc niueis ornantur limina velis:
Clara coronantur densis altaria lychnis:
Limina ceratis adolentur odora papyris:
Nocte diéque micant; sic nox splendorq; diei
Fulget: & ipsa dies, cælesti inlustris honore,
Plùs micat, innumeris lucẽ geminata lucernis.

4. Ceterùm quia Christi militibus fas non est procedere sine signis militiæ Christianæ: Crucem frater aliquis præfert, quam magna mox sequitur manus virorum, feminarum, puerorum. Nec vulgi more, sed ritu singulari Crucem sequuntur, quia crucem etiam tollũt. Omnes solis laneis aut lineis amicti, nudis pedibus varia lumina gestãtes, habitu publicè pœnitentium; summo silentio, calidas preces & lacrymas fundentes, totum Supplicationis circuitum conficiunt. Vibrat illud in illorum auribus; *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus*. Porrò, qui sequitur, quo fructu quæris? Christus edicit;

Matth. 10. 38.

Iuuenc. l. 3. Carm. Euang.

En si quis vestrûm vestigia nostra sequetur,
Abneget hic sese, corpusq; animamq; recusãs;
Atque crucem propriam comitatibus addere nostris
Gaudeat, amissam redimet cui gloria vitam.

5. Anno octauo supra millesimum sexcentesimum, mille eoque ampliùs hoc schemate processisse numerati sunt; inter quos non pauci viri, qui galeis ferreis, ne noscerentur, caput incluserant. Sed & matres complures secum vixdum apta gressibus cara pignora trahebant: nonnullæ infantulos & lactentes eodem pœnitentium schemate ad vbera circumferebant. Anus quoque grandæua, quotannis hoc ritu solita procedere, cùm ingrauescente morbo & ætate non posset; vt fidem suam liberaret, eâdem amiculorum formâ grabatulo circumlata est. Sub hoc vexillo ponè sequuntur, qui in Sodalitio flagellantium, sub curâ & directione sunt Collegij Societatis Iesu. Hi saccis operti, tectâ facie, pedibus nudis (quo ritu in cœnâ Domini processionem suam celebrant) magnâ pietate & pulchro exemplo Supplicationem nostram cohonestant, viri, adolescentes, pueri.

6. Altera crux sequitur Labari formâ, quo labor, vnà & merces prçmiumq; laboris indicatur, & muneratur. Sequũtur è vestigio omnes nostri fratres, in sacramẽta Christi iurati, cantantes Domino, magnis vocibus benedicẽtes Diuæ Virgini *benedictæ inter mulieres*. Mox sequuntur primarij ciues; deinde Sacelli Diuæ Virginis Curatores, tedigeri omnes ante sacram Diuæ Virginis imaginem, de quâ nunc agimus; quam lectissimæ probissimæque Vir- Luc. 1. 42.

 gines,

gines, quà it Supplicatio, humeris ſublatam religioſiſſimè ferunt.

7. Imaginem Diuæ Virginis cohors ſequitur armatorum, qui ſuſceptis votis, ſacramenta hæc Deiparæ Matri in ſingulos ſiue certos annos dixerunt. Recenſi anno octauo ſupra milleſimum ſexcenteſimum octoginta ſex, pænè omnes faculas geſtantes, corpora nuda (tectis tantummodò, quæ natura dictat velanda) ferreis armis induti, à capite vſque ad pedes. Capita ferreis galeis muniebantur; pectus & brachia ferreis thoracibus & brachialibus; crura & tibiæ, ipſi quoque pedes panopliâ militari, qualis eſſe ſolet equitum armatorum in acie pugnantium. tales ferè omnes. plerique dextro quoque pede cathenam magni trahunt ponderis, quò procedant laborioſiùs. Subligacula linea quæ naturam tegebant, fluentem largiter oſtendebant ſanguinem, ex morſu armorum. Nec facilè quis credet, quàm multis ſanguineis guttis via, quà proceſſio tendebat, ſpargeretur. Alij herbas, frōdes, flores oculis & odori iucundos, Chriſto iaciebant & eius Matri: iſti (quod habebant pretioſiſſimum) ſanguine ſuo viam purpurabant, quò peccata eluerent, & flammas igneſque gehennæ ſopirent.

8. Hos lectiſſimos milites, velut cohortem Prætoriam, Magiſtratus vrbis ſequitur: Prætores, quorum alter Præſulis Leodicenſis, alter

alter Ducis Brabantiæ: tum Consules & Senatores, & qui Vrbi ab officiis, tedigeri omnes ante Venerabile Sacramentum, quod maximâ profundissimaque reuerentiâ sub serico cælo gestatur. Claudunt agmen processionis, ciuitatis Gubernator, tota nobilitas, magna denique multitudo omnium sexus vtriusque ætatum & conditionum, ciuium & aduenarum. Et verò consummata Supplicatio non statim finem imponit deuotioni: toto sequente octiduo, diu noctuque frequentationes, visitationes, circuitus, quà præiuit processio, à plurimis iterantur.

9. Laudes, preces, vota singulorum hæc sunt; *Te iam nos, ô pura & immaculata, eadémque benedicta Virgo, magni Filij tui, vniuersorúmque Dei Mater inculpata, integra atque sanctissima, desperantium atque reorum spes, collaudamus: tibi vt gratiâ plenissimæ benedicimus, quæ Christum genuisti Deum & hominem: omnes tibi procidimus, omnes te inuocamus, & auxilium tuum imploramus. Eripe nos, ô Virgo sancta atque intemerata, à quacumque necessitate ingruente, & à cunctis tentationibus diaboli. Nostra conciliatrix & ADVOCATA in horâ mortis atque iudicij esto: nósque à futuro inextinguibili igne, & tenebris exterioribus libera, & Filij tui gloriâ dignare, ô Virgo & Mater dulcissima*

B. Ephrem in Threnis B. Mariæ.

cissima ac clementissima! Tu siquidem unica, apud Deum Christianorum, spes nostra es securissima & sanctissima; cui gloria & honor, decus atque imperiũ in sempiterna sæcula sæculorum.

*Bern. Ser. 2. De aduẽt. Dom.

* *Per te accessum habeamus ad Filium, ô benedicta inuentrix gratiæ, genitrix vitæ, mater salutis: vt per te nos suscipiat, qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpam nostræ corruptionis: & humilitas Deo grata nostræ veniam impetret vanitati. copiosa charitas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum; & fecunditas gloriosa fecunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra!* MEDIATRIX *nostra!* ADVOCATA *nostra! tuo Filio nos commenda, tuo Filio nos præsenta. Fac ô benedicta, per gratiam quam inuenisti, per prærogatiuam quam meruisti, per misericordiam quam peperisti: vt qui te mediante fieri dignatus est particeps infirmitatis & miseriæ nostræ, te quoque intercedente, participes faciat nos gloriæ & beatitudinis suæ.*

Tu verò, quo fructu hæc talia fiant, rogas? Nimirum, quem bonus Deus honori & meritis suæ sacratissimæ Matris, stupendis in prodigiis & miraculis, cùm ante hominum memoriam, tum etiam nostro æuo declarauit, & cottidie declarat: quæ nunc ex ordine perscribere pergo; si priùs ostendero, quando Diua nostra cœperit miraculis illustrari.

CAPVT XXII.

Quando cœperint à Diuâ Traiectensi miracula coruscare.

1. AMVLTIS magnisq; miraculis, in famâ & cultu vicinis vrbibus & pagis, *Diuæ Virginis Traiectensis* imago est: quòd ad illam, & ab illâ variorum morborum & incommodorum certissima medicina fuerit, & etiam nunc sit. Plurimi qui opem popoſcerunt, impetrarunt. Plurima miracula patrata, ſed non obſeruata, nec conſignata comperio. Viri grandæui publicè conteſtati ſunt, ante hominum memoriam ad imaginem hanc ſtupenda miracula frequentata: id quod ex epitaphio, atque illi inſcriptâ oratione F. Nicolai Harlaer, cuius ſuprà mentionem fecimus, colligere poſſumus. Cap. 4. 5. 2.

Sed priuſquàm ad ea perſcribenda venio, præſcriptum volumus, *Deum eſſe, qui facit mirabilia ſolus*. Sed tamen *per Mariam adeſt ægrotantibus medicus: in tenebris conſidentibus illuxit iuſtitiæ Sol; tempeſtate iactatis factus anchora portúſque tutiſſimus; Deo inuiſis & inimicis reconciliatio; captiuis redemptio; in bello verſantibus munitiſſimum propugnaculum, ille nimirum qui eſt pax noſtra*. Et tibi, quicumque pius es, adfirmo, *non dubium eſſe, illam quæ meruit pro liberandis ferre pretium, poſſe impartiri*

Pſ. 71. 18.

Chryſoſt. Orat. in S. Mariæ Annunt. apud Sur. 25. Martij.

Hier. to. 9. epiſt. 1.

partiri suffragium liberatis. Nam certissimè constat apud omnes, nisi impij sint & imperiti; *Diuinum spiritum in creaturâ esse per essentiam & potentiam, cui nihil impossibile est & miraculosum; qui ad honorem Sanctorum suorum miracula operatur.*

Cæsarius Heisterb. l. 7. Illust. mira. c. 46.

Aug. 10. de Ciuit. Dei. c. 12.

2. *Porrò autem quaecumque miracula, siue per Angelos, siue quocumque modo, ita diuinitus fiunt, vt Dei vnius, in quo solo beata vita est, cultum religionémque commendent: ea verè ab eis, vel per eos, qui nos secundùm veritatem pietatémque diligunt, fieri, ipso Deo in illis operante, credendum est. Neque enim audiendi sunt, qui Deum inuisibilem visibilia miracula operari negant: cùm ipse etiam secundùm ipsos fecerit mundum, quem certè visibilem negare non possunt. Quidquid igitur mirabile fit in hoc mundo, profectò minus est quàm totus hic mundus; id est, cælum & terra, & omnia quæ in eis sunt, quæ certè Deus fecit. Sicut autem ipse qui fecit; ita modus quo fecit, occultus est & incomprehensibilis homini. Quamuis igitur miracula visibilium naturarum videndi assiduitate viluerint: tamen cùm ea sapienter intuemur, inusitatissimis rarissimísque maiora sunt. Nam & omni miraculo quod fit per hominem, maius miraculum est homo. Quapropter Deus qui fecit visibilia cælum & terram, non dedignatur facere visibilia miracula in cælo vel in terrâ, quibus ad se inuisibilem colendum excitet animam,*

adhuc

adhuc visibilibus deditam. Vbi verò & quando faciat: incommutabile consilium penes ipsum est; in cuius dispositione iam tempora facta sunt, quæcumque futura sunt. Nam temporalia mouens, temporaliter non mouetur. nec aliter nouit facienda quàm facta. nec aliter inuocantes exaudit, quàm inuocaturos videt. Nam & cùm exaudiunt Angeli: ipse in eis exaudit, tamquam in vero nec manufacto templo suo, sicut in omnibus Sanctis suis; eiúsque temporaliter fiunt iussa, æternâ eius lege conspectâ.

3. Quoties igitur audis, siue vides per Deiparam Virginem miracula celebrari, siue per Angelos, siue per Sanctos: crede à Deo fieri, eorum asserendo honori. Atque ille *cùm auctor sit naturarum omnium, dicimus, ... hanc esse voluntatem omnipotentis Dei; qui certè non ob aliud vocatur omnipotens, nisi, quoniam quidquid vult potest, qui potuit creare tam multa.* Id. 21 de Ciu. Dei. c. 7.

4. Quàm puerile ludicrum misellorum dicentium, Apostolis quidem datum patrare miracula ex Christi promisso; non autem aliis: quando Christus apertè sit pollicitus; *Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.* An soli Apostoli in Christum crediderunt? Si alij eorum prædicatione quoque crediderunt: cur itidem miracula non fecerint, cur nunc etiam non fiant? Nam & de illis Ioã. 14. 12.

Chri-

Ind.17.20 Christus loquutus est; *Non pro Apostolis rogo tantùm, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me.* Et rursus Christus iam
Mar. 16. ascensurus in cælum; *Signa eos qui crediderint*
17. *hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eiicient. Linguis loquentur nouis. Serpētes tollent. Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & benè habebūt.*
M.Marul. lib.2.exēp. c.11. *Facessant igitur à nobis in vestimentis ouium lupi rapaces, Dominico semper insidiantes gregi. Recedant spinæ & tribuli, de quibus nec ficus nec vua colligi possunt. Procul absit hæreticæ insaniæ fermentum: ne purissima Orthodoxæ*
Mat.8.20. *fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium foueæ & volucrum nidi, in quibus Christus non habet vbi reclinet caput suum. Quos & Apostolus cauendos rursum præcipit, dicens;*
Rom.16. *Obseruetis*
17. *eos, qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis.*

CAPVT XXIII.

In miracula Diuæ Virginis seriò inquisitum: diligenter ea in publico consessu examinata: quorum vnum atque alterum Anno salutis Christianæ ∞. IↃC. VIII. *patratum, enarratur.*

1. PANGO nunc, quæ potui reperire, Miracula à Diuâ Virgine Mosæ-Traiectensi facta:

facta: quæ generis eiusdem sunt, in singula capita distribuens. *Ego testem Deum inuoco in animam meam*, me nihil nisi ex fide conscripsisse, nihil sumpsisse de vano aut falso. Quare securus, meæ subnixus testimonio conscientiæ, appello & prouoco ad terribile Christi omnium Iudicis tribunal, quotquot his fidem derogauerint, quotquot vt falsa reiecerint, reprobauerint vt commenta. Enimuerò non satis habui ipsemet in ea diligenter ac seriò inquisiuisse; viros, feminas, pueros, quibus varia sanationum beneficia contigerunt, vidisse coràm & audisse: Senatores & publicos Notarios adhibui, qui visa, ac relata, testibus etiam firmata consignarent. Quinetiam aduocati fuere ad publicum consessum Reuerendi Domini, Gulielmus Fexhius S. Theologię Licentiatus, Gulielmus Bemmelius, Adamus Brokartius, Godefridus Meydalius, Venerabilis Capituli S. Seruatij spectatissimi Canonici. atque cum his Andreas Gentius, Gulielmus Sucquettius, Nicolaus Beckmannus, insignis Collegij B. Mariæ item Canonici. Et verò, vt ex animis penitus tollatur omnis suspicio, cui numquam argumentatio deest; me postulante ab amplissimo Magistratu Traiectensi designati fuere Clarissimi Viri, qui examinationi vnà cum prædictis interessent, Andreas Eyckius, Laurentius Groteclasius, ambo tunc Exconsules, & Vr-

2. Cor. 1. 23.

& Vrbis Senatores, nunc II. Consules; Gerardus Driesius, Lambertus Vrientzius, item Senatores noti probatissimique. Hos habui assessores, hi publicè mecum in miracula inquisiuerunt; relata, deposita examinauerunt. ipsos qui senserunt beneficia, testes quoque non secundæ notæ, non etiam domesticos, sed nemini obnoxios, quæ deponebant, viderunt sacrâ affirmatione siue religioso iuramento adstruxisse.

Itaque publicè testata & iurata scripsimus, tam procul à falso, quàm aduersarij derogatores à bonâ mente. Protestari igitur desino, & incipiam memorare: priùs quæ in vrbe Mosæ-Traiectensi, deinde quæ alibi accepimus euenisse. Sed ante omnia vnum atque alterum factum hoc ipso anno salutis humanæ, 1608. quo hæc scripsimus.

Anno ∞. IↃC. VIII. VI. Kal. Iun.

Puer gibbosus & claudicans correctus.

2. Catharina Gulielmi Nypels ciuis Mosæ-Traiectensis vxor, publicè in prædicto consessu confessa est, filiolum se habere Matthiam bimulum, gibbosum fuisse natum, atque in tantum debilibus pedibus, numquam vt in pedes stare potuerit. Anxia mater votum concepit in *Diuam Virginem* pro cari pignoris incolumitate: triennio vt in Supplicatione *Diuæ Virgini* decretâ alterâ Dominicæ Resurrectionis die, nudis pedibus, solis amicta laneis, filiolum suum circumferret. Et quidem ipsa solem-

ſolemnis proceſſionis die, tali ſchemate tertiùm viam Supplicationi deſtinatam obiuit: cùm matris iuſſu ancilla puerũ tertiùm quoque circumgeſtaret itidem nudipes, amicta ſoliis laneis. Intra biduum puer ex integro reſtitutus, rectè inambulauit, gibbo paullatim ſubſidente.

Puellæ pes detortus reſtitutus.

3. Ida Smidts vicina noſtro monaſterio Moſæ-Traiectenſi coram nobis publicè teſtata eſt, ſe habere filiolam Elizabetham necdum bimulam, anno natam 1606. die ſacrâ Simoni & Iudæ, pedúſculo ſiniſtro introrſum adeò detorto, vt in talos vix niti potuerit. In die ſolemnis Supplicationis ſuprà memoratæ, detulit mater filiolam ad templum noſtrum, accenſam candelam manu geſtantem. Quam cùm in ſacello *Diuæ Virginis* ſtitiſſet: ter geſtauit circum eius altare, & ter circum imaginem eius in medio templi poſitam. puella mox in pedes recta ſtare cœpit: & à matre manu ducta, pedes domum rediit, indies magis ac magis firmior. Anno ∞. IↃC. VIII. VII. Kal. Iun.

CAPVT XXIV.

Immerſus dolio ab aquis & morte ſeruatus.

1. ANNO milleſimo ſexcenteſimo quarto F. Petrus Boels Louanij natus, Inſtituti noſtri laicus profeſſus, Traiecti habitabat, cœ- Anno ∞. IↃC. IIII. IIII Nonas Ian.

nobij

nobij noſtri diſpenſator. Cùm poſtridie Circumciſionis Domini pro more Fratres per vrbem carnes mendicaſſent; poſtquam ille pro ratione muneris omnia compoſuiſſet, ſerò templum ingreſſus, ante ſomnum ſe Deo priſco more commendauit. Tunc culinam repetens, quà ei ad cellulam aſcenſus; ventis flantibus fortè extinctâ lucernâ, incidit capite deorſum in dolium, quod iuxta ianuam culinæ in terrâ defoſſum, ciſternæ inſtar, aquam excipiebat pluuialem. id porrò dolium ad circiter amas quinque capiebat, tunc aquâ ſemiplenū. Non poterat ſe ſic immerſus aquę erigere, & inuerſus; nec emergere anguſto dolio. Moriendum erat. Quamobrem, cùm verbis non poſſet, corde & affectu inuocatâ *Diuâ Traiectenſi*, nullâ morâ interpoſitâ, corpore medio ſe comprehendi ſentiens, in pedes reſtitutus eſt, & à certâ morte liberatus, ope Virginis & Matris in æternum benedictæ.

CAPVT XXV.

Plurimis vulneribus letalibus ſaucius mirificè curatus.

An. ∞.IↃ.LXXXVII. IIII. Nō. Sept. I. ALFONSVS Perrea Luſitanus, eques aliquando, nunc præſidiarius ſub ſignis nobilis viri Antonij Grenet, domini de VVerp

VVerp Gubernatoris Traiectensis; non semel Senatoribus vrbis iureiurando adfirmauit; anno Christi millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, secundâ die Septembris, se, petente dominâ Abbatissâ Hochtij (quod cœnobium est nobilium virginum Instituti Cistерciensis) Traiecto equitasse Petersheimium, arcem veterem ac nobilem in viciniâ; vti nonnullæ controuersiæ, quas Antistita illa cum villico habebat, transigerētur. Manè ad horam circiter octauam, cùm solus ad pontem Hochtij adequitaret: vidit è latebris armatos equites in se incurrere, & inclamare vt se dederet. Sed Alfonsus equo suo fretus, fugam capit; & mox illorum coronâ cinctus capitur. Capto quispiam crumenam deripit, cum Rosario; cui ærea formula illigata erat, Diuæ Virginis referens impressam imaginem. De reculis aliis ille non tam anxius fuit, quàm de Rosario, quod vnicè sibi petebat reddi, licet frustrà, impio illo pietatem aduersus Deiparam Virginem irridente. Ceterùm Alfonsus ab equitibus illis abducitur: qui eum, cùm militem esse cognouissent, à quo spes esset exigui lytri; dixit aliquis, liberè vt aufugeret. Quo subnixus, ad molam peleariam Petersheimij, equo suo delapsus fugam arripuit in siluam Petersheimiam. Mox duo ex illis Alfonsum ex fugâ retrahunt: cùm alter eum veruto transfigit in dextro

L latere;

latere; & conſcendere equum iuſſit. Abducitur Alfonſus ad pagum Helchteram, propè ab opidulo cui Peræ nomen: cùm ita vulneratus, ſanguine fluente valdè debilitaretur. Helchteram cùm veniſſet, vulnus comperit adeò ſanguine manaſſe, vt ipſemet, & qui eum ceperant, de eius deſperarent vitâ. Quamobrem eis ſubiit conſilium, in vicinum puteum deiicere: quod ruſtico itidem capto imperauerunt, ſed detrectanti, militum timore regiorum; ne aliquando à ſe, à filiis repoſcerent vindictam, cùm reſciſſent. Porrò cùm ſe illi Helchterę & equos refeciſſent, infirmus Alfonſus in equum ſubleuatus, illos abeuntes comitatur: & paullò pòſt, illi turrim opiduli Peræ demonſtrantes, illuc, vulnus curandi gratiâ, mittendum aiebant. Et abibant iſti: ſed Alfonſus equo depoſitus, pedes it, comitatus tribus illorum equitibus. Ab his ducitur non rectà Peram, ſed aliâ ad ſiniſtram: vbi vnus eorum dexterum Alfonſi brachium pugione traiecit, alter item pugione collum, vt Alfonſus pronus in terram caderet, *Diuam Virginem Mariam* (de Sant Franciſco) Hiſpanicè ad auxilium inuocans; ne ſine peccatorum expiatione moreretur. Illi porrò ſannantes; Sanctam Mariam, & S. Franciſcum inclama: te ſcilicet iuuabunt. cùm pariter illi tres plura in dorſo Alfonſi vulnera infligerent. Sed neque his exſatiati ſanguinarij, reuol-

reuoluunt Alfonſum, atque multoties in ſupinum ſicas ſuas adegerũt: priùs in labrum, deinde in collum; ita vt à ſiniſtrâ in dextram ſub maxillâ pugio penetrauerit: cicatrices etiamnum cùm videremus teſtantur. Quintum vulnus inflixere ſupra dextram mammulam, ita patulum, vt ex eo ſpiraretur anima. Denique cæſim punctim feraliter miſerum Alfonſum cædentes, quinquaginta ei vulnera inflixerunt. At ille cùm ſic ſauciaretur, non ceſſauit Diuæ Virginis, non verbis ſed adfectu, vt anteà, opem implorare, ne non confeſſus mortem obiret. Illi, Sinamus hunc ſceleſtum, inquiunt: ſat habet ad mortem vulnera. ligulas eius diſcindunt, calceos, caligas, braccas, thoracem exuunt, derelinquentes pro mortuo. Et verò Alfonſus ita mactatus fuit, vt vulnerum nihil ſentiret. Poſtquam ſe recepiſſet, ſe tam grauiter ſauciatum ſentiens; quà potuit repere, abdidit ſe ſub geniſtis aduerſus ventos & frigus, inceſſanter Diuam Virginem inuocans: à quâ deſertus non fuit, etſi deſtitutus omni humano auxilio. Enimuerò illic ei viſa eſt, Filiolum ſuum ſiniſtrâ baiulans, amicta tunicâ cæruleâ cinctaque. Vnà etiam Alfonſus vidit B. Seruatium, Diuæ Virgini aſtantem ſiniſtrâ, mitratum, ornatumque caſulâ mixti coloris lutei & viridis, pedum dextrâ tenentem: quorum adſpectu mirificè confirmatus, opem

 illo-

illorum vnicè implorauit. Ceterùm illis diſparentibus, præ vt antè valentior, ſurrexit; atque ad vicinam domùm ſe conferens, neminem reperit. Scamno inſidens fortè vidit faſciam puerilem, quâ caput & colli vulnera alligauit: & de ſcamno ſe demittens, ita ſedit in terrâ, ſcamno innitens. paullò pòſt mulier aduenit, prolem gerens brachio, atque compellans in hæc verba: O te infelicem! adhuc viuis? bono eſto animo: Deus tibi aderit. Superuenere duo ruſtici, quærentes vt valeret: quibus ille, cùm vix loqui poſſet, manu indicauit læuâ, propiùs vt accederent, atque ab eis petens aduocari Paſtorem, cui peccata confiteretur. Illi Paſtorem hoſtium timore profugiſſe, inquiunt, Haſletum. Ad veſperum redeuntibus hoſtibus, cùm ad arma conclamaretur, in horreum aliquod ducentes Alfonſum, ſuper ſtramina repoſuerunt. Poſt horam ferè puella aduenit, quæ illi adgeniculans, quærebat, quinam valeret; & quà poterat Alfonſum ſolabatur. Ille totus exſuccus & exſanguis, ſitim indicabat ſuam. Puella mox attulit ſcutulam aquâ plenam: atque illi rurſus adgeniculans potum obtulit, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Et cùm Alfonſus non peteret ampliùs: puella ter eum viuificæ crucis ſigno muniens, abiit; prorſus ignota vnde veniſſet, quò abiiſſet. Horâ circiter octauâ veſperè redierunt prædicti

dicti rustici, inter quos iam conuenerat, destinare Alfonsum, vti rogauerat, ad Pastorem, & ad chirurgum. Cuius ergô, conduxere pauperculam, quæ carro impositum Alfonsum (ipsi enim militum timore nō audebant) Peram aduheheret: & nutu diuino, medio itinere, obuium habuere chirurgum Perēsem, qui iam quatuor aut quinque menses Perâ abfuerat, moratus Hasleti. Is intellexit ex pauperculâ Alfonsi vectrice, eum tam immaniter ab equitibus Gertrudebergensibus sauciatum. Ad horam noctis decimam Peram venerunt: vbi in domo Prætoris Alfonsus lectulo imponitur: quò Pastor mox aduocatus ante alia confessionem eius excepit. Tunc chirurgus singula tentans & inspiciens vulnera, comperit quatuordecim aut quindecim fuisse letalia. Quare de salute Alfonsi desperans, ea leui manu alligauit: quòd in sequentem diem existimaret non posse viuere. Atqui Alfonsus, fauente Deo, interuentu Diuæ Virginis, sanctorum Seruatij & Francisci, quorum opem iugiter implorauerat, non modò superuixit alterâ luce, verùm etiam sacram Eucharistiam sumpsit; ille quidem ad mortem pro viatico, quod tamen fuit saluberrimum medicamentum animi & corporis. nam haud multò pôst Alfonsus curatis vulneribus integram valetudinem consecutus est. Vidimus Alfonsum hodieque Mosæ-

 Traiecti

Traiecti militem; vulnerum cicatrices curiosè inſpeximus; interulam quoque ſigna vulnerum referentem, æternæ memoriæ conſeruamus. Denique publica inſtrumenta D. Paſtoris Ioachimi, item Senatus Perenſis, legimus: vt ſcripſi, ſic rem ſe habere, litteris exſignatis atteſtantur.

Caſ. Heiſterb. lib 7. illuſt. Mirac. c. 10. Viden' tu beniuole Lector, *quàm mirificè iuſtos ſibi ſeruientes ſancta Dei Genitrix Virgo Maria conſoletur?*

CAPVT XXVI.

Cæca puella viſum recepit.

Anno ∞. ɔɔc. I. 1. GVLIELMO Donder & Elizabethæ de Borre coniugibus Traiectenſibus Ioanna filia vndecennis fuit, cũ oculis repentè capta, prorſus cæca fuit ampliùs ſex menſes. Parentes, quidquid à Medicis adhiberi potuit, fruſtrà tentarunt. Porrò Ioanna parentibus inquit; Vtinam Paſcha Domini ſit! & liceat in illâ Supplicatione apud Franciſcanos vnà circumire! ita ſe ſperabat liberatam iri. Alterâ Reſurrectionis Dominicæ die, mater & filia nudipedes amictæ ſolis lineis, ante *Diuæ Virginis* ſacram Imaginem cum ceteris proceſſerunt. Rurſus templum ingreſſæ ſunt: atque cùm ſacra imago templo inferretur, ſubitò ad matrem ſuam filia; En video Diuæ Virginis ima-

imaginem. Illæ verò,& quotquot aderant demirantes,& gaudentes, Christo Dei filio, omnium bonorum fonti, atque Deiparæ Virgini, grates dixerunt & laudes. Ioanna nunc Traiecti annum agit ætatis decimum nonum.

CAPVT XXVII.

Gibberus regibberus puer, & claudus, complanatus, restitutus.

1. ANTONIVS CL. V. Tossani VValteri, Exconsulis Mosæ-Traiectensis filius, An. ∞.Iↄ. XCIIII. dorso gibbero, regibbero etiã pectore; insuper incuruis adeò crusculis & tortuosis natus est, vt in fulcra niti debuerit, adusque ætatis sextũ circiter annũ. A fratribus, à vernulis puerorum pro more fatigabatur: pumilium ridebant & nanum, quia paruulus; claudũ exprobrabant, quòd pedibus impotens, ingredi non poterat. Et, Quisnam tu? erige te in pedes: gradere vti nos, & te, nec aliter, pro fratre nostro habebimus. Huiusmodi sannis afficiebatur quotidie misellus. Tandem animosè respondit Antonius; Ego vobis similis incedam erectus, si priùs *Diuam Virginem in templo Fratrum Minorum salutauero*. Quod parentes cùm existimarent à puero dictum instinctu diuino: festâ die Sanctorum Innocentum, anni nonagesimi tertij supra millesimum quingentesimum,

ſimum, filium deferunt ad templum Franciſcanorum: ad aram Diuæ Virginis in ipſo Sacrificio Antonius, parentes, familiares accenſum cereum offerunt: ſed Antonius vti gibboſus & claudus venerat, talis domum reuenit. Ibi rurſus illi Antonium irridere; Quin tu inambulas? an non iam *Diuam Virginem* inuiſiſti? Quibus ille; Propediem in Paſchate à pedibus conualebo. Totâ interim Quadrageſimâ puer ſannis excipiebatur & dicteriis. Frater eius germanus, parenti ſuo cognominis, Toſſanus, iam inſtitutum Prędicatorum profeſſus, egregius Concionator; Sabbato ſancto re peractâ diuinâ, è templo ſub meridiem rediens domum, rurſus laceſſit Antonium; Quin tu graderis? iam Paſcha adeſt: an tãdem aliquando ſolus, pigmæe, incedes? Cui Antonius; Quin audeam? inquit. & auſus, fulcris ſepoſitis, iuit ſolus ex vno culinæ latere in aduerſum. Tum clamore & admiratione ſubortâ, parentes accurrunt: qui factum cognoſcentes, Deũ mirabilem in Deiparâ Mariâ dilaudauerunt. Mox iterùm puer Antonius ex aduerſum cucurrit ad patrem: atque ex eo tẽpore ſemper ſine fulcris inambulauit. Gibbi, quibus pectore dorſoque deformis erat, complanati: crura citra medici & chirurgi curam reſtituta. Filio Antonio perſanato, parentes grati aduerſus Deum, & Diuam Virginem, cùm iteratò Sacrum in eius ſacello peragi curauiſſent, eius

fulcra

fulcra deorſum ferro munita conſecrauerunt æternitati; quæ hodieque tanti beneficij miraculo teſtimonium perhibent.

CAPVT XXVIII.

Claudi in greſſum erecti.

1. ÆGIDIVS Anſea nauem exercens vectoriam Traiectum, Leodicum, vltròcitroq; ſanctè teſtatus eſt, filium ſuum Simonem Anſea claudum natum vtroq; pede; adeoq; ad ſextum ætatis annũ, non niſi fulcris nitentem ire potuiſſe. Mater concepit votum pro filio, vt ter in ſacello *Diuæ Virginis* apud Minores Traiectenſes ad illius aram pro eius ſalute ſacrificaretur: tertio die cùm tertium Sacrum fieret, ſubitò præter naturam Simon claudit ate perſanatâ, in pedes ſubſtitit, fulcra ibidem memoriæ beneficij atque miraculi dereliquit. Mater gratitudinis ergô filium B. Mariæ obſtrinxit, quotannis in Supplicatione, ſtatâ alterâ die Paſchatis, ardentem cereum circumgeſtare. Fecit Simon iam firmus & erectus, annum nunc habens vitæ quartum & vigeſimum, quoad potuit liber ipſe, & nemini obnoxius. Militat nunc ſub ſignis Illuſtris & Generoſi D. Baronis Grobendonckij Siluæducis Gubernatoris. An. ∞.IƆ. XC.

2. Vir nobilis VValterus Hoenſbroeckius, An. ∞.IƆ. XCVIII.

Guelæ,&c. Dominus, Præfectus Valkenburgius, habitabat Vici, (quod opidulum pons Traiecto iungit) cùm eius filia Margareta, ad annum vsque vndecimum, adeò dissolutis cruribus esset loripes, vt in modum lori & fasciæ pedes de coxendice dependere viderentur. Mense Decembri, Catharina Hemkens cùm in ædibus eius lintea lauisset, pietate mota, siue misericordiâ, Margaretam deportauit ad imaginem *Diuæ Virginis Fratrum Minorum* Ibi tum fusis precibus, Margareta vires accepit, domum parentis pedes repetiit. Viuit hodieque Margareta, in virginum monasterio Zinnich prope Aquas-granum religionem professa. Viuit etiam pater, & Catharina ancillula, publicè miraculo adstipulata.

An. ∞.IↃ. XCVIII. 3. Elizabetha van Hagen Iacobi Carkens vxor, Traiectensis, ex filio Theodoro nepotem habuit Petrum Carkens, quadriennem, prorsus vtroque pede claudum: nisi fulcris vteretur, sine vllo erat incessu. Ida mater Petri vouit pro illius restitutione, continuis nouenis Dominicis eum in *Diuæ Virginis* sacello præsentare, atque ad eius altare singulis quibusque Dominicis sacrificia per Sacerdotes offerre. Postremâ Dominicâ, mater cum filio sub sacro, ad Virginis religiosè aram precabatur: & Petrus firmus pedibus surgẽs, positis fulcris ad matrem accurrit, omni pedũ vitio profligato; nunc

to;nunc rectè valens,vitæ habet circiter decimum annum.

4. Damianus Praeſſen, Maria Boermans, coniuges Traiectenſes,filiolam habuerūt Annam, ætatis anni vnius,ſex menſium,vtroque peduſculo ita claudam, vt non ſine fulcris poſſet ire aut ſtare. Cùm omnem operam perdidiſſet Chirurgus; parentes ad *Diuam Virginem* vota fecere pro remedio: ſtiterunt filiolam Dei matris imagini feriâ ſecundâ Paſchæ, quâ celebratur Supplicatio. Pro filiæ integritate, cùm tertiò rem diuinam Sacerdotes operati fuiſſent, preceſque fuſæ: viſa eſt repentè in ipſo Dei matris ſacello conualuiſſe: ita vt ibidem fulcra derelinquens, paullò pòſt ex integro reſtituta ſit. An. ∞. IↃC.

5. Philippus Kopis, eius vxor Catharina, ambo ciues Traiectenſes,filium habent Matthiam: qui anniculus totus claudus factus eſt. Tibiæ in formam decuſſatæ crucis complicabantur: nō ire,ſed repere tantùm potuit;atque ſic toto perſeuerauit triennio. Sed etiam tandem caput pueri adeò intumuit, vt duplo videretur maius, toto quoque tumente corpore, pueri mors in oculis parentum erat. Matthias circa feſtum Paſchale matrem inclamat; Ad fratres Minores me deferte. Sed illa cùm negligeret, ille rurſus clamare, & importunè poſtulare non deſiit, donec eò deportaretur. Mater tulit ad *Diuæ Virginis imaginem*; Anno ∞. IↃC.I.

ginem; ante quam cùm precata fuisset, domum voluit repetere: sed puer renitens diutiùs voluit hærere. Iteratò mater pro incolumitate prolis effusis precibus, domum filium reportauit: postridie tumor filij prorsus fuit profligatus. Læta nimis atq; grata mater, alterâ Dominicæ resurrectionis die, quod conceperat, nudipes, & laneis dumtaxat amicta, ante Diuæ Virginis imaginem processit. Vigesimo pòst die, sic crura comparata fuere, vt hactenus recte inambulauerit.

Anno ∞. IↃC. I. 6. Francisci Smidtsij vxor in Libbeeck, propè à Traiecto, filiam habuit ætatis anno vno & sexto mense, cruribus adeò diuaricatis, & tam miserè à se distortis, vt frangi viderentur, cùm ambulare conaretur. hoc vitio toto ferè anno laborauit. Vouit mater pro sospitate filiæ, alterâ Paschatis feriâ, filiolam circumferendam in Supplicatione, *Diuæ Virginis* honori decretâ, apud Fratres Minores. fecit: & ex illâ horâ filiola cœpit conualescere. quam mecum gressu firmam complures, & rectè valentem, octennem viderunt, cui Barbaræ nomen est.

CAPVT XXIX.

Muti, morbidi, facti vocales, & sanati.

An. ∞. IↃ. LXXX. 1. CHRISTIANVS Linsen ex vxore Machtilde Meyers, Traiecti filium sustulit natu

natu minimum Christianum. hic ad annum vsque ætatis circiter quartum, non modò mutus fuit, verùm etiam prorsus sine voce & sono: nec ridere potuit, neque vllum ore signum edere lætitiæ. Adhæc adeò lienteriâ laborauit, vt siquid cibi sumeret aut potus, nullâ morâ interpositâ egereret. Mater eius Machtildis filium opertum solis lineis ac nudipedem circumduci fecit in ipsâ Supplicatione, feriâ secundâ Paschæ, quâ *D. Virginis imago* circumgestatur, quando & ipsa simili schemate processit. Porrò antequam procedere inciperent, cœpit ridere Christianus, quod numquam fecerat. peractâ Supplicatione domum veniens, auidè comedit, & ingesta retinuit: vesperi loqui incepit hilaris & gaudens. Ex illâ hora factus vocalis, facundè loquutus est, sanus etiam & robustus, iam agens annum vitæ vigesimum nonum.

2. Agnes Schrijuers, vxor quondam Pa- An. ∞.IↃ.
schasij Euerardi Mosæ-Traiectensis, nata est LVI.
anno Christi millesimo quingentesimo quadragesimo octauo, muta & clauda: toto octennio nihil loquuta gestabatur semper, etiam graui suspirio laborans siue asthmate. Mater eius Maria, anno salutis supra millesimum quingétesimum quinquagesimo sexto, ante festum Paschale monebatur in somno, vt voueret se processionem vnà peracturam, quæ in honorem Dei & *Deiparæ Virginis*

alterâ

alterâ Paschæ apud Fratres Minores ex more Traiecti celebratur; sic futurum, vt filia loquelam acciperet & gressum. Iuit Mater viam Supplicationis obitura, in Sacello *Diuæ Virginis* filiam præsentans, ad Deiparæ imaginem pro filiæ suæ salute supplicauit. In summo Sacro, cùm iam esset eleuanda ter sancta Eucharistia: mater relictâ in sacello filiâ, chorum intrauit, Christum verum Deum & hominem in Venerabili Sacramento adoratura. Interim Agnes se erigens firmatis cruribus è sacello cucurrit ad templi ianuam, vbi ante hos motus ferrea cratis pro antiquo more strata erat. Illa hactenus sine incessu & loquelâ timebat transgredi: sed tamen sumpto animo, pedem leuans conabatur, inquiens; * Eia, eia, agedum! Institorum aliquis, qui suas reculas ad solemnitatem proposuerat, assumens puellam transportauit per cratem, per turbam hominum, qui frequentes confluebant. Tum Agnes ampliùs portari noluit: & è brachiis sui baiuli in terram demissa, sola domum è regione olim sitam, nunc destructam, dictam in den Buem, vicinam S. Hilarij téplo. Sed domus, cùm limen haberet altius: timida tentauit ascendere, eadem, vt priùs, loquuta. Vicini admirantes accurrere. Pater filiam per limen transtulit, arbitrans pro more baiulandam: sed Agnes renitens deponitur à parente; & currens huc illuc per domum, iactatis brachiis

* Teutonicè, Op/op/op.

brachijs volare videbatur. Mater præ gaudio & admiratione, manare ſanguinem ex ore & naribus: vouens quotannis Supplicationem, cuius ſæpè meminimus, cõcelebraturam cum filiâ, nudis pedibus, lineis dumtaxat opertam. Deinceps Agnetem ex integro curatam ab aſthmate, linguæ vinculo, & claudicate, non ſemel alloquuti ſumus Traiecti hodieque rectè valentem.

CAPVT XXX.

Paralytici reſtricti.

1. ARNOLDVS Slijpen Valkenburgi natus, nunc ciuis Moſæ-Traiectenſis, iuratus aſſeruit, ſe cum ſuo fratre Michaële, triennes ſiue quadriennes, quando Valkenburgi habitabant in ædibus paternis, in tantum fuiſſe paralyticos, vt niſi fulcris ſuſtentati, non quiuerint inambulare. Solicitæ materculæ, alij atque alij, vt in morbis fit, alia conſilia dederunt. Inter illos fuere ſuggerentes, Traiectum ad *Diuam Virginem* peregrinationem ineundam, pro ſalute filiorum. Venit mater cum filiis ad Deiparæ ſacellum: vbi cùm preces fudiſſet, Arnoldus cum fratre Michaële ſine ſuſtentaculis cœperunt incedere, ſeſe ad ſcamna ſuſtentantes. Itaque in miraculi monumentum ibi relictis cruciculis, domum Anno ∞. IↃ. LX.

firmo

firmo gradu reuersi sint, numquã pòst fulcra vsurpantes. Arnoldus iam habet vitæ quinquaginta annos & vnum.

An. ∞.Iↄ. LXXXI. 2. Paullus VValterus ab Huekelem, atque eius vxor Cornelia Valkenburgensis, Mosæ-Traiectenses, filiam genuere Sibyllam; quam trimulam totius corpusculi paralysis inuasit. In brachio læuo à manu ad cubitum plurima foramina habuit, tamquam aciculis puncta, perpetuò stillantia sanguinem, instar muriæ salsissimum, intolerabilis graueolentiæ. parentes fascinatam opinabantur: quòd visa sit suspecta anus digito brachium pupugisse, hæc verba loquens; Quàm pulchra hæc est puellula! cùm statim dissolutione omnium neruorum; & tali brachio laborare cœpit ad duos circiter annos. Periclitatis, licet frustrà, cunctis medicamentis, mater vota vertit ad *Diuam Virginem*; se proximâ in Supplicatione Paschali processuram. Et quidem eâ die secundò viam processionis obiuit: & haud ita multò pòst ante Pentecosten subitò curata Sibylla, inquit; Mater, num mea fulcra proiiciam in focum? en sine illis incedo. Mirabantur omnes, Deum in gloriosissimâ Deiparâ dilaudantes.

An. ∞.Iↄ. XCII. 3. Mariæ Schoorens, vxoris Ioannis Mignon Burgundi, præsidiarij militis Mosæ-Traiectensis filia Iohanna, menses nouem nata, & parentum lecto indormiens, membrorum

brorum omnium diſſolutionem, & quà potuit illâ ætate, dolorem ſuum eiulatibus & fletibus indicauit. Pater oppreſſam ſuſpicabatur filiolam. Mater inſolitos puellæ cruciatus curatura, medicos aduocauit, ſed ſine fructu. Suſpicabantur plerique veneficium: nam quotidie valetudo augebatur in ſexennium. Tunc etiam puella ſeptemdecim diebus nihil alimenti ſumpſit; niſi quòd mater ſubinde filiæ labra lacte ſuo rigaret. Porrò cùm humani remedij nulla ſpes ſupereſſe videretur, mater ſe ad omnium medicorum optimum conuertit, Dominum Deum, *Diuam Virginem* mediatricem noſtram pro ſanitate filiæ interpellans; ſe cum filiâ Diuæ Traiectenſi ſtitit; ad eius imaginem ſæpè ſe proſtrauit: atque die illâ Supplicationi decretâ, cùm ante ſummam aram mater orationes ex intimo pectore profunderet; filia è gremio matris balbutiebat, inquiens; Mater, iam ſanata ſum. Illa filiam videns erigi in pedes, & greſſum conari, cùm numquam crura mouere potuiſſet: filiam reportauit domum, ei fulcra parans, quibus vtebatur aduſque Dominicam in Albis. Quâ die mater cùm iteratò filiam Diuæ Virginis icunculæ repræſentaſſet, cum precibus lachrymas pro filiâ fudit. Vix finierat, & Ioanna ad matrem; Mater, iam ante me vidi mulierem ſpecioſiſſimam: nec mihi fulcris ampliùs opus eſt; ſanata ſum, ſola ince-

dam. Quo dicto cruciculas abiecit, Sacello Diuæ Virginis consecrauit. At mater filiam complexa brachiis, vti solebat, domum voluit reportare : sed Ioanna renuens, multorum cum admiratione, domum pedes iuit, hactenus incolumis, ætatis annum agens decimum septimum.

An. ∞.IↃ. XCV. 4. Catharina Gulielmi Nijpels vxor filiam habuit Mariam, ad sextum circiter vitæ annum pedibus membrisque adeò solutam ac debilem, vt gradi non potuerit, nec stare. Vouit mater triennio filiam in Supplicatione, cuius sæpè mentionem facimus, nudis pedibus, amictam se laneis dumtaxat, circumlaturam. Ante triennium expletum, cùm sustentata fulcris *Diuam Virginem* in templo Fratrum Minorum rogasset: sine morâ restrictis solidatisque membris omnibus, ibique miraculi testimonio repositis fulcris, domum pedibus rediuit, fortis, firma, ex omnibus reparata perseuerans.

CAPVT XXXI.

Herniosi reparati.

An. ∞.IↃ. LXVII. 1. REINERVS Bormannus ciuis Traiectensis filium habuit Franciscum supra fidem herniosum : in quo curando medicamenta omnia frustrà tentata fuerunt ; vt medici

medici prorſus eius deſperarent ſalutem. Eius matri Mariæ ſubiit, *Diuæ Virgini* apud Franciſcanos ſiſtere filium. Fecit: & factis aliquot Sacris pro pueri incolumitate, ligulam, quâ ſemper fuit vinctus, diſſoluens, Diuæ Virginis imagini ſuſpendit. Quo facto, ſtatim puer ſanitatem adeptus, multis pòſt annis ſoſpes vixit, vxorem habuit, liberos procreauit.

2. Margareta Meyera Traiecti habitans publicè teſtata eſt, filium ſuum Franciſcum Meyerum, ſepténis cùm eſſet, ramice ſiue herniâ grauiſſimâ laboraſſe, remedia & adhibita medicaméta nihil profuiſſe. Votum fecit mater, tantiſper dum viueret, nudis pedibus, & cõſueto lineorum ſchemate, in Supplicatione *D. Virginis*, à Fratribus Minoribus agitari ſolitâ, proceſſuram ſe. Voto concepto, mox Franciſcus ſolidatus fuit, nullo vitij relicto veſtigio.

CAPVT XXXII.

Variis adfecti morbis, mirificè curati.

1. MARGARETÆ Bacheriæ, viduæ Ioannis Meyeri, filia fuit Maria Meyera: An. ∞.1ↄ. LXXIX. quæ cùm tredecennis eſſet, morbo correpta eſt grauiſſimo. Mater pro cari pignoris valetudine votum nuncupauit; filiam primitus, cùm ædes ſuas exire poſſet, *Diuam Virginem*

ad Minores visurã. Iuit: sed præ nimio frigore vestes induta quotidianas. In templo cùm orasset, retrorsum cecidit in deliquium animi, deplorans se votum non vt conceptum fuerat soluisse. Alterâ die cùm fecisset, subitò sanata est.

2. Paucis pòst annis ipsa eadem Maria rursus infirmata grauissimè fuit: mors in mente & oculis erat. Vouit igitur ipsamet pro suâ salute, quoad viueret, in prædictâ *D. Virginis* Supplicatione, alterâ Paschalis celebritatis, peracturam se nudipedalia, lineis dumtaxat amictam. Paullò pòst ex morbo prorsus conualuit. Viuit etiam nunc, & sanctè Traiecti publiceque asseruit hæc, confirmauitque.

An. ∞.IↃ.LXXXVIII 3. Gulielmi Nijpels ciuis Traiectensis Catharina vxor, ante circiter annos viginti, quartadecimâ die à suo partu, immani totius corporis dolore correpta est: quiescere non diu non noctu potuit, altos miserandosq; semper clamores edidit. Votum igitur pro se concepit eiusmodi; nouemdio legere Dominicam orationem, & salutationem Angelicam: tum quoque tribus sequentibus annis, in Supplicatione *Diuæ Virginis* apud Franciscanos solemni, laneis se solis amictam atque nudipedem processuram. Ante expletũ dictum nouemdium, omnino liberata dolore, curata fuit.

An. ∞.IↃ.XC. 4. Nicolaus Valkenburgius ciuis Traiectensis

ctensis filiolam habuit Annam Valkenburgiam; quæ annicula adeò ægra & deformis est facta, plerique vt venirent ipsam inuisum pro monstro. Osculum semper hiabat: vix oculi in capite cernebantur. Ancilla vtraque, Catharina à Mersen & Anna, puellam deportauerunt Sittardiam Henrico nobili chirurgo medicandam. Is nimio diutiùs exspectatum inquiebat, quàm vt curari posse sperabat: imò videbatur illi mortua; manum tamen adhibuit, licet morbum nequidquam medicatus. Matri mœrenti suggessit Anna à Svvartzenburg, tribus continuis sextis feriis ad *Diuæ Virginis* sacellum apud Franciscanos deferendam esse: quod statis diebus fecerunt, quibus etiam Anna rigidè ieiunauit, in cibum aquam solummodò & panem sumens, Deo & Diuæ Virgini in honorem. Tertia dies antequam aduenisset, filiola ridere cœpit, clausit osculum, & manducauit. In dies firmior, perfectè sanata est, iam ætatis annum agens octauum decimum.

5. Franciscus Muelepas Mosæ-Traiecten- An. ∞.IↃ.XCIII.
sis, trigesimo tertio ætatis anno, maximâ corporis ægritudine laborauit, vt se crederet iam moriturum. Ipsâ sacrâ Paschali die licet maximo cordis dolore correptus; tamen secundâ feriâ sequente, alacritate magnâ è lecto surrexit, vt pro more, cum aliis in *Diuæ Virginis* processione circumiret. Obiuit, &

mox integram sanitatem recuperauit.

An. ∞.IↃ. XCIX. 6. Maria Meyera, cuius suprà meminimus, testata est, se, annos cùm haberet triginta tres, iam tum nuptam Theodorico Antonio, ægerrimam fuisse à suâ partione; & extremis Ecclesiæ munitam Sacramentis, adeò vt ab omnibus vitæ suæ finis certò appropinquare censeretur. Votum igitur pro suâ nuncupauit salute; tertiò deinceps viâ Supplicationi *Diuæ Virginis* destinatam, nudipedem & dumtaxat lineis amictam se obituram. Vix abierat medium horæ, cùm ab illâ grauissimâ liberaretur infirmitate. Momento oculi decedebat corde dolor, corpore morbus, cunctis demirantibus. Rogata ab aliis, quâ ratione tam inexspectatò curata esset; A Deo, inquit, & Virgine matre robur atque hanc valetudinem accepi.

An. ∞.IↃ. XCIX. 7. Damianus Prassius, Maria Bormans eius vxor, ciues Traiectenses, Elizabetham filiam, sexto à natiuitate mense, fascino (vt suspicabantur) tactam, siue veneficio affectam habuerunt: cõsumptâ carne sola pellis ossibus hærebat; nec mori potuit, nec viuere. Tibiæ, pedes, brachia, extorta erant, & velut inuersa. Parentes testati sunt, tam fuisse miserabilem, quàm potuit aliquis mortalium. Subiit illis, infantulam *Diuæ Virgini* sistere, & pro eius sospitate precari. Factum cùm esset; in ipso sacello Deiparæ, infantula paullatim conualuit,

ualuit, cruribus & brachiis naturæ loco restitutis.

8. Catharina vxor Gulielmi Nijpels in grauissimum incidens morbum, à cunctis posse viuere desperabatur. Vt aliquoties fecerat, se voto obstrinxit, nudipedalia peracturam, laneis vestitam solis processuram in *Diuæ Virginis* illâ celeberrimâ Supplicatione. Vouit, soluit, reualuit. Anno ∞. ıↄc. VI.

9. *Sic D. Virginis Matris potentissima & piissima charitas, & affectu compatiendi, & subueniendi abundat effectu, æquè locuples in vtroq́. Ad hunc igitur fontem sitibūda properet anima nostra. Ad hunc misericordiæ cumulum totâ solicitudine miseria nostra recurrat.* Et, ô sanctissima Deipara, *sit pietatis tuæ, ipsam quam apud Deum gratiam inuenisti, notam facere mundo; reis veniam, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adiutorium* & liberationem, sanctis precibus obtinendo. Et semper *dulcissimum Mariæ nomen cum laude inuocantibus seruulis, per te Regina clemens, gratiæ suæ munera largiatur Iesus Christus Filius tuus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.* Ber. Ser. 4. de Assum. B. Mariæ. Indid.

CAPVT XXXIII.

Atteſtatio Senatus Moſæ-Traiectenſis ſuper fide prædictorum miraculorum.

HÆC, quæ in vrbe Traiectenſi à DIVA VIRGINE miracula facta potui reperire, in hunc ordinem ita conduxi: eaque teſtatiora, quàm quæ dubioſa eſſe putari debeant, teſtificatio Senatus Traiectenſis euincit, quam ſubiungimus.

OS Prætores, Conſules, & totum commune Conſilium ciuitatis Traiectenſis ad Moſam; omnibus & ſingulis has noſtras litteras viſuris, lecturis ſeu legi auditurus, Salutem in Domino. Quandoquidem æquum & rationi conſentaneum ſit, veritati teſtimonium perhibere; notúmque ſit à Diuâ Virgine Matre Mariâ, ad Imaginem in Conuentu Fratrum Minorum Inſtituti de Obſeruantiâ, dictæ ciuitatis noſtræ Traiectenſis ad Moſam, plurima miracula æuo maiorum noſtrorum ante hominum memoriam exhibita, & nunc etiam noſtro ſæculò plurima beneficia miſeris ac deſperatis conferri: viſúmque fuit R. P. F. Henrico Sedulio Ordinis Minorum regularis Obſeruantiæ Prouinciæ inferioris Germaniæ Miniſtro, diligentet illa inquiſita, Deo in honorem & gloriam, Diuæ Virgini

in

in debitum cultum, cunctis piis in salutarem fructum, typis commendare: quod ipsum ne temerè atque inconsideratè fieret, prædictus Sedulius contentus non fuit ipsemet in ista miracula diligenter inquisiuisse; testes etiam adhibuit & Notarios, ex nostro Ordine Senatorio viros fide dignos. Denique vt magis comprobata innotescerent, anno Domini 1608. mensibus Iunio & Iulio, prædictus Sedulius, ab vtroq; Traiectensi Collegio sancti Seruatij & B. Mariæ Canonicos aliquot egregios, pios ac doctos viros; item à Magistratu nostræ Ciuitatis nonnullos Senatores postulauit, qui omnes suprà capite 23. recensentur. In quorum consessu publico aliquoties iterato, relata, deposita, rursus audita & examinata, atque etiam iureiurando confirmata fuere. Cùm itaq; in prædicta miracula sufficienter inquisitum esse cognoscamus: hinc est quòd tenore præsentium, omnibus has nostras visuris, coram Deo attestamur, miracula præscripta à capite vigesimo tertio vsque ad hoc nostrum publicum Instrumentum, quæ ciuibus nostris, & nostræ ciuitatis Traiecti ad Mosam incolis & accolis euenisse scribuntur, verè contigisse. Nec dumtaxat attestamur hoc Instrumento veritati: verùm etiam coràm, quoties opus fuerit, digito demonstrare parati sumus; quia plurimi, qui beneficia miraculosè à Diuâ Virgine consecuti sunt, etiam nunc supersunt. In quorum omnium &

singulorum fidem & testimonium, præsentes nostras litteras sigilli nostræ Ciuitatis ad causas (quo in his & similibus vti solemus) appensione communiri, atque per vnum nostri prædicti Consilij Secretariorum subsignari, iussimus: Datas Traiecti ad Mosam, Anno Millesimo sexcentesimo octauo, die verò mensis Iulij duodecimâ.

Iussu suorum honorandorum Dominorum præfatorum

Ioannes Houpæus.

CAPVT XXXIV.

Leodici matrona laborans incurabili morbo supra biennium, ex voto reualuit.

Anno ∞. IↃC. II. 1. NON modò Traiectum, verumetiam pagi, villæ, opida, ciuitatesque vicinæ, miraculosa curationum beneficia ab hac Diuâ senserunt. Ordior à Leodico, quam Legiam nonnulli dictam tradunt, nobili decoratam elogio; fidelem Ecclesiæ Romanæ filiam. Vrbs est magna & amœna, frequens & copiosa, quæ cum maximis Europæ vrbibus certare potest, siue potentiam & magnitudinem spectes, siue, quæ cunctis anteponenda est, pietatem & religionem.

2. Hîc Edmundi Fabri Leodicensis Officialis

cialis Sigilliferi vxor Maria Darthois habitans,ex fide narrauit,incurabili ſe grauiſſimoque detentam morbo, continuum lecto affixam fuiſſe toto biennio, octo menſibus, ab omni medicorum abdicatam ope. Quapropter conſilio cuiuſdam, circa ſolemnitatem Purificationis B.Mariæ, pro ſuâ ſoſpitate votum nuncupauit; quotannis ſe Traiectum venturam celebratum Supplicationem in *Diuæ Virginis* honorem, à Fratribus Minoribus ſolitam agitari, alterâ die Reſurrectionis Dominicæ, expiatam per Confeſſionem à peccatis, ſumpto Dominici corporis Sacramento; tum etiam in gloriam Dei, Deiparæq; matris oblaturam tedam. Voto facto, Maria habere meliuſculè cœpit: & paullò pôſt ſcipione ſuſtentata, ædes ſuas huc illuc perambulauit, integrâ breui valetudine recuperatâ. Iuit ad dictam Supplicationē Traiectum, vota ſoluit proximâ celebritate, ſolutura ſemper quoad vixerit pro tantâ incolumitate, Diuæ Virginis ope ſibi collatâ.

3. Etiam hoc Maria atteſtata eſt; cùm Anno ∞.
aliquando diſtricta negotiis interuenientibus IↃC.VII.
ad Supplicationem prædictam comparere non potuiſſet, debilem ſe factam & infirmam, tantiſper dum conceptum votum ſoluiſſet: id quod contigiſſe anno Chriſtiano ſeptimo ſupra milleſimum ſexcenteſimum ingenuè faſſa eſt. Nam quòd diſtuliſſet, III. Non. Maij

ægrior

ægrior Leodico voti gratiâ venit Mosæ-Traiectum, ad *Diuam Virginem Franciſcanorum*: cùm die ſequente, illa, quibus ſe voto adſtrinxerat, expleuiſſet; rectiſſimè valens ac robuſta Leodicum rediit.

Sed nemo mirari debet, cùm videat eiuſcemodi remedia ſolatio generis humani à D. Virgine adhiberi: *ipſa medicum genuit: ipſa medicinam generis humani ex ſe produxit.* Cæſar Heiſterb. lib. 7. ill. mirac. c. 15

CAPVT XXXV.

Sittardiæ Iuliæ opido, puellæ vitiatus & occluſus oculus apertus, & illuſtratus.

1. MIRACVLVM hoc, quibus ad me verbis perſcripſit R. D. Paſtor Sittardienſis, refero. *Anno Domini ſupra milleſimum ſexcenteſimo ſeptimo, ante feſtum Paſcha, contigit puellam quamdam Ioannam dictam, filiam M. Ioannis Ganderheydeni, ciuis oppidi Sittardienſis, & Collegiatæ Eccleſiæ S. Petri ibidem Succentoris & Organiſtæ, nec non Apoſtolicâ & Cæſariâ auctoritate Notarij publici, atque etiam Concilij Suſterenſis Secretarij, tali vnius oculi corripi vitio, vt is totus videretur deperditus; atque ita occluſus, vitio accreſcente, maneret, vt (nequidquam adhibitâ arte medicâ) de eius viſu vel ſanitate reſtituendâ deſperaretur: vti palàm & paſſim in oppido Sittardienſi quoque* Anno ∞. IↃC. VII.

que innotuit. Quando verò medicâ vel naturali arte nihil effectum iri videbatur: mater dictæ puellæ votum fecit, filiam ducendi ad Chorum & Imaginem SS. Deiparæ, in Ecclesiâ S. Francisci Traiecti ad Mosam. quod vbi fecit ipso festo Visitationis eiusdem anni, statim sensit oculi apertionem & restitutionem; ita vt pannos, quibus antè obuolutus erat, ibidem reliquerit: & peregrinationem intra octauam Assumptionis, & posteà tertiò in festo Natiuitatis cum Matre repetens, deinceps sensit & retinuit (laus Deo Virginíque Matri) oculum integrum, clarum, & sanum in hodiernum vsque diem. Hæc mihi infrà subscripto Pastori Sittardiensi diligenter examinata puella ipsamet fassa est: cuius defectum quoque antè, sicuti & iam restitutionem oculi, ipsemet quoque meis oculis contemplatus sum: & vterque parens ita sese rem habere, interrogati & examinati à me diligenter & specialiter, coram vocatis & adhibitis testibus fide dignis Domino Simone Coloniensi, & M. Ioanne Crieckelman, & faßi sunt, & constanter affirmarunt; parati etiam, si opus foret, iuramento idipsum confirmare. Acta sunt hæc in ædibus meis Pastoralibus, decimâ octauâ die Iulij, anno incarnationis Dominicæ supra millesimum sexcentesimo octauo.

Ita testor ego Franciscus Agricola Pastor Ecclesiæ Sittardiensis, & Concilij Susterensis Decanus.

Ita

Ita vera fateor ego Ioannes Ganderheidenus, qui suprà: hac manus propriæ subscriptione.

I. Ganderheid. Notar. in fidem.

Ego Simon Coloniensis Collegiatæ Ecclesiæ Sacellanus hæcomnia ita esse attestor.

Et ego Ioannes Crieckelman omnia vera fateor ex relatu parentum.

CAPVT XXXVI.

Tungris solidati pueri herniosi.

An. ∞.IↃ. LXXXIII. I. DVO sequentia miracula Notarij Tungrensis verbis commemoro. *Vniuersis & singulis præsentes visuris, seu legi audituris, notum sit: Quòd ego infrascriptus, ad petitionem cuiusdam honorabilis viri, hoc ipsum à me requirentis, præsentium tenore certifico: quòd in anno 1583. aut circiter, filius meus natu maior Ioannes, iacens in cunabulis grauiter ruptus circa verenda, per matrem suam sit delatus Traiectum Mosæ, ad processionem per Fratres Minoritas fieri solitam alterâ die Paschatis. Hæc prolem, magno pietatis affectu, in vlnis ligatam gerens, secuta Diuæ Virginis Mariæ imaginem fuit in processione. Ecclesiam Minoritarum ingressa, precibus deuotè effusis confisa, ligamen soluit ibidémque reliquit: & ab illâ*

ab illâ horâ sanatus permansit puer in hunc vsque diem: qui Ioannes numquam ab istâ horâ intermisit (hoc anno tamen non sine graui causâ prætermisso) quin singulis annis se in eâdem processione pedibus ac capite nudis, vnicâ veste lineâ indutus, præsentarit, in gratiarum actionem Deum laudando, & beatam Virginem ipsius Matrem inuocãdo. Id quod certifico manu meâ propriâ in testimonium præmissorum subscriptâ hac 28. Maij, 1607.

Henricus Vlieck Tungrensis
publicus Notarius.

2. *Anno à Natiuitate Domini* 1607. *mensis Maij die 27. in præsentiâ honorabilis viri D. Laurentij ab Aertsbergen, Subplebani in oppido Tungrensi, & Cornelij Veruers testium, comparuit personaliter Maria vxor Laurentij de VVederen oppidani Tungrensis: sponte & non inducta confessa fuit ingenuè, quòd abhinc decem annis, nempe in anno 1597. pietatis causâ, & ex merâ deuotione, habens filium Ioannem nomine, tunc temporis rupturam patientem iuxta verenda, eumdem spe recuperandæ sanitatis duxit ad processionem, alterâ Paschatis die apud Minoritas Traiecti fieri solitam; ibidemq; Diuæ Virginis Mariæ imaginem in processione sequebatur circumeundo, cum magnâ fiduciâ Deum pro gratiâ & misericordiâ, beatam Virginem pro intercessione apud suum* An. ∞.IƆ. XCVII.

ſuum Filiũ implorauit inceſſanter. Et templum eſt ingreſſa, cùm filij maiori quàm antè infirmitate laborantis collapſa ſunt inteſtina; quæ reintruſit, & ligamen quo ruptura ligata fuit, ſoluit, & ante Imaginem Diuæ Virginis ibidem reliquit. De quo miraculo laudauit Deum in excelſis, eiuſdemq́ Matrem ſemper Virginem beatiſsimam pro beneficio prætactæ gratiæ: declarans ab illo die filium ſuum prænominatum, ab huiuſmodi rupturâ conualuiſſe, ſanatum & incolumen extitiſſe, vſque in hanc horam. Benedictus Dominus Deus in excelſis. Aſsiſtens & aſtans huic mulieri Thomas Lanſmans oppidanus Tungrẽſis affirmauit præmiſſa (eò quòd viderit & præſens fuerit eâdem horâ) vera & notoria eſſe & manifeſta. Acta fuerunt hæc Tungris anno, menſe, & die præſcriptis, præſentibus teſtibus ſuprà nominatis;

& me Henrico Vlieck, publico Notario ad præmiſſa vocato ſpecialiter, & requiſito.

Herendaliæ item ſanatus ramicoſus.

3. Ioannes Cuyperius, ciuis Herendalenſis, iureiurando adfirmauit, quando puer cohabitabat parentibus, in pago S. Martini Voirç, vbi & natus eſt, non procul à Traiecto, tantâ ſe herniâ fatigatum, vt tumor erumpentium viſcerum anſeris ouo exæquaretur. Triſtes parentes pro incolumitare pueri votum conceperunt, poſtridie Paſchæ ad *Diuam Virginem*

ginem Traiectensem, vnà cum filio Ioanne, voti pietatisque gratiâ triennio peregrinari. Illi cùm explessent quod promiserant, Ioannes Cuyperius prorsus sanatus de cetero nihil sensit ramicosi, Deum laudans, Diuæ Virginis laudes concelebrans. Miraculum, Senatorum opidi Herendalensis signis confirmatum, ac Notarij publici manu exsignatum, cuiuis ostendere in promptu est.

4. *Dic vbi sunt, Natura, tuæ post talia leges?* Sedul. 1.
. . . . Carm. pas.
Nempe Creatori (cuius, quæcumque videntur, circa med.
Seu quæcumque latent, & rerum machina serua est)
Omne suũ famulatur opus, sequiturque iubentis
Imperium, quocumque trahit sententia nutu.

5. Fatendum est, *Deum esse qui faciat mirabilia*, & cùm vult, *solus*: omnipotens est, nostri bonorumque nostrorum minimè egens. Verumtamen, quia ipse edixit; *Qui honorificauerit me, glorificabo eum*: in gloriam amicorum suorum, & verò maximè per gloriosissimam Dei Genitricem Mariam hæc talia patrat, cultui ipsius asserendo. Quid vetat credere? quid iuuat proteruiter & imperitè negare? An etiam, quia non credunt isti, res ita se non habet? *Numquid incredulitas illorum fidem Dei euacuabit?* Sanè, dies Domini, seriùs licet, declarabit incredulis.

Ps. 76. 15. & 71. 18.
1. Reg. 2. 30.
Rom. 3. 3.

CAPVT XXXVII.

Plurima miracula facta, non scripta, cum laude D. Virginis, Matris misericordiæ.

1. OPINIONE plura maioraque ad imaginem Diuæ nostræ miracula facta narrantur: sed asscribere nolui, nisi certa, superstitum testimoniis & iuramentis. Nam plura quàm scripsimus euenisse, multa illa D. Virgini suspensa, fulcra, ligulæ, fasciæ, imagines, rei & memoriæ consecrata, *testantur, quæ votorum rei dona persoluunt, manifesta nimirum adepta sanitatis indicia. Nam alij quidem oculorum, alij verò pedum, alij porrò manuum simulachra suspendunt... Gratissimè namque accipit eorum Dominus qualiacumque sunt dona: nec exigua nec vilia dedignatur: quippe qui ea pro ferentis facultate metitur. Hæc itaque omnium spectaculo exporrecta, testantur morborum expulsionem, cuius ipsa certissima signa sunt, à sanitatem consecutis allata.*

Theod. lib. 8. De Græc. aff.

2. Ita est, opinione plura sunt patrata: sed, vt ætas incuriosa fuit, fortean & ingrata, multa memoriam fugerunt; eò maximè, quòd plurimi in eo sint errore, silentio potiùs supprimenda, quàm vulganda. At nos contrà docet S. Angelus Raphaël, cùm ad Tobiam inquit; *Sacramentum Regis abscondere bonum est:*

Tob. 12. 7.

opera

opera autem Dei reuelare honorificum est. Quisquis igitur obliuia ista & omissa conquisierit & suggesserit, non modò nobis, sed & ipsi Deo & Diuæ Virgini rem gratam præstabit, immortali præmio compensandam. Et ex animo rogo, vt pij quique inquirant, indicent, & manum addant.

3. *Sileat misericordiam tuam, Virgo beata, si quis est, qui inuocatam te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse. Nos quidem seruuli tui ceteris in virtutibus congaudemus tibi: sed in hac potiùs nobis ipsis. Laudamus virginitatem, humilitatem miramur: sed misericordia miseris sapit dulciùs; misericordiam amplectimur chariùs, recordamur sæpiùs, crebriùs inuocamus. Hæc est enim, quæ totius mundi reparationem obtinuit, salutem omnium impetrauit. Constat enim pro vniuerso genere humano fuisse sollicitam, cui dictum est; Ne timeas Maria: inuenisti gratiam, vtique quam quærebas. Quis ergo misericordiæ tuæ, ô benedicta, longitudinem & latitudinem, sublimitatem & profundum queat inuestigare? Nam longitudo eius vsque in diem nouissimum, inuocantibus eam subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbem terrarum: vt tua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sic & sublimitas eius, ciuitatis supernæ inuenit restaurationem: & profundum eius sedentibus in tenebris & in vmbrâ mortis obtinuit redemptionem. Per te enim cælum repletur, infernus* Ber. Ser. 4. de Assum. B. Mariæ.

euacuatus est, instaurata ruina cælestis Hierusalem, exspectantibus miseris vita perdita data est.

CAPVT XXXIIX.

Aduersus impios & calumniatores.

Athan. in Euang. de Sanctiss. Deiparâ.

1 QVAMOBREM & nos, ô Diua, tui clienculi, *ad te clamamus: recordare nostri sanctissima Virgo, quæ etiam à partu virgo permansisti: & retribue nobis pro exiguis istis eloquiis magna dona ex diuitiis tuarum gratiarum, tu, quæ gratiâ plena es.*

2. Rideant nunc, iam tunc irridendi impij & imperiti; læti labantur in Orcum, vt qui Sardois herbis expleti, cachinnantes intereunt: nobis stat hæc sententia; *Deiparam Virginem* mortalibus datam vitæ matrem, aduersus Euam culpæ parentem. Hæc *soluit, quod illa ligauerat: vt prolem quam per inobedientiam sui morte damnauit, hæc per obedientiam restituat vita.*

Augùst. de Symb ad Catech. c.1.tom.9

*Sedul. lib. 1 Car. Paschal.

. . . . * *Vt vnde*
Culpa dedit mortē, pietas daret inde salutem.
Et velut è spinis mollis rosa surgit acutis,
Nil quod lædat habens, matremq; obscurat honore:
Sic Euæ de stirpe sacrâ veniente Mariâ,
Virginis antiquæ facinus noua virgo piaret.

Vt

Vt quoniam natura prior vitiata iacebat
Sub ditione necis: Christo nascente renasci
Posset homo, & veteris maculam deponere carnis.

3. *O ter Sacrosancta Virgo! (de quâ qui omnia illustria & gloriosa dixerit, numquam is quidem à veritatis scopo aberrauerit: attamen dignitatis magnitudinem nullâ vmquam oratione exæquabit.) aspice nos de cælo oculo propitio. Et nunc quidem educ nos hinc cum pace: ad Iudicis autem thronum à confusione liberos nos siste; ac stationis tandem ad dexteram participes nos effice: vt inde ad cælum abrepti, vnà cum Angelis increatam homousiamq́ue Trinitatem laudemus, quæ in Patre, & Filio, & Spiritu sancto cognoscitur & glorificatur, nunc & semper, & in sæcula.* Basil. Seleuc. Archiepisc. Orat. de Verbi incarnat.

CAPVT XXXIX.

Scriptio hæc D. Virgini consecrata, cum illius inuocatione pro salutari morte.

1. CETERVM præpotens Deus (ingenuè fatemur) sine Virgine matre, orbem saluare, gratiam potuit infundere: sed tamen illi visum, tale nobis ad se vehiculum prouidere. Quamobrem quidquid hoc est operis, Diuæ Virginis purissimis manibus voueo & commendo; * *vt eodem alueo ad largitorem gratiæ* *Ber. Ser. De Natiu. B. Mariæ.

gratia redeat, quo influxit. Confido, licet non omnibus numeris absolutum, non repellet tamen *quidquid illud sit, quod inter Mariæ manus inuenerit.*

Trag. Christ. patiens.

2\. ... *At tu, quod precor summum, id mihi*
Concede, vitâ sic vt excedam, illius
Vt tantùm habens te præsidem semper, velut
Ingentem opum vim; te, tuum erga Filium
Mihi patronam sentiam acceptissimam.
Ne me ergo tradi tu sinas tamquam ad crucẽ,
Ludibrioq; illius exponi, omnium
Iuratus hostis qui sit, & mortalium
Pestis: tuere me, atque ab æterno assere
Igne & tenebris, per fidem qua iustior
Sum factus, & per gratiam tuam inclytam,
Quâ nusspiam vlla notior nobis fuit.
Hoc propter, ecce, texo nunc tibi, memor,
Gratumq; carmen. O puella, gratiâ
Aequanda nullis; Mater, & Virgo supra
Omnes decora virgines; & maxima:
Quæ vincis omnes sola cælitum ordines;
Regina, Domina, generis humani bonum:
Amica semper esto tu mortalibus;
Maximaq; quouis in loco mihi salus.

CAPVT XL.

Conclusio cum precibus ad nostram Diuam.

1\. PEREGI quod de Diuâ Mosæ-Traiectensi in animo erat. Sed quia nemo culpæ

culpæ omnino liber eſt, aut notæ; nec vllus tam timidus offenſarum, quin aliquando in eas incidat, cùm maximè vitat: en, offero ſpongiam, optimam aberrantis ſtili medicinam. Quiſquis legis emenda, & corrige medicâ manu; vt proſis, non noceas; quod boni ingenium eſt. Si quis contempſerit: quid refert? Apud nos, non qui patitur, ſed qui facit iniuriâ, miſer eſt. Faue, beniuole Lector: & voueo; Diua Virgo nos cælitus reſpiciens, me ſcribentem cuſtodiat, te legentem. quam extremùm alloquor & precor publicis verbis;

2. *Quibus laudibus celebrabo Virginem, per quam hæc acta ſunt? per quam lapſus facta eſt reparatio? quis honor exhiberi poterit puritati eius ex æquo reſpondens; cuius amore captus opifex, ex eâ ſuum conſtruxit tabernaculum, in quo minimè recuſauit habitare, in quo paterna voluntas eſt impleta? Quænam gloria ei poterit tribui pro meritis? cui ſuperiorem gloriam præter ſe Creator oſtendet? O donum, quod nullo poteſt honore, vt par eſt, affici! O pulcherrima pulchritudo omnium pulchritudinum! O Dei Genitrix pulchrorum omnium ſummum ornamentum! Tu caſum veteris noſtræ nobilitatis erexiſti partu tuo, qui eſt ſuper rationem. Tu primæ imaginis obſcuratam ſpeciem reſtituiſti in ſuam pulchritudinem. Tu primæ parentis dolores in pariendo ſuſceptos, tuo partu in gaudium conuertiſti. Per te paradiſum purè ſumus conſecuti.*

Georg Archiep. Nicomed. Orat. de præſentat. B. Mariæ. to. 6. Sur. die 21. Nouemb.

Per te generis nostri colonia ad propriam rediit mansionem. Per te recessit romphaa versatilis. Per te, qua erant clausa, delitiarum porta fuerunt aperta. Per te spes Prophetarum ad effectum suum sunt deducta: in te finem acceperunt, qua ab eis dicta sunt. Per te nostra resurrectionis certa signa tenemus. Per te nos regna cælorum speramus assecuturos. Te nostra salutis habemus adiutorem. Te nostri auxilij habemus defensorē. Te proponimus, cuius ore nostra dicatur excusatio. Te nostra fiducia circumferimus gloriationem. Te Christianorum multitudo murum habemus firmissimum. Te fideles reges arma habent valida: per te bellorum frangunt audaces impetus: per te consequuntur trophæa victoriæ.

3. *Tu, ô Dei Genitrix, ne despicias preces eorum, qui semper petunt. Præbe manum laborantibus, opem fer eis, qui agitantur tempestatibus. seda bellorum fluctus: fac in auras euanescant spiritus eorum, qui incessunt iniuriis. Da petitioni conuenientem (potes enim) euentum. Habes vt mater in filium, quæ recusari non potest, fiduciam. Habes vires insuperabiles, robur inexpugnabile. Ne immensam tuam clementiam superet multitudo peccatorum. Ne absurda retardent tuam, quæ verbis exprimi non potest, misericordiam. Nam quæcumque fuerit multitudo eorum quæ ignorantur, ea facilem accipit solutionem, si tu solùm volueris. Nihil tuæ resistit potentiæ,*

potentiæ, nihil repugnat tuis viribus: omnia cedunt tuo iussui, omnia obediunt tuo imperio, omnia tuæ potestati seruiunt. Te omnibus suis operibus reddidit excelsiorem, qui est ex te natus: & per ea, quæ in te facit admirabiliter & præter opinionem, ita esse confirmauit; ea potes cōsequi citra laborem. De iis absque vllo intercessore compella Creatorem. Delectatur petitione, gaudet se rogari: non resistit, quo minùs impleantur. TVAM *enim gloriam existimat esse propriam: & tamquam filius eâ exsultans, quasi exsoluens debitum, implet petitiones.* Nota, nota

4. *Itaque ego quoque, ô Domina, fretus tuâ, quæ exprimi non potest, potentiâ & benignitate, ex egenis labris fructum tibi obtuli: indignum quidem qui offeratur; sed optimam meam indicat voluntatem. Neque enim meæ solùm vires non assequuntur quod desiderant: sed magnorum etiam virorum exspectationibus idipsum accidit, vt id non assequantur. Accipe ergo non attendens opera, sed admitte promptum animi studium. Accipies autem sat scio, vt quæ sis amans bonorum, reddens pretium pro peccatis, & regno cælorum dignans, propitiumq; reddens Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnam Diuinitatem & regnum, ineffabilem potentiam & dominationem: quam decet gloria, honor, & adoratio, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.*

FINIS.

IN-

INDEX CAPITVM.

Crucis

Her-

Corrigenda ante lectionem.

Pag. 45. *versu* 2. sinceram. *adde in marg.* Fors. leg. sinceritatem, vel addendum caritatem.
pag. 54. *ver.* 22. Inzozopoli. *leg.* In Zozopoli
pag. 65. *ver.* 22. *adde in marg.* A. ∞. ıↄc. IIII.
pag. 118. *ver. vlt.* reuelatus. *leg.* releuatus.
pag. 131. *ver.* 4. ex. *lege*, &
pag. 146. *ver.* 7. septimo. *lege*, octauo.

APPRO-

APPROBATIO.

LIBER *iste eruditione & pietate refertus, cui titulus*, Diua Virgo Mosæ-Traiectensis, *à Reuerendo admodum nec non & Religioso viro ac Patre fratre Henrico Sedulio, Minorum Fratrum Almæ inferioris Germaniæ prouinciæ Prouinciali Ministro, concinnatus & editus, nihil continet fidei nostræ Catholicæ aduersum vel dissonum, neque sacris Conciliis, doctrinæve sanctorum Patrum: quin potiùs ipsorum sententiis passim abundat, eorumq; inhærendo vestigiis, Ecclesiæ Catholicæ Apostolicæ Romanæ ritus varios, quos ab initio obseruauit, doctè exponit: Sacrarum imaginum cultum tuetur; & ad Virginis intemeratæ honorem & deuotionem mentes piorum dulciter & suauiter allicit, fidemque nostram (hæreticorum perfidiam simul contundens) doctrina & miraculis extollit & firmat. Quapropter illum meritò dignissimum iudico vt typis mandetur, & bonis auspiciis veniat in lucem, ad Dei omnipotentis potissimùm gloriam, eiusq; deinde gloriosissimæ Matris Mariæ, omniumque Sanctorum, atque ad fidelium & Catholicorum consolationem & illuminationē. In quorum fidē has dedi, & subsignaui Bruxellæ*, IX. *Octobris*, M. DC. VIII.

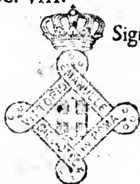
F. Andreas à Soto, Sereniss. Infantis à Confessionibus.

TRACTATVM *hunc de Diuâ Virgine Mosæ-Traiectensi, auctore R. P. Henrico Sedulio, Ordinis Fratrum Minorum de Obseruantiâ inferioris Germaniæ Ministro* Prouinciali, *à me diligenter perlectum, ob variam ac solidam quam continet instructionem, dignum censui, qui typis excusus, omnium manibus teratur.* XIX. *Augusti*, M. DC. VIII.

Petrus vanden Wiele S. T. L. Archidiaconus Mechliniensis, & lib. Censor.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ, Archiducum Austriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenissimorum Belgicæ Principũ, Priuilegio cautum est: nequis R.P.F. Henrici Sedulij de DIVA VIRGINE MOSÆ-TRAIECTENSI librum, præter voluntatem Ioannis Moreti, typographi Antuerpiensis, intra sexennium excudat, aut alibi excusum in inferioris Germaniæ ditiones importet, venalémve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum & alia graui pœnâ mulctabitur; vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ XXII. Augusti, M. DC. VIII.

Signat.

de Berti.

CONSTANTIA

